

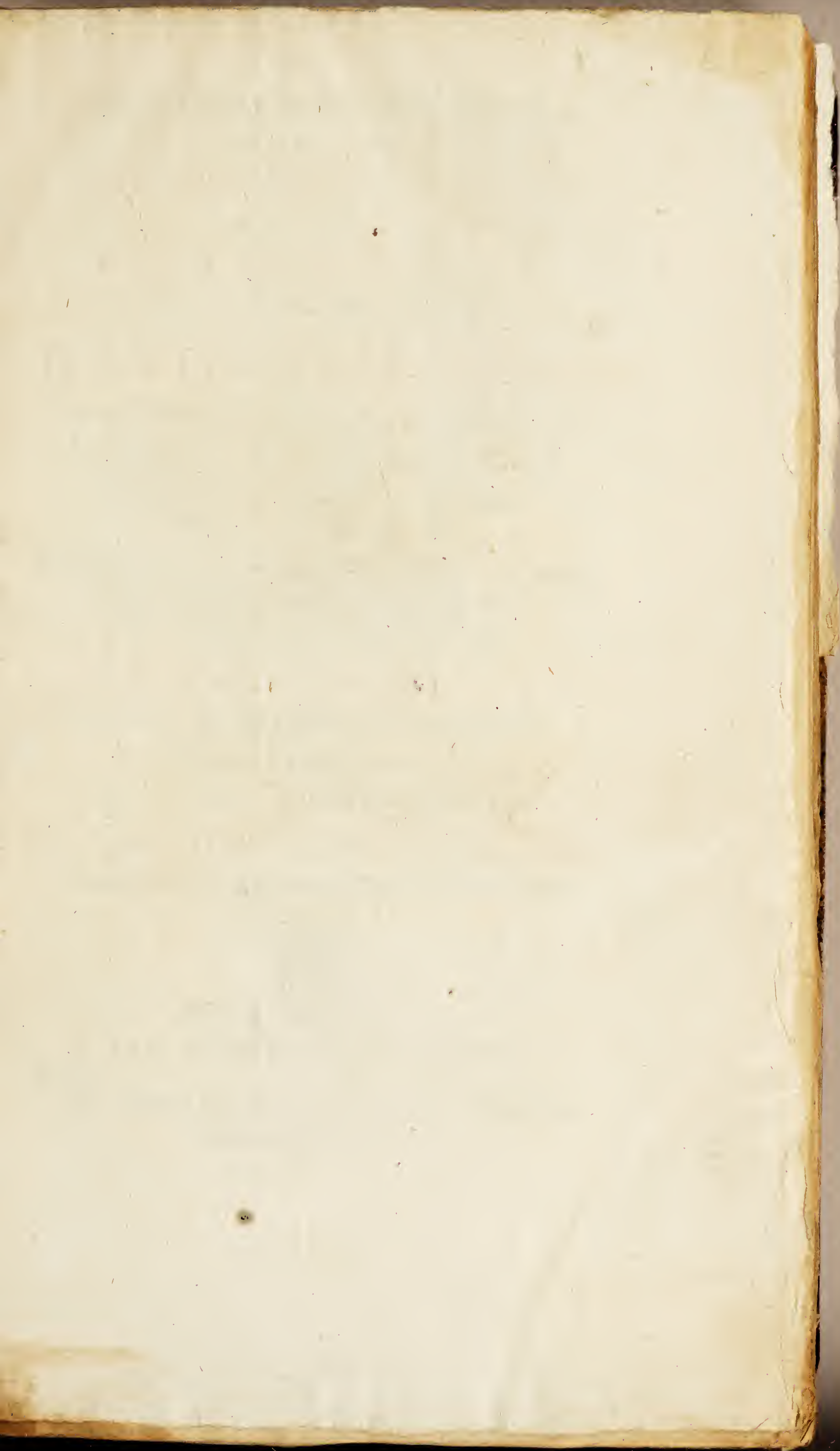

John Carter Brown.

LIBRAIRIE ANCIENNE
DE
FREDERIK MULLER.

AMSTERDAM,

HEERENGRACHT PRÈS DU OUDE
SPIEGELSTRAAT, N°. 430.

AANMERKELYK VERHAAL

Van de opkomst en voortgang van een zonderling werk
van Gods genade onder een groote meenigte

INDIANEN,

IN DE PROVINTIEN VAN

NIEUW-JERSEY EN PENSYLVANIA.

DOOR

DAVID BRAINERD,

Bedienaar des Euangeliums, en Afgezondene
van de Eerwaardige Maatschappye tot voortplan-
tinge van de Christelyke Leere in Schotland.

*Waar by gevoegt is een Opdracht aan
gemelde Maatschappye door*

P. DODDRIDGE,

Professor in de Godgeleertheit, en Gereformeert
Predikant te NORTHAMPTON.

Uit het Engels Vertaald door J. ROS.

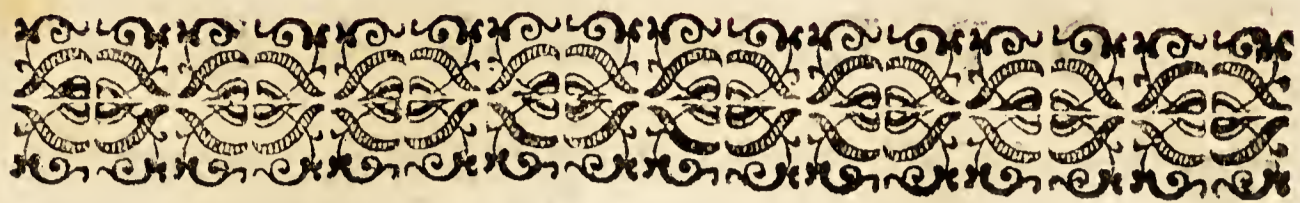
TUTRECHT,

By { **JAN JACOB VAN POOLSUM,**
EN
ABRAHAM VAN PADDENBURG,
Boekverkoopers, 1756.

De Uitgevers aan den Waarheid-
lievende Lezer.

Voor eenige Maanden gaven wy in 't Ligt het *Historiesch Verhaal van het Godvrugtig Leven en de zalige Doodt van den Eerw. Heer DAVID BRAINERD door J. Edwards, met een Voorberigt van den Wel Eerw. Heer G. v. Schuylenborgh*; 't genoeg en waar mede het ontfangen, en 't nut waar mede het van vele gelezen is, was ons ten spore, nevens 't aanhoudend verzoek, tot het uitgeven van 't *Dag-verhaal*, wyl 't gedurig in *s' Mans Godvrugtig Leven* aangehaald, en dus als een noodzakelyke Historische Bylage 'er toe vereischt wordt; zoo dat wy zeer gaarne daar in hebben willen voldoen, gelyk wy nu het genoeg hebben, 't zelve mede te deelen, als een *Aanmerkelyk Dag-verhaal van een zonderlinge werkinge Gods, onder veele Indianen door 't Eeuwig Euangelium*; niet twyfelende of zal met een ongemeene toegenegentheid ontfangen worden; latende het geene 'er met recht van gezegt zoude kunnen worden aan het bescheiden oordeel des Lezers over; wenschende ondertusschen, dat het den vrywerkende God behage, dit Werkje te doen dienen tot uitbreidinge en bevordering van zyn Kerke, en s' Heeren Volk mogt opgewekt worden, om ook aan dat deel van s' Heeren Kerke, als aan andere, daar ze zugten en zig moeten verbergen meer te gedenken, op dat alles mogt strekken tot 't groot einde.

UTRECHT,
den 27. Augustus, 1756.

O P D R A C H T

Aan de EERWAARDIGE MAATSCHAPPYE tot voortplantinge van de Christelyke Leere in de *Hoogelanden van Schotland*, en in andere Paapsche en Heidensche Gewesten van de weereld.

MYN HEEREN!

Dit Uittreksel van den Eerwaardigen Mr. *Brainerd's Dag-verhaal*, het welk ik verzocht word aan uwe goedwillige aanne-
minge aan te bieden, is gemaakt door een myner Vrienden in eenen zeer verren afstand, aan wien het *Dag verhaal*, door een Godtvruchtig Leeraar van zyn bekende, was medegedeelt, die het van eenen Briefgenoot in *Amerika* ontfangen had. Wanneer ik dit Uittreksel eerst had doorlezen, het welk myn Vriend voornaamentlyk tot zyn eigen gebruik gemaakt had, zonder de minste gedachte om het in druk te geven, konde ik niet anders

* 2

dan

O P D R A C H T.

dan krachtige aandoeninge hebben over de zaken die 'er in vervat zyn, welke my zeer wonderlyk voor kwamen. Ik had als toen de gelegenheit noch niet ontvangen, om het geheele *Dag-verhaal* te lezen, en konde dus van de waarde van dit Uittreksel, ten aanzien van gemelde *Dag verhaal* niet oordeelen; doch ik zag 'er evenwel genoeg in om my te doen wenschen, dat het in meer handen mocht komen, dan dat enkele Afschrift bereiken konde. Want ik konde niet anders dan hopen, dat het, onder Gods zegen, in het gemoet van anderen die aangename mengeling van verwonderinge en blydschap mocht verwekken, welke ik in het doorlezen daar van gevoeld hebbe, en hen ook verbinden om God te verheerlyken over de verſchynninge van zyn macht en genade, in deze wonderlyke ontdekkingen van de groote kracht van zyn Euangelium; ook hoopte ik, dat het de gebeden van veelen mocht opwekken en verlevendigen voor de genen die gebruikt worden tot voortplantinge van het zelve, en myne Broederen in de Bedieninge opwakkeren, om met meer yver en liefde hun getuigenis te geven aan die heerlyke waarheden, welke een kracht Gods geweest zyn tot zaligheid van die gelukkige ſchepſelen, dewelke, of ſchoon zy zoo onlangs in den donkerſten en elendigſten ſtaat waren, nu evenwel *licht zyn in den Heere.*

Dit

O P D R A C H T.

Dit waren, *Myn Heeren*, de inzichten, welke my de gemeenmakinge van dit geschrift deeden wenschen; en ik maakte myn Vriend bekend, dat, vermits Mr. *Brainerd* een Zending is geweest die door uwe hoog *Eerwaardige Maatschappye* ondersteunt was geworden, het niet wanvoegelyk zoude zyn, dat het zelve, met uw verlof, aan uwe Eerwaardigheden toegeschreven wierd. Dit toelieg keurde hy in 't algemeen volkomen goed, maar bracht in, dat hy geen personele kennisse aan iemant van u lieden had, als eene omstandigheid welke het hem te ongelegener maakte om zich by U E. te vervoegen, inzonderheit nadien hy besloten had zyn naam te verbergen. Hierom hield hy by my zeer ernstig aan om dat werk geheel op my te nemen, te meer, om dat ik de eere heb om een van uwe onderhandelende Leden te zyn; en nu betuige ik myne openbaare dankzegginge, voor die zeer verplichtende wyze op welk het u lieden behaagt heeft, door uwen waardigen Secretaris, uwe gereedheit om deze kleine schattinge van eerbied en achtinge aan te nemen, aan my bekend te laten maaken: en terwyl ik hier mede bezig ben, zoo vergun my de vryheit om u lieden geluk te wenschen over die groote voldoeninge, met welke ik verzekert ben, dat gy die goede tydinge uit een ver land ontfangen moet, rakende dien zonderlingen

O P D R A C H T.

zegen welken God behaagt heeft te gebieden, over de bedieninge van zynen getrouwen Dienaar, den Autheur van dit *Dagverhaal*. Het zoude ongetwyffelt een stoffe en gelegenheit van groote blydschap zyn geweest, indien hy voor u lieden een' vreemdeling geweest had; maar nu hy door u lieden gezonden, en, ten aanzien van zyn tydelyk geryf, door uwe mildadigheit, voor een groot deel in zyne zendinge ondersteunt was, zoo moet gy een zonderling vermaak hebben in deze wonderlyke verhaalen van zyn' voorspoedt. Ik neme oprecht deel in die finerte, welke ik verzekert ben dat de droevige tydinge van zyn dood u geven moet; doch ik verzekere my, dat God deze heilige en edele zaak met hem niet zal laten sterven. Hy zal, zoo ik vertrouwe, anderen opwekken, om zich met een gelyke oprechtigheit, liefde, en yver daar aan over te geven; en Hy geve dat zy gevoert mogen worden tot het toneel van dezen heerlyken, hoewel ootmoedigen arbeid, op de vleugelen van vuurige gebeden, voortkomende uit het herte van duizenden, die hen op geen andere wyze kunnen behulpzaam zyn! Ook kan ik niet nalaaten myne begeerte en hope uit te drukken, dat de gewichtige gebeurtenissen, welke in dit Uittreksel gemeld, en meer uitgebreid in het *Dagverhaal* zelve verhaalt worden, (het welk
ik

O P D R E C H T.

ik wenschte dat in de handen van alle Lezers mocht zyn) een middel mochten wezen tot opwekkinge van veelen, om zich by uwe nuttige Maatschappye te voegen, dewelke de Protestanten van alle benaamingen zoo oprechtelyk ontfangt, tot voortzettinge van een oogmerk waar in alle gelykelyk belang hebben. Terwyl ik myne oprechtste verlangens en begeertens opoffere voor deszelfs voorspoed buitenslands, zoo kan ik ook niet anders dan dezelve uitdrukken voor den voorspoed van uwe Zendingen naar de *Hoogelanden van Schotland*, op dat de ruwe en niet onderwezene Inwoonders van dat deel van ons Land, gebracht mogen worden tot de leere en tucht van den waaren Godtsdienst, en door een natuurlyk en gelukkig gevolg, ook tot een behoorlyk bezef van hun geluk onder de tegenwoordige Regeringe. De rampen die onlangs door het gebrek hier van veroorzaakt zyn, dienen, benevens veele andere aanmerkingen, tot ophelderinge van de noodfakelykheit en de aangelegentheit van dat oogmerk, het welk uwe Godvruchtige Maatschappye heeft voortgebracht. Myn wensch is, dat dat oorspronkelyk einde zoo ten vollen beantwoord mach worden, dat gy op uw gemak, met grooter gezetheit als ooit, moocht acht geven op uwe zendinge buitenslands; dat dit verhaal, het welk den Lezer voorgestelt word,

O P D R A C H T.

word , eene vernieuwde en vermeerderde
sterkte daar aan mach byzetten ; en dat dien
edelmoedigen yver voor de Christelyke en
Protestantsche zaak , welke uwe raadslagen
bestiert , en uwe mildaadigheden opwekt tot
zulke wyze en edele ondernemingen , gena-
diglyk van Godt aangenomen , en met tyde-
lyke en eeuwige zegeningen vergolden mach
worden!

*Ik blyve myn Heeren met de
grootste eerbied uwen zeer
gehoorzamen en ootmoedi-
gen Dienaar,*

P. DODDRIDGE.

HISTO.

HISTORISCH VERHAAL
 VAN DE
 OPKOMST EN VOORTGANG
 VAN EEN AANMERKELYK
 WERK VAN GODTS GENADE
 ONDER EEN GROOT GETAL
 INDIANEN,
 IN DE PROVINTIEN VAN
 NIEUW-JERSEY EN PENSYLVANIA.

*Crosweekfung in Nieuw-Jersey, den 19^{den} van
 Juny, 1745.*

ebbende meer dan een Jaar lang myn
 meeste tydt in de hoeken van *Delawa-
 re*, in *Pensylvania*, doorgebracht, en
 hebbende geen aanmerkelyken voor-
 spoedt onder de *Indianen* aldaar gehadt,
 zo ben ik op het hooren dat 'er een
 meenigte *Indianen* waren te *Crosweekfung*, byna
 tachtig mylen Zuid-oost-waarts gelegen van de hoeken
 van *Delaware*, heden aldaar aangekomen, om te be-
 proeven, wat 'er gedaan konde worden tot hunner be-
 keeringe tot den Christelyken Godsdienst.

A

Ik

2 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Ik vondt zeer weinige Personen op de plaats die ik bezocht, en bemerkte dat de *Indianen* in die Gewesten grootelyks verstroot waren, nadien 'er niet meer dan twee of drie Huisgezinnen gevonden wierden; en deze kleine Vaststellingen waren ses, tien, vyftien, twintig, dertig, en sommige noch meer mylen afgelegen van de Plaats daer ik toen was. Ik predikte evenwel voor die weinigen, en zy schenen wel gezint, en niet tot tegenwerpinge en beknibbelinge genegen te zyn, gelyk de *Indianen* gewoonelyk doen.

Wanneer ik hun zeide, dat ik ze gaarne des anderen daags wederom bezoeken wilde, zoo trokken zy vaardig uit, en reisden tien of vyftien mylen ver, ten einde om eenige van hunne Vrienden daer van kennis te geven; zoo dat op den 22ten hun getal, het welk in 't eerst uit zeven of acht Personen bestont, tot byna dertig vermeerdert was; en daar was niet alleen een plechtigen aandacht onder hen; maar het bleek, dat de Goddelyke Waarheden eenige aanmerkelyke indrukken op hun gemoedt gemaakt hadden. Sommige begonnen hunne elende en verlooren staat te gevoelen, en bezorgt te worden omtrent eene Verlossinge uit denzelven

Op des *Heeren-dag*, den 23ten van *Juny*, predikte ik voor de *Indianen*, en bracht den gantschen dag met hun door. Hun getal vermeerderde steeds, en zy schenen alle eendrachtig verblydt te zyn over myne komste onder hen. Op den 24ten predikte ik, op hun eigen verzoek en aanhouden, wederom voor hun. Het zien dat de arme *Heidenen* zo begeerig waren om het Euangelium van Christus te hooren, bemoedigde my krachtig, schoon ik nu zeer zwak was, en myne geesten uitgeput waren. Op den 27ten predikte ik wederom. Hun getal was nu tot veertig Personen vermeerdert. Des anderen daags verzochten zy my tweemaal daags voor hen te prediken, begee-

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 3

begeerig zynde zoo veel te hooren als zy mogelyk konden , zoo lang ik by hen was. Deze voorflag bewilligde ik met groote blymoedigheid , en predikte voor hen tweemaal daags , tot den 2^{den} van *July* , zyn- de nu omtrent , Oudt en Jong , tuffchen de veertig en de vyftig Perfonen ; zy kwamen tot het Woordt met de grootfte ernft en naarftigheid , en daar wierdt , onder verfcheide van dezelve , een aanmerkelyke be- zorgtheit voor hunne zielen ontdekt.

Op den 2^{den} van *July* was ik genoodfaakt hen te verlaaten , nadien ik het myn Plicht oordeelde , zoo ras myn gezondheid zulks toeliet , om de *Indianen* aan de hoeken van *Delaware* te bezoeken. Ik bracht evenwel een aanmerkelyke tydt met hun door , voor dat ik ze verliet , in met hun te fpreken op een meer byzondere wyze ; hun ondervragende , wat zy van de Grootte Waarheden onthouden hadden welke hen geleerd waren , en ik mag met waarheit zeg- gen , dat het verbaazende was te zien en te hoo- ren , hoe zy de Onderwyzingen , die hun gegeven waren , ontfangen en onthouden hadden , en wat een mate van kenniffe sommige onder hen , in weinige dagen , hadden verkregen. By het fcheiden , vroe- gen zy allen zeer ernftelyk , wanneer ik weder zou- de komen , en zy beftemden , uit eigen beweeginge , wanneer ik zoude wederkomen , om dan den tydt van myn verblyf by hen , te famen te komen en by malkanderen te wonen ; en dat zy hunne uiterfte poogingen zouden aanwenden , om alle de andere *Indianen* in die Geweften te vergaderen. Eene Vrouw zeide my in 't byzonder , met traanen , *dat zy wenschte dat Godt haar herte wilde veranderen ;* een andere , *dat zy Christus zocht te vinden ;* en een oudt Man , die een van hunne Opperften geweest hadt , weende bitterlyk met bekommeringe over zy- ne Ziele.

4 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Deze bemoedigende gesteltheit en gereedtheit om onderwyzinge te ontfangen, die nu onder hen blykbaar was, fchynt het gelukkig gevolg geweest te hebben van de Overtuiginge die een of twee, eenige tydt geleden, aan de hoeken van *Delaware* gehad hadden, dewelke federt dien tydt altydt hebben getracht, om aan hunne Vrienden het kwaadt van den Afgoden-dienst voor oogen te stellen; het welk, fchoon zy het in 't eerste befotteden, hen mogelyk tot nagedachten gebracht heeft, of ten minften in fommige van hun een nieuwsgierigheit verwekt, om meer van het Chriftendom te hooren. En dit geeft my hope, dat Godt ook op zulk eene wyze de middelen zal zegenen, die ik onder de *Indianen* gebruikt hebbe op andere plaatsfen. Indien dit zoo mocht zyn, dat dan zynen Name de Eere hebbe; want ik hebbe by bevindinge geleert, dat Hy alleen de Ooren openen, den Aandacht bepaalen, en het herte neigen kan, om de Onderwyzinge te ontfangen.

Hoeken van *Delaware* in *Pensylvania* 1745.

Op des *Heeren-dag*, den 14^{den} van *July*, Predikte ik tweemaal voor de *Indianen*, onder welke 'er verfcheide waren die bekommert, en eenigermaaten van hunne zonden en elenden overtuigt fcheenen, zoo dat zy bitterlyk weenden. Op den 18^{den} Predikte ik wederom, en verfcheide waren voor hunne Zielen bezorgt. Op des *Heeren-dag*, den 21sten Predikte ik voor myn eigen Volk; vervolgens voor een aantal van *Blanken*, die daar tegenwoordig waren; en na middag wederom voor de *Indianen*. Veele weenden zeer ootmoedig. Daar na bediende ik den Doop aan myn *Tolk*, en aan zyn Vrouw, welke beide perfonen zyn die eenige bevindelyke kennisfe hebben van den Godsdienst. Deze zyn de eerften

sten die ik onder de *Indianen* gedoopt hebbe.

Wanneer ik hem in het voorleden Jaar eerst tot dit Werk gebruikte, was hy daar toe zeer bekwaam, ten aanzien van zyne kundigheid van de *Indiaansche* en *Engelsche* Taalen; maar hy schein weinig of geen indruk van Godtsdienst te hebben op zyn eigen gemoedt: en daar door onbekwaam zynde om veele dingen van gewicht te verstaan, en aan anderen te kunnen mededeelen, zoo worstelde ik onder groote nadeelen in myne redenvoeringen tot de *Indianen*, uit hoofde van zyn gebrek van een bevindelyke, zoo wel als van eene meer letterlyke kennisse van de Goddelyke Waarheden. 't Is waar hy gedroeg zich zeer zedig na dat ik hem gebruikte, (schoon hy te voren een *Groot Dronkaardt* hadt geweest) en schein begeerig te zyn dat de *Indianen* hunne *Heidensche Afgodery* verzaken zouden; maar hy bleef steeds zonder bezorgtheit omtrent zyn eigen Ziele, tot dat hy een' aanmerkelyke tydt met my geweest hadt. Doch hy wierdt voorleden *July*, terwyl ik voor eene Vergaderinge van blanke Menschen predikte, met meer vrymoedigheid en vuurigheid dan na gewoonte, ontwaakt tot eene bekommernisse voor zyne Ziele; zoo dat hy des anderen daags omtrent zyne Geestelyke belangens openhartig met my sprak; en voor eenigen tydt hier na sprak hy tot de *Indianen*, met meer belangneming en vuurigheid, als voorheen.

Doch deze indrukken schenen haast verdweenen te zyn, zoo dat hy wederom zorgeloos wierdt, tot laat in het najaar; op welke tydt hy zeer krank wierdt, en verscheide weeken ziek bleef; toen greep hem de Goddelyke Waarheit aan, en maakte diepe indrukken op zyn gemoedt: zyn Conscientie wierdt van dagh tot dagh beswaart, en zyn groot onderzoek en vragen was, *Wat hy zoude doen om zalig te worden?* Zyn Geestelyke benaauwtheit nam de overhandt,

6 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

handt, zoo dat hy nacht noch dag byna geen ruste hadt; en terwyl hy om Genade worstelde zag hy, zeide hy, *eenen onoverklimmelyken Berg* voor hem; zyn' weg wierdt met doornen betuint, invoegen hy geen hairbreedt verder konde gaan. Hy zag dat het onmogelyk was om zich zelve ooit te kunnen helpen; *en dat het hem niet baten konde langer te worstelen en te stryden.* En hier, zegt hy, gaf hy het stryden op, en gevoelde dat het met hem *verlooren* was, ten aanzien van zyn *eigen kracht*, en dat alle zyne poogingen te vergeefs en vruchteloos waren, en voor eeuwig zyn zouden: evenwel was hy onder het gezicht van deze dingen, meer bedaart en stille, dan hy geweest hadt toen hy zich zelve poogde te helpen. Te dezer tydt gevoelde hy zich in eenen elendigen en verlooren staat. En of schoon hy zoo erg niet hadt geweest als veele anderen; niet gewoon was te steelen, te twisten, en dood te slaan, zoo zag hy echter nu zeer klaar, dat hy nooit iets goets gedaan hadt, gelyk hy dat uitdrukte. Of schoon hy wel wist, dat hy veele dingen gedaan hadt die goedt waren, hy hadt vriendelyk en liefdragende geweest jegens zynen Naasten, enz. zoo was zyn groep nogthans altydt, *dat hy nooit iets goeds gedaan hadt.* "Ik wist, zeide hy, dat ik niet zoo erg was geweest als sommige anderen, in sommige dingen; en dat ik veele dingen hadt gedaan, welke de Menschen goed noemen; maar *dit alles konde my nu niet helpen.* Ik zag dat alles kwaadt was, en dat ik van al myn leven niet eene goede zaak gedaan hadt. En nu dacht ik dat ik in de Hel le verzinken moest, en dat 'er voor my geen hope was, om dat ik nooit iets konde doen dat goedt was. Ook zag hy niet alleen, zegt hy, in wat een' verlooren staat hy zelfs was, maar dat de Weereldt rontom hem, in 't algemeen, in dien zelfden ver-

verloorengaanden staat was. Hy zag dat het leven dat hy geleidt hadt, de weg was tot den eeuwigen doodt, en dat hy nu op de kant lag van een eidelooze elende.

Na dat hy eenigen tydt in dezen toefant geweest, en alles, ten aanzien van zyne eigene poogingen, voor verlooren opgegeven hadt; toen wierdt, zegt hy, als met een hoorbaare stemme, op zyn gemoedt gebracht, *Daar is hope, daar is hoope*. Hem staat niet voor, dat hy toen eenige onderscheide beschouwingen van *Christus* hadt; maar deze Ziels-oeffeningen veroorzaakten een zeer groote veranderinge by den Man, zoo dat men met recht kan zeggen, dat hy *eenen anderen*, indien niet *eenen nieuwen Mensch* geworden is. Hierop volgde een groote veranderinge in zyne gesteltheit, redenen en gedraginge; en daar was inzonderheit eene verbaazende veranderinge in zyne openbaare verrichtingen. Nu sprak hy tot de *Indianen* met eene wonderlyke vuurigheit en ernst, en wanneer ik myne redenen geëindigt hadt, en weggegaan was, dan bleef hy by hun om het gene dat ik gesproken hadt te herhaalen en verder in te prenten.

Deze veranderinge is byblyvende, en zyn leven onbestraffelyk, tot op dezen dag. Hy schynt eene aanmerkelyke ondervindinge te hebben van Geestelyke Oeffeningen, en spreekt zeer openhartig van den strydt en de vertroosting van een waar Christen. Zyn voldaan herte beantwoordt aan de Ziel-vernederende Leeringen der Genade; en nooit schynt hy beter in zyn schik, en meer vergenoegt te wezen, als wanneer hy van Godts volstreckte Souvereiniteit, en van de Zaligheit van Zondaren uit *vrye Genade*, hoort spreken. Alles ingezien, zoo hebbe ik reden te hopen, dat hy een nieuw schepsel is, geschapen in Christus Jezus tot goede werken.

8 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Op den 23sten predikte ik voor de *Indianen*, als ook op den 26sten, en daar na doopte ik de Kinderen van mynen *Tolk*. Op den 28sten zynde des *Heeren-dag*, predikte ik wederom; wanneer sommige meer bezorgt schenen over hunne Ziels-belangens, dan ooit te voren. Zy erkenden, dat het zien dat myn *Tolk* en zyn Huisgezin gedoopt wierden, hen meer getroffen en bezorgt gemaakt hadt, dan al wat zy te voren gezien of gehoord hadden. Daar was ook waarlyk een aanmerkelyke verschyninge van Godts Macht onder hen, ter tydt als die Ordonnantie bedient wierdt. Op den 30sten predikte ik voor een groote meenigte van dezelve, en gaf hun byzondere raadt en bestieringe, nadien ik hen voor een' tydt stond te verlaaten, ten einde om myn bezoek aan de *Indianen* in *Nieuw Jersey* te vernieuwen. Zy letteden zeer aandachtig op myne redenen, en waren ernstig begeerig te weten, wanneer ik tot hen zoude wederkeeren.

Crosweeksung in *Nieuw Jersey*, 1745.

Op den 3^{den} van *Augustus*, vondt ik alhier een meenigte van de *Indianen* onder een diepe bezorgtheit om een aandeel aan Christus; zynde de overtuiginge van hunnen zondigen en verlooren staat, grootelyks bevordert door den arbeid van den Eerwaardigen Heer *William Ternent*, aan wiens bestieringe ik hen, in myn afwezen, geraaden hadt. Op dezen dag predikte ik voor hen, uit Openb. xxii: 17. *Ende die wil, neme het Water des levens om niet.* De Heere maakte my zekerlyk bekwaam, om den Heere Jezus Christus op een ongewoone wyze hun voor te stellen, als eenen vriendelyken en medelydenden Zaligmaker, arme, verlegene, en verloorene zondaren noodigende om eene eeuwige Zaligheid
aan

WERK GODS ONDER DE INDIANEN 9

aan te nemen. Daar wierd ras eene verbaazende bezorgtheit onder hen bespeurt; en daar waren onder de bejaarde Personen, niet boven de twee, onder twintig, die ik met drooge oogen zien konde.

Op des *Heeren-dag*, den 4^{den} van *Augustus*, zynde door een Nabuurig Predikant genoodigt, om hem in de bedieninge van des Heeren Avondtmaal behulpzaam te zyn, nam ik de *Indianen* met my mede, zynde alle omtrent vyftig in getal, die de byzondere redenvoeringen van dezen dag bywoonden; en de bekommernissen scheenen by hen allen eenigermaaten vermeerdert te zyn. Nu wierdt eene zichtbaare veranderinge in hunne zeden openbaar. Wanneer zy des Avondts te famen kwamen om te eeten, wilden zy niets nuttigen voor dat zy my gehaalt hadden, om eenen Zegen af te bidden over hunne spyze, op welke tydt veele van hun weenden, inzonderheit toen ik hun herinnerde, hoe zy in voorgaande tyden hunne Feesten gehouden hadden ter Eere van de Duivelen, met verzuim van Godt te danken. Des anderen daags, na dat de andere Leeraar een Predikatie gedaan hadt, besloot ik het openbaare Werk van die plechtigheit, en veele van de *Indianen* waren onder eenen zeer diepen indruk. Des Avondts deedt ik eene redenvoeringe tot hen, en vondt hen alle werksaam omtrent het belang van hunne Zielen, vragende, *Wat zy zouden doen om zalig te worden?* Eene Vrouwe, die sedert dat zy in *Juny* laatstleden my hadt hooren prediken, onder swaare overtuigingen geweest hadt, wierdt nu geredt, en verkreeg ruimte en vertroosting. Zy schein vervult te zyn met liefde tot Christus, en was nergens zoo bevreesd voor als om Hem, dien haare Ziele lief hadt, te bedroeven en te beledigen. Op den 6^{den} predikte ik voor de *Indianen* in het huis daar

wy logeerden; en na middag op de plaats daar ik gewoon was te prediken. Daar ontdekte zich niets aanmerkelyks tot omtrent het einde van myne Redenvoeringe; toen wierden de Goddelyke Waarheden met eene verbaazende kracht op der menschen gemoedt gebracht, zoo dat zy op dezelve met groote aandacht acht gaven. Daar waaren 'er onder de veertig naauwelyks drie, die zich van traanen, en bittere uitroepingen onthouden konden. Zy allen waren, als een eenig man, in eenen swaren zielen-strydt om een aandeel aan Christus te bekomen; en hoe meer ik sprak van Godts liefde in het zenden van zynen Zoon, om voor de zonden der menschen te lyden en te sterven, en hen noodigde om deel te komen nemen aan deze liefde; hoe meer hunne elende en benaauwtheit vermeerderde, om dat zy zich zelve onmachtig gevoelden om te kunnen komen. Het was verbaazende te zien, hoe hunne herten verslagen en doorwondt wierden met de teedere en zachte noodiginge van het Euangelium, zonder dat 'er een woordt van verschrikkinge tot hen gesproken wierdt.

Op dezen dag verkreegen twee Perfoonen reddinge en troost voor hunne zielen, dewelke, toen ik in 't byzonder met hen sprak, zeer gegrondt, redelyk, en Schriftuurlyk bleek te zyn. Hen gevraagd hebbende wat zy wilden dat Godt meer voor hen doen zoude, antwoordden zy, op hunne gemeene eenvoudige wyze, *dat Christus hunne herten geheel rein mocht afwisschen*, enz.

Op den 7^{den} van *Augustus* predikte ik voor de *Indianen*, uit Jez. LIII: 3 — 7. De meeste waren onder groote aandoeninge, en veele in groote benaauwtheit over hunne zielen, en eenige weinigen konden noch gaan noch staan, maar leiden plat op den grond, onophoudelyk roepende om genade. Ver-
schei-

WERK GODS ONDER DE INDIANEN II

scheide wierden op nieuw ontwaakt; en ik vondt noch twee andere Personen, die reddinge en troost voor hunne zielen genooten hadden.

Op den 8sten van *Augustus* predikte ik wederom voor hen, uit Luc. xiv: 16 — 23. hun getal was nu omtrent vyf en zestig. Daar was veel zichtbaar belang en bekommeringe onder hen terwyl ik Predikte; maar toen ik naderhant meer byzonder tot een en ander sprak, die ik bespeurde onder groote bekommeringe te zyn, schein de Macht van Godt op de Vergaderinge neder te komen, als eenen geweldigen gedrevenen Windt, die met eene verbaazende kracht alles ter neder velde. Ik stondt verstelt over den invloedt die byna de geheele Vergaderinge aantaste; en konde die niet bekwaamer vergelyken, dan by de onwederstandelyke kracht van een geweldige Ruisbeek, of swellende en toenemende Overstroominge, die met een ondraaglyk gewicht en drang alles met zich mede voert. Byna alle die tegenwoordig waren, van wat ouderdom zy ook zyn mochten, wierden met belangnemingte te samen als nedergebogen, en daar was naauwelyks een eenige in staat, om den aanval van deze verbaazende werkinge te kunnen wederstaan. Oude Mannen en Vrouwen, die veele jaren rampzalige Dronkaarts hadden geweest, en eenige kleine Kinderen, niet boven de zes of zeven jaren oudt, waren in groote benaauwtheit over hunne zielen, zoo wel als Personen van eenen middelbaren ouderdom. De allerhardnekkigste herten wierden nu genoodtfaakt te buigen. Een voornaam Man onder hen, die te voren gantsch zorgeloos, en by zich zelve rechtvaardig was, om dat hy meer wist dan het gemeene gros dier *Indianen*, wierdt nu onder eene plechtige bezorgtheit en verlegentheit gebracht over zyne ziele, en weende zeer bitterlyk. Een ander Man van hooge jaren, die een

Dood-

12 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Doodslager, een *Besweerder*, en openbaare *Dronkaart* hadt geweest, wierdt gebracht om met veele traanen om Genade te roepen, en te klagen dat hy niet meer over zyn groot gevaar bekommert en verlegen konde zyn.

Zy waren byna alle biddende en uitroepende om Genade, in alle hoeken van het huis, als ook veele buiten de deure, en verscheide konden noch gaan noch staan. Niemant schein eenig acht te geven op de gene die rondtom hem waren, maar ieder badt zoo vry voor zich zelve, als of hy alleen hadt geweest in de allerstilste afzonderinge. Het schein my nu toe als of 'er eene volkomene vervulling was van die Voorzegginge, Zach. xii: 10, 11, 12. Want nu was de *Rouwklage groot, gelyk de Rouwklage van Hadadrimmon*, en ieder schein nu te *Rouwklagen in 't byzonder*. Het was een dagh waar op ik verzekert ben, dat de Heere veel deedt om het Koninkryke der Duisternisse onder dit Volk te verbreken.

Deze verlegentheit schein in 't algemeen zeer redelyk. Die eenige tydt lang te voren ontwaakt waren geweest, klaagden voornamentlyk over de boosheit hunner *herten*, en die nu eerst ontdekt wierden, over de boosheit van hunne *levenswyze en daaden*. Die onlangs tot ruimte waren gebracht, wierden vervult met vertroosting, en verheugden zich in Christus Jezus; en sommige van hun namen hunne benaauwde vrienden by de handt, hun voorhoudende de Goedertierenheit van Christus, en de vertroosting die 'er in Hem te vinden was, hen noodigende te komen en hunne herten aan Hem over te geven. Andere heften, op de alleroprechtste en ongemaakteste wyze, hunne Oogen op naar den Hemel, en riepen om Genade voor de benaauwde zielen die rontom hen waren.

Een

Een aanmerkelyk Voorval kan ik hier niet voorbygaan; een jonge *Indiaansche* Vrouwe, die te voren, zoo ik geloove, zelfs niet wist dat zy eene ziele hadt, kwam aan myne wooninge, en wanneer ik haar zeide dat ik voornemens was zo aanstonts te Prediken, zoo lachte zy, en scheen daar mede te spotten: maar ik had niet lang in myne Redenvoeringe geweest, of zy gevoelde krachtadig dat zy eene ziele hadt; en voor dat ik geeindigt had, was zy zoodanig van haare zonde en elende overtuigt, dat zy scheen te zyn als iemand die met eene pyle doorstooken was, en deedt niet anders dan onophoudelyk roepen. Zy kost niet gaan noch staan, noch ook niet zitten zonder opgehouden te moeten worden. Na den openbaaren Dienst lag zy op den grondt, en was zeer ernstig biddende; den inhoudt van haar Gebedt was, *Gutteemman kaleemeh, Wé-ebaiüméh kmeléh Ndah*, dat is, *Ontfermt u myner, en helpt my om u myn herte te geven*. Dus bleef zy veele uren achter een onophoudelyk bidden. Het was waarlyk een' verbaazende dag van Gods Heirkracht, die genoegzaam scheen om een Atheist van de Waarheit, het belang, en de kracht van Gods Woordt te overtuigen.

Op den 9^{den} van *Augustus*, bracht ik het gedeelte van den dag door in byzonderlyk met hen te spreken en des Avonds, Predikte ik voor hen in 't openbaar. Daar waren nu omtrent zeventig Personen tegenwoordig. Ik verklaarde de Parabel van den *Zaadzaayer* Matth. xiii. welke ik ook toepaste. Daar wierden veele traanen gestort, maar daar was geen aanmerkelyk geschreeuw. Eenige wierden zeer bewoogen en ontroert, door een kort Woordt dat gesproken wierdt over Matth. xi: 28. Naderhandt, terwyl ik tot twee of drie van de ontwaakte Personen sprak, scheen een Goddelyke kracht en invloedt
het

84 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

het gefprokene te vergezellen, zoo dat, of schoon ik niet een enkel woordt van verschrikkinge sprak, maar hen de Volheit en Algenoegzaamheit van Christus Verdienften voorftelde, als ook zyne Gewilligkeit om alle die tot Hem komen zalig te maken, en hen drong om zonder uitstel tot Hem te komen, zy evenwel in benaauwtheit en angst hunner ziele uitriepen. Het gefchrei van deze wierdt door anderen gehoord, dewelke, schoon zy te voren verftrooit waren, terftont by een vergaderden. Ik ging voort op dezelfde wyze van Euangelifche noodiginge, tot dat zy alle, uitgenomen twee of drie, in traanen en gefchrei wegsmolten, en in de grootfte verlegentheit waren, om een aandeel aan den grooten Zaligmaker verzekert te krygen. Daar was waarlyk een groote *Rouwklaage* onder hen; en een ieder fcheen, als te voren, te *Rouwklaagen in 't byzonder*. Zy waren byna alle voor zich zelven biddende, en uitroepende *Gutteemau kaleemeh, Gutteemau kaleemeh*, dat is, *Ontfermt u myner, Ontfermt u myner*.

Ik vondt noch twee of drie anderen, die 's Avonds te voren tot trooft voor hun gemoedt gekomen waren, en deze, met de anderen die trooft en ruimte bekomen hadden, verblydden zich te famen, dat Godt zyn Werk met zoo veel kracht onder hen voortzette. Des anderen daags sprak ik meer byzonder tot de genen die trooft bekomen hadden; zy waren zeer ingenomen met Goddelyke dingen, en ernftig begeerig om met Christus te zyn. Wanneer ik hun voor oogen ftelde de volmaakte heiligkeit der Godtzalige zielen, en de volle genietinge van Christus, ten einde om van de Opftandinge des Lichaams te fpreken, zoo zeide ik, maar mogelyk zullen sommige van u zeggen; ik beminne myn Lichaam zoo wel als myne Ziele, en ik kan de gedachten niet dra-

dragen dat myn Lichaam doodt zoude leggen, terwyl myn Ziele gelukzalig is;— doch zy hoorden my in myne redenen, en riepen uit, *Muttob, Muttob*, dat is, *Neen, Neen!*

Wanneer ik met deze eenigen tydt hadt doorgebracht, zoo keerde ik weeder tot de andere *Indianen*, en predikte voor hen uit Luc. xix: 10. Ik had niet lang gepredikt of hunne verlegentheit en bekommeringe rees tot een hooge trap, en het Huis wierdt met geroep en zuchtinge vervult; en wanneer ik van het Medelyden en de zorge van den *Heere Jezus* sprak, met en voor *de geene die verlooren waren*, en die geen weg van ontkominge konden zien; zoo verbrak dit hen te meer, en verswaarde hunne benaauwtheit, dat zy tot zulk eenen vriendelyken Zaligmaker niet konden komen. Ik bevondt dat veele, die te voren maar eenige ontwaakingen hadden gehad, nu zeer diep gewondt wierden met een gevoelen van hunne zonde en elende; ook vondt ik dat een, die van dagh tot dagh onder een drukkende benaauwtheit had gegaan, tot troost en ruimte was gekomen.

Op *des Heeren-dag*, den 11^{den} van *Augustus*, predikte ik Voormiddag over de Parabel van den *Verlooren Zoone*. Ik bespeurde geen zulk aanmerkelyk uitwerksel van het Woordt als in de vorige dagen. Namiddagh predikte ik over een gedeelte van de Predikatie van *Petrus*, Hand. II. Op het einde van myne Redenvoeringe tot de *Indianen*, vervoegde ik my tot de blanke Menschen, zoo *Quakers* als anderen, toen wierden de Goddelyke Waarheden met kracht verzelt, beide tot de *Indianen* en *Engelschen*; een of twee wierden op dezen dag ontdekt, die nooit te voren voor hunne zielen eenige bezorgtheit scheenen gehad te hebben; en die ruimte en troost ontfangen hadden waren zeer ootmoedig
en

en Godtsdienftig. Ik wierdt zeer verkwikt de teederheit van gewiffe te zien, welke zich in eenige van hun ontdekte. Daar was eene Vrouwe die 's morgens zeer bedroeft fcheen, en onderzoekende na de reden haarer droefheit, bevond ik dat zy 's avonds te voren toornig op haar kindt geweest hadt, en dat zy vreesde of haaren toorn niet buitenspoorig en zondig was, het welk haar verfcheide uuren lang deedt weenen.

Op den 14^{den} van *Augustus* bracht ik den dagh door met de *Indianen*. Daar was een Man die zyne Vrouwe verftooten, en een andere genomen hadt, (gelyk onder hen gewoon is) die nu onder ernftige indrukken gebracht zynde, ten vollen overtuigt wierdt van de godloosheit van dat bedryf, als ook zeer begeerig was te weten wat Godt wilde dat hy doen zoude. Bevindende dat zy hem door *Onkuisheit* geen rechtmaatige reden gegeven hadt om haar te verlaaten, en dat zy gewillig was het voorledene te vergeven, teffens ook haar recht aandringende om hem te genieten, zoo wierdt hem gezegt, dat het zyn onvermydelyke Plicht was, de Vrouwe die hy laaft genomen hadt te verlaaten, en de andere, die zyn eige Vrouwe was, aan te nemen; tot het welke hy gereedelyk en blymoediglyk bewilligde, en deedt dit beide op eene openbaare wyze. Ik was niet zonder vreeze, of mogelyk dezen handel niet mocht zyn gelyk het doen van *nieuwen Wyn in oude Leedere zakken*, doch die fcheen veel eer een goede, dan een kwaade uitwerkinge te hebben onder de *Indianen*, dewelke algemeen erkennen, dat de Wetten van Christus omtrent het Huwelyk goet en recht waren. Na de Middag predikte ik uit Hand. x: 34, enz. Zy bleven fteets aandachtig, en hoorden als om hun leven.

Des anderen daags predikte ik uit Luc. iv: 16--21. Het Woordt wierdt vergezelt met kracht op de her-

herten van de toehoorders. Daar waren veele traanen en geschrei. Sommige wierden ontwaakt, die van deze week eerst waren aangekomen. De hertstochten van de Vergaderinge in 't algemeen, waren niet zoo sterk bewoogen als in de voorgaande dagen; maar hunne herten schenen zoo plechtig en krachtig aangedaan te zyn door de Goddelyke waarheden, als ooit.

Op den 16^{den} van *Augustus*, vondt ik eene Vrouwe, die, na eene drukkende benaauwtheit en verlegenheit, tot troost en ruimte gekomen was, en ik konde niet anders dan hopen, dat haaren troost gegrondt en van het rechte soort was. Namiddag predikte ik uit Joh. vi: 26 — 34. en de Goddelyke waarheden wierden met eene aanmerkelyke kracht op de Toehoorders vergezelt. Daar wierden inzonderheit twee Persoonen ontwaakt en overtuigt. De eene was onlangs eerst aangekomen, en de andere hadt geduurig zeer aandachtig geweest, en begeerig om ook eens ontwaakt te worden, maar konde nooit te vooren eenige levendige ontdekkingen van haaren verlooren staat bekomen: doch nu was haare benaauwtheit zoodanig, dat my dunkt dezelve nooit meer drukkende gezien te hebben. En verscheide oude Menschen waren in benaauwtheit over hunne zielen, zoo dat zy zig van het schreyen en uitroepen niet onthouden konden. God werkt krachtiglyk onder hen; en sommige, die voor eenigen tydt eene beroeringe en hertstochtelyke beweeginge ondervonden hadden, toonen nu dat hunne herten nooit behoorlyk noch recht bewoogen waren geweest. Ik hebbe nooit het werk Gods zoo onafhankelyk van de middelen zien verschynen, als te dezer tydt. Gods wyze van werkinge op hen schein ten eenemaal zoo bovennatuurlyk, en boven de middelen, dat ik nauwelyks konde gelooven, dat Hy my als een

18 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Werktuig, of het geene ik sprak als een *Middel*, gebruikte, om zyn Werk voort te zetten. Het schein my toe dat ik niets deed, of ook waarlyk iets te doen had, dan *stille te zyn en het heil des Heeren te zien*; ik vond my verplicht, en was verheugt te zeggen, *Niet ons, O! Heere, niet ons*, niet aan Werktuigen en Middelen; *maar uwen Name geeft eere*.

Des anderen daags bevondt ik dat eene, die meer als een jaar lang, aan de hoeken van *Delaware*, een van myne Toehoorders hadt geweest, en my hier, onder een diepe verlegentheit voor zyne ziele gevolgt was, onlangs redding en troost gevonden had, welke ik overvloedige reden heb te hopen dat wel gegrondt en waarlyk Goddelyk is. Naderhandt predikte ik in 't openbaar uit Hand. viii: 29 — 32. en nam daar uit gelegenheit om van den Doop te handelen.

Op des *Heeren-dag*, den 18^{den} van *Augustus*, predikte ik 's morgens voor eene Vergaderinge van blanke Menschen, welke samengesteld was uit *Presbyterianen, Wederdoopers, Quakers*, enz. En naderhandt predikte ik voor de *Indianen* uit Joh. vi: 35 — 40. Hunne bezorgtheit was niet zo zichtbaar, als die wel voorheen geweest had.

Des anderen daags predikte ik uit Jez. iv: 1. toen wierden de Goddelyke waarheden met kracht vergezelt op de genen die troost ontfangen hadden, en ook op anderen. Een groote meenigte arme onmachtige zielen lagen wachtende aan het *Badtwater* om *genezinge*, en de *Engel* schein, gelyk als op andere tyden, het *water te beroeren*.

Op den 23ten van *Augustus*, bracht ik eenigen tydt door met de *Indianen* in een byzonder gesprek; naderhandt predikte ik voor hen uit Joh. vi. 44—50. En op den 24ten sprak ik met hen, ten einde om het Sacrament des Doops te ontfangen. Wanneer ik

ik voor hen de natuure van deze Ordonnantie open- de, als ook de verplichtingen die daar mede verge- zelt gaan, de plicht van ons zelve aan God daar in op te offeren, en het voorrecht van met Hem in het Verbond te staan, scheenen sommige van hun met de liefde Gods vervult, en met de hope van den zaligen Verlosser te genieten verkwikt te zyn. Toen predikte ik uit 1 Theff. iv: 13—17. Daar was ee- nig zichtbaar belang en verlegentheit onder de toe- hoorders, welke naderhandt vermeerdert wierdt, door middel van eenige verdere vermaaninge, die hun ge- geven wierdt om tot Christus te komen, en hunne herten aan Hem over te geven, ten einde op dat zy bekwaam gemaakt mochten worden, om op te vaaren en *Hem te ontmoeten in de Lucht*, wan- neer *Hy met een geroep, en met de stemme des Arcbangers, van den Hemel zoude nederdalen.*

Daar waren verscheide *Indianen* nieuwelings aan- gekomen, welke oordeelden dat hunne staat goedt was, om dat zy hadden leeren lezen, en door hun- ne verkeeringe met de blanke Menschen, wat be- schaaft en geschikt waren geworden. Met deze sprak ik na den openbaren Godsdienst in 't byzon- der, en was verbaast hun eigen rechtvaardige gestelt- heit te zien, schoon zy ten eenemaal vreemdelin- gen waren van hun eigen herte, en van de kracht der Godzaligheid geen de minste kennisse hadden. Na veele redenen gewisselt te hebben, scheen een van hun overtuigt te zyn, dat uit de Werken der Wet geen vleesch gerechtvaardigt konde worden, en weende bitterlyk, vragende, *wat by doen zoude om zalig te worden.* Dit was zeer troostelyk voor anderen die eenige bevindelyke kennisse van zich zelve bekomen hadden, en die door den wandel en het gedrach van deze *nieuwe aankomelingen* be- droeft waren geworden.

20. VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Op des *Heeren-dag*, den 25sten van *Augustus*; predikte ik uit Luc. xv: 3 — 7. Een meenigte blanke Menschen tegenwoordig zynde, sprak ik op het laatst van myne Redenvoeringe tot de *Indianen* ook tot hen, maar konde ze zelfs niet brengen om zich geschikt aan te stellen; want veele van hun bleven wandelen, en romtom kyken, zoo dat zy zich ongevoegelyker gedroegen, dan eenige *Indianen* daar ik ooit tegen gesproken hadt; dit maakte my zoo neerslachtig, dat ik naauwelyks met myn Werk konde voortgaan. Des Namiddags predikte ik uit Openb. III: 20. De *Indianen* waren zeer ernstig, terwyl veele anderen zich ydel aanstelden. Naderhandt doopte ik vyfentwintig *Indianen*, vyftien bejaarde Personen, en tien Kinderen. Van de meeste bejaarde heb ik zeer troostelyke gronden te gelooven dat zy vernieuwde Personen zyn, en daar is 'er onder hen niet een, of ik heb 'er eenige goede hope van. Toen de meenigte weggegaan was, sprak ik tot de gedoopte Personen in 't byzonder, herinnerde hun van de plechtige verbintenissen daar zy nu onder waren; hen waarschouwende tegen de schrikkelyke gevolgen van een zorgeloos leven, en hen aanmoedigende en opwekkende tot waaksaamheit en Godvrucht. Dit was een verkwikkelyke tydt. Hunne herten waren verbonden tot, en blymoedig in de plichten, en zy verheugden zich, dat zy zich zelve op eene plechtige en openbaare wyze aan God verbonden en overgegeven hadden. Zy namen met veel teederheit en liefde malkanderen by de handt, terwyl ik tot hen sprak; en verscheide van de andere *Indianen* waren grootelyks bewoogen, en weenden bitterlyk, verlangende om ook deelgenooten te mogen worden van dezelfde blydschap.

Op den 26sten van *Augustus* predikte ik uit Joh.

VI: 51 — 55. Na dat ik een weinig tyds gesproken hadt, vervoegde ik my in 't byzonder tot de genen welke vertrouwden, dat zy *uit den doot waren overgegaan in het leven*, verklaarde hun de nature van de vertroosting die Christus aan zyn Volk geeft, en welke ik vertrouwde dat Hy aan eenigen van hun gegeven hadt. Ik was zo ras niet begonnen op deze wyze te spreken, of de dierbaare Christenen in de Vergaderinge begonnen weg te smelten in de liefde tot Christus, en in begeertens na Hem. Zy weenden hertelyk, maar nogtans ook blymoediglyk; zoo dat dit een teeder, ootmoedig, en genoeglyk weenen was, als ook een natuurlyk uitwerksel van *den Geest der Aanneminge tot kinderen*. De invloedt hier van schein zich te verspreiden over de gantsche Vergaderinge, en veele die Christus als hunnen Zaligmaker noch niet gevonden hadden, wierden nu ernstig opgewekt om Hem te zoeken. Hun getal was nu omtrent vyfennegentig Personen; en het was een aangenaam gezicht, om ze byna allen bewoogen te zien, het zy met blydschap in Christus Jezus, of met eene diepe verlegenheit om een aandeel aan Hem te bekomen.

Hebbende twee Reizen gedaan, voor dat ik eerst te *Crosweeksburg* kwam, verre heen tot de *Indianen* aan de Riviere van *Susquehannab*, en het nu een bekwaame tydt zynde om ze allen t'huis te vinden, zoo oordeelde ik het myn plicht te zyn hen wederom te bezoeken. Na dat ik derhalven in 't openbaar en in 't byzonder tot myn Volk gesproken hadt, zoo maakte ik hun bekend, dat ik ze nu voor tegenwoordig verlaaten moest, om naar hunne Broederen te gaan die verre afgelegen waren, om voor hen te prediken; dat ik begeerig was dat de Geest Gods met my zoude gaan, zonder welken 'er niets goeds gedaan konde worden; en ik vroeg hen, of

22 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

zy het overige van den dag niet zouden willen doorbrengen in voor my te bidden? Hier toe be-willigden zy blymoediglyk, en kort na dat ik hen verlaaten hadt, begonnen zy, de Zonne noch anderhalf uur hoog zynde, en bleven den geheelen nacht door bidden, tot den morgenstondt toe; en myn *Tolk* heeft my verhaalt, dat dit Werk verge-zelt ging met eene krachtige Werkinge, zoo wel op de geene die noch onder verlegentheit des ge-moeds waren, als op de gene die troost en reddin-ge voor hunne zielen gevonden hadden.

Twee benaauwde zielen wierden, zoo ik ver-trouwe, op dezen dag tot de genietinge van eenen wezentlyken troost gebracht. En eenen Ouden *In-diaan*, die tot nu toe eenen hardnekkigen Afgoden-dienaar was geweest, gaf zyne Ratels, welke zy in hunne Afgodische Feesten voor Muziek gebrui-ken, aan de Christen *Indianen* over, die dezelve terstont verbraken; en dit alles zonder dat ik eenige pooginge tot deze zaak aanwende.

De hoeken van *Delaware* in *Pensylvania* 1745.

Op den 1sten van *September* predikte ik voor de *Indianen*, en naderhandt voor de blanke Menschen. Daar wierden in beide de Vergaderingen veele traan-nen gestort. Omtrent den Avondt predikte ik we-derom voor de *Indianen*, en bespeurde een grooter aandacht, en zichtbaarder verlegentheit dan ik ge-woon was.

Op den 3^{den} van *September* predikte ik voor de *Indianen* uit Jez. LIII: 3 — 6. Daar wierden ver-scheide Personen ontwaakt, onder welke waren twee ongevoelige schepselen, die ik te voren haast nooit wakker konde houden. Op den 5^{den} predikte ik voor hen over de Parabel van den *Zaadzaayer*,
en

en naderhandt sprak ik met verscheide van hun. Veele weenden en riepen op eene ontroerende wyze uit; en andere wierden met verbaazinge en verlegentheit bevangen. Ik vroeg aan eenen die tot troost gekomen was, waarom hy nu schreide en uitriep? Hy antwoordde, *dat wanneer hy gedacht, dat Christus als een Lam geslacht was, en zyn Bloedt voor Zondaren gestort hadt, hy dan niet nalaten konde uit te roepen, zelfs wanneer hy in zyne eenzaamheit was.* Ik vroeg vervolgens zyn Vrouw, die ook overvloedig getroost was geworden, waarom zy schreide? Zy antwoordde, *om dat de Indianen alhier niet zoo gereedt tot Christus wilden komen, als de anderen te Crosweekfung.* Ik vroeg haar of zy een herte vondt om voor hen te bidden, en of Christus haar onlangs in het gebedt zoo naby geweest hadt, als in den voorgaanden tydt? Zy zeide, ja; dat Hy haar naby geweest hadt, en dat op sommige tyden, wanneer zy in haar eenzaamheit badt, haar herte met die plicht zoo ingenomen was, dat zy die plaatse niet gewillig konde verlaten, maar daar begeerde te blyven en langer te bidden.

Op den 7^{den} van *September* predikte ik voor de *Indianen*, uit Joh. vi: 35 — 39. Zy waren ernstig en aandachtig; maar daar vertoonde zig geen groote verlegentheit onder hen.

Op des *Heeren-dag*, den 8sten van *September*, predikte ik Voormiddags, uit Joh. xii: 44 — 50. en Namiddags, uit Hand. II: 36 — 39. Het Woordt van God viel met kracht op de toehoorders neder. De meeste vloeiden weg in traanen, en waren onder eene benaauwde verlegentheit over hunne zielen. Daar wierdt inzonderheit een oud Man krachtig overtuigt, en daar bleek een aanmerkelyk Werk van Gods Geest te zyn byna onder hen allen, niet ongelyk aan het geene dat onlangs te *Crosweekfung*

geweest hadt. Daar wierden eenige van de zorgelooze blanke Menschen ontwaakt, of ten minsten verschrikt, ziende dat het Werk Gods onder de *Indianen* zoo krachtig was.

Eenige van de *Indianen* in deze Gewesten, hebben altydt geweigert my te hooren prediken; en zyn verbittert op de gene die myne Predikationen bywoonen; en nu onlangs zyn zy bitterder dan ooit te voren, het Christelyk Geloof bespottende, en myne toehoorders somtyds vragende, *hoe dikwils zy geschreit hebben, en of zy nog niet genoeg hebben geschreit om behouden te worden?* Zoo dat zy alreede de beproevinge van wreede bespottinge moeten ondergaan.

Op den 9^{den} van *September*, verliet ik de *Indianen* aan de hoeken van *Delaware*, en trok naer de Riviere van *Delaware*, myn koers nemende naer eene *Indiaansche* Stad, genaamt *Shaumoking*. Deze Stad legt ten deele aan de Oostzyde van de Riviere, en ten deele aan de Westzyde van dezelve, bevattende wat meer als vyftig huizen, en, zoo men zegt, byna driehondert inwoonders, van drie byzondere Geslachten van *Indianen*, die drie byzondere taalen spreken. De helft byna van deze inwoonders worden genaamt *Delawaren*; de andere hieten *Senakanen* en *Tutelanen*. Zy worden geacht de dronkenste, en boefachtigste soort van Menschen in die Gewesten.

Op den 14^{den} van *September*, bezocht ik den Koning van *Delaware*, die men oordeelde op sterven te leggen, toen ik in *Mey* laatstleden hier was, maar nu herstelt was; ik sprak met hem en anderen van het Christendom, en ontfing meer beoediging dan ik verwacht hadt. De Koning schein vriendelyk geneigt te zyn, en gewillig om onderwezen te worden.

Op

Op des *Heeren-dag*, den 15^{den} van *September*, bezocht ik hem wederom, en wierdt vriendelyk van hem ontfangen; en des Middags predikte ik voor de *Indianen*. Tegens den Avondt ontmoette ik iemand, die de taalen verstondt van de *ses Natien* (gelyk die genaamt worden) die eene genegentheit ontdekte om naar het Christendom te hooren: maar veele waren van dag tot dag zoo dronken, dat ik geen gelegenheit konde bekomen, om tot hen te spreken. Des anderen daags trachtte ik hen te onderwyzen van huis tot huis. Omtrent den Avondt trok ik naar een gedeelte van de Stadt, daar zy nuchteren waren, en kreeg omtrent vyftig Personen by malkanderen, tegen welken ik sprak; hebbende eerst des Konings goedwillige toestemminge daar toe verkregen. Daar was een of twee die geraakt schenen, en waren wel vergenoegt met eenig gesprek, dat naderhandt met hen in 't byzonder gehouden wierdt. Myn Geest was verkwikt door deze vertooninge van zaken, en ik keerde met myn *Tolk* weder te rug, ons verblydende in hope en verwachtinge.

Op den 17^{den} van *September*, bracht ik den voormiddag door met de *Indianen* te bezoeken, en met hun te spreken. Omtrent middag verliet ik *Shaumoking*, (nadien de meeste *Indianen* op dezen dag op de jacht gingen) en reisde de Rivier Zuid-Westwaards af.

Op den 19^{den} van *September* bezocht ik een *Indiansche* Stadt, *Juncauta* genaamt. Ik was zeer moedeloos over hunne gesteltheit en gedraaginge. Zy schenen beslooten te hebben, in hunne Afgodische praktyken te volharden. Des anderen daags bezocht ik ze wederom, en vondt hen zeer bezig in toestel te maken voor een groote Offerhande. Myn geest was zeer neerslachtig, hebbende geen andere *Tolk* dan een

26 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Heiden; (zynde myn eigen *Tolk* genoodsaakt geweest my daags te voren te verlaten, ook konde hy waarlyk de taale van deeze *Indianen* niet spreken noch verstaan) zoo dat ik onder groote nadeelen moest worstelen.

Des avondts kwamen 'er omtrent hondert by malkanderen, en dansten rontom een groot vuur, hebbende een vet gemest *Hert* bereit voor eene Offerhande. Het vet van de ingewanden verbranden zy in het vuur, terwyl zy dansten, en deden de vlam somtyds tot eene verbaazende hoogte opryzen, schreeuwende en huilende zoo hardt, dat zy meer dan twee mylen ver gehoord konden worden. Deze dans duurde byna den geheelen nacht, na welken zy het vleesch van de Offerhande aten, en toen naar hunne Wooningen te rug trokken. Ik genoot van dezen nacht weinig voldoeninge, in het midden van deze Afgodische vrolykheit; en heen en weder gewandelt hebbende, tot dat beide myn lichaam en geest afgemat, en zeer bedrukt waren, trok ik eindelyk in een kleine krebbe, die voor het koorn opgeslagen was, en fliep daar op de houten.

Op des *Heeren-dag*, den 22sten van *September*, bracht ik den gantschen dag door met de *Indianen* op het Eilandt. Zoo ras zy opgestaan waren, trachte ik ze by malkanderen te brengen, om ze te onderwyzen, maar bevondt ras, dat zy wat anders te doen hadden; want omtrent den Middag verzamelden zy alle hunne *Pawwawen* of Besweerders, en zetten ses van dezelve aan hun guichelspel, ten einde om uit te vinden, waarom zy toen zoo ziekelyk waren op het Eilandt; terwyl 'er te dezer tydt een groote meenigte aan de koorts en de roode loop krank waren. In dit werk waren zy verscheide uuren bezig; somtyds schreeuwende en huilende, somtyds hunne handen zoo strek uitsteekende als zy konden, alle hunne vingers

geren uitspreidende, zich houdende of zy daar mede flooten wilden; somtyds hunne aangezichten fstrykende en ftreelende met hunne handen, dan water fpuittende zoo fijn als ftofregen, zittende, leggende, buigende, hunne zyden wringende, hunne aangezichten draayende, hunne oogen opslaande, knorrende, blaazende, enz. Sommige waren veel vuuriger en Godsdienstiger, fchynende te zingen, te piepen, en te mompelen met zulk een mate van ernft, als of zy beflooten hadden de helfche Machten op te wekken en te verbinden. Ik zat omtrent dertig voeten van hun af, fchoon van hun niet ontdekt, met myn' Bybel in myne handt, voorneemende, indien het mogelyk was, hun fpel te bederven, en te verhinderen, dat zy geen antwoordt uit de Hel ontfangen mochten. Wanneer zy hunne yffelyke befweeringen en betooveringen meer als drie uuren lang gepleegt hadden, hebbende in dien tydt verfcheide maalen geruft, fcheiden zy van malkanderen, zonder eenig antwoordt, zoo ik vermoede, ontfangen te hebben.

Na dat zy hunne befweeringe geëindigt hadden, poogde ik met hun te fpreken van het Chriftendom; maar zy verftrooiden terftont, en gaven my geen de minfte gelegenheit. Het zien van deze dingen, zynde geheel alleen, afgefcheiden van het gezelfchap van allen, die zoo veel als den naam van Chriftus noemden, benam my byna alle hope om het Euangelium alhier voort te planten; en maakte dit den allerlaftigften *Sabbath* die ik ooit gehad heb. Des anderen daags deedt ik verder eenige poogingen, om ze tot het Chriften geloove te brengen; maar het was alles te vergeefs. Zy woonen zoo dicht by de blanke menfchen, dat zy altydt gelegenheit hebben fterken drank te bekomen, en de kwaade voorbeelden der *Naam-Chriftenen* te zien; waar door het onuitsprekelyk
moeye-

28 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK
moeyelyk wordt gemaakt, om met hun van het Chr-
stendom te handelen.

De hoeken van *Delaware* 1745.

Op den 1sten van *October* predikte ik voor de *India-
nen* alhier, en bracht toen eenigen tydt met hun door in
een byzonder gesprek, over de belangens van de zie-
le; daar na verzocht ik hen my te willen vergezellen,
of my, zoo ras hunne gelegenheit zulks toeliet, naar
Crosweekfung te volgen; welk verzoek sommige van
hun blymoedig inwilligden.

Crosweekfung, den 5^{den} van *October* predikte ik
voor myn Volk, uit Joh. xiv: 1 — 6. De Godde-
lyke tegenwoordigheid was in de Vergaderinge. Een
grootte meenigte was beroert, en voor sommige was
het een tydt van vertroosting. O! wat een onder-
scheit is 'er niet tusschen deze *Indianen*, en tusschen
die te *Susquehannab*! Hoe groot is de veranderinge
die onlangs aan hun gewrocht is, daar zy niet veele
maanden geleden zoo zorgeloos, en afkeerig waren
van het Christendom als die te *Susquehannab*! En
hoe verbazende is die genade niet, welke deze veran-
deringe gemaakt heeft!

Op des *Heeren-dag*, den 6^{den} van *October*, pre-
dikte ik voormiddags, uit Joh. x: 7 — 11. Na den
middag over de geschiedenisse van den *Stokbewaar-
der*; en des avonds verklaarde ik Hand. xx: 1 — 12.
Daar was te dezer tydt een zeer aangename be-
weeginge, welke zig over de geheele Vergaderinge
verspreide. Daar was nauwelyks een onder hen
die niet weende; en nochtans niets dat na ongestui-
migheid of onbetaamelykheit geleck; niets dat den
openbaaren Godsdienst konde stooren, maar dat veel
eer konde strekken om eenen Christelyken yver, en
eenen

eenen geest van Godvrucht te verwekken. Na den openbaren Godsdienst ging ik weg, maar de *Indianen* bleven met malkanderen noch by de twee uuren lang bidden. Het was zeer verkwikkelyk de gene, die onlangs *Heidenen en Afgodendieners waren, die geen hope hadden, en zonder God waren in de weerd*, nu vervult te zien met een gevoelen van Gods liefde en genade, en den Vader aanbiddende in geest en in waarheit; gelyk een groote meenigte hier doen.

Op den 24ten van *October* predikte ik, uit Joh. iv: 13, 14. Het is verbazende te zien, hoe yverig zy het woordt van God hooren. Ik heb meenigmaal gedacht, dat zy blymoedig en naarstig den Godsdienst den geheelen dag lang zouden willen bywoonen. Op den 25ten sprak ik over de *Opstandinge der dooden*, uit Luc. xx: 27 — 36. Een groote meenigte wierdt zeer bewoogen, en smolt als weg in de beschouwing van de gelukzaligheid der vroomen, dat zy eindelyk bevrydt zouden worden van alle zonden en droeffenissen, en den Engelen gelyk zouden zyn; als ook dat zy nu kinderen Gods waren, en van Hem daar voor erkent wierden.

Zynde op den 26ten van *October* geroepen, om in eene nabuurige Vergaderinge des Heeren Avondmaal te helpen uitdeelen, noodigde ik myn Volk om met my te gaan, nadien de meeste van hun nu iets van de *Engelsche taale* verstonden; welke gelegenheit zy blymoedig omhelsden.

Terwyl ik op des *Heeren-dag*, den 27ten van *October*, voor eene groote Vergadering predikte, welke in 't algemeen gantsch zorgeloos schein, was 'er eene *Indiaansche Vrouwe*, een vreemdeling, die my nooit te voren gehoort hadt, met zulk eene drukkende verlegentheit over haare ziele bevangen, dat zy een groote begeerte uitdrukte om naar huis

huis te gaan , en haaren Man te roepen (zynde meer dan veertig mylen afgelegen) op dat hy ook ontwaakt mocht worden tot eene bezorgtheit voor zyne ziele. De Godvruchtige onder de *Engelschen* waren zeer verkwikt, door de *Indianen* God te zien dienen op zulk eene Godvruchtige en plegtige wyze, in en met de Vergaderinge van zyn Volk. Des anderen daags predikte ik wederom, en myn Volk drukte steeds hunne begeerte uit om Gods Woordt te hooren.

Crosweekfung, den 28ten van *October* predikte ik uit *Matth. xxii: 1 — 13*. Het Woordt van God viel op de Vergaderinge met eene Goddelyke kracht en werkinge, inzonderheit omtrent het slot van myne Redenvoeringe ; en daar was beide een aangenaame ootmoedige verheuginge, en een bitter Rouwklagen onder de Toehoorders. Daar was zoo veel van de Goddelyke tegenwoordigheit in de Vergaderinge, dat het niet anders schein als een *Huis Gods*, en een *Poorte des Hemels*. En veele wierden , door de dierbaarheid van dezen stont , genootsaakt te zeggen, *Heere , het is goedt dat wy hier zyn*.

Op den 1sten van *November*, predikte ik uit *Luc. xxiv*. het geheele Hoofdstuk kortelyk verklaarende.

Op des *Heeren-dag*, den 3^{den} van *November*, predikte ik voor myn Volk, uit *Luc. xvi: 17*. Daar was eenige blykbaare verlegentheit en ontroeringe in de Vergaderinge, schoon veel minder dan 'er voor eenigen tydt gewoonelyk geweest hadt. Naderhandt bediende ik den Doop aan veertien *Indianen*, onder welke waren ses bejaarden en acht kinderen. Een van dezelve was byna tachtig jaaren oudt, en ik hebbe veel reden te hopen, dat God haar zaligmakende tot Hem bekeert heeft. Twee van de andere waren Mannen van omtrent vyftig jaaren, die zonderling en aanmerkelyk, zelfs onder de *Indianen*, goddeloos hadden

den geweest; de een hadt geweest een Doodslager, en beide openbaare Dronkaarden, zoo wel als ongemeen twistgierig; doch nu kan ik niet anders dan gelooven, dat zy beide onderwerpen zyn geworden van Gods byzondere genade. En daar is 'er niet een van de bejaarden die ik doopte, die my niet eenige troostelyke gronden gegeven hebben te hopen, dat God een werk van byzondere genade in hunne herten gewrocht heeft.

Op den 4^{den} van *November* predikte ik, uit Joh. xi. het grootste gedeelte van het Hoofdstuk kortelyk verklaarende. De Goddelyke Waarheden maakten diepe indrukken op veele in de Vergaderinge. Een groote meenigte was bewoogen, door de beschouwinge van Christus macht om de dooden op te wekken; inzonderheit van doode zielen tot een geestelyke leven. Eenige die maar onlangs van verre plaatsen waren gekomen, wierden onder een diepe en drukkende verlegentheit gebragt, inzonderheit eene Vrouwe, die niet lang geleden half dronken aankwam, ons uitscholdt, en verscheide wegen beproefde, om ons in den Godsdienst te stooren, doch die nu zoo verlegen en benaauwt was voor haare ziele, dat zy onmogelyk schein eenige ruste te kunnen vinden, zonder een aandeel aan Christus. Ik doopte op dezen dag een Kindt, en bemerkte dat eenige van de gedoopte Perfoonen onder de bedieninge van deze Ordonnantie zeer bewogen waaren, als wordende daar door van hunne eigene plegtige verbintenissen herinnert. Ik hebbe nu in 't geheel zevenenveertig *Indianen* gedoopt, drieëntwintig bejaarden, en vierentwintig kinderen. Vyfendertig behooren tot deze gewesten, en de andere tot de hoeken van *Delaware*. En door Gods ryke genade, heeft noch niemand van hun zyne belydenisse van het Christendom

32 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

dom onteert, door eenige ergerlyke of onbetaamelyke gedraagingen.

Nu zoude ik op zulk een merkwaardig werk van genade, als dit geweest is, verscheide aanmerkingen kunnen maken, doch ik zal my alleen tot deeze weinige dingen bepaalen.

1. Het is aanmerkelyk, dat God dit werk onder de *Indianen* begonnen heeft, op een tydt wanneer ik de minste hope, of redelyk vooruitzicht hadt, om zulk een werk onder hen te zullen zien voortgeplant worden; nadien myn lichamelyke kracht veel verteert, en myn gemoedt uitnemende zeer gedrukt was, door de beschouwinge van de vruchteloosheit van mynen arbeit, zoo dat ik ernstig begon te denken om myne zendinge op te geven. In deze gesteltheit des gemoeds bezocht ik deze *Indianen* te *Crosweekfung* voor de eerstemaal; en nochtans was dit juist de tydt die Godt bekwaam zag om dit heerlyke werk te beginnen. Aldus bracht de Heere kracht voort uit zwakheit, zyn' Almachtigen arm ontblootende op eenen tydt, wanneer alle hope en menschelyke waarschylykheden verdweenen waren. *Het is goedt den weg van onzen plicht te volgen, schoon in het midden van de duisternisse en van moedeloosheit.*

2. Het is aanmerkelyk, hoe Godt door zyne *Voorzienigheit*, en op een wyze *daar men geen reden van geven kan*, deze *Indianen* te samen geroepen heeft om onderwezen te worden. Wanneer ik eerst kwam, vondt ik niet een Mansperfoon in de plaats, alleen vier Vrouwen en eenige weinige Kinderen; doch ik hadt hier niet veele dagen geweest, of zy verzamelden van alle kanten, sommige van meer dan twintig mylen ver; en by myn tweede bezoek kwamen veele meer dan veertig mylen ver. En veele kwamen zonder de minste kennisse van het geene hier
ge-

gebeurde, zoo dat het schein als of God hen te samen hadt geroepen uit alle oorden, om zyn Euan- gelium te hooren. Ook is het niet minder verba- zende, dat zy de eene na de andere met eene be- zorgtheit voor hunne ziele krachtig bewoogen wier- den, byna zoo ras als zy op de plaats kwamen, daar de Goddelyke Waarheden geleerdt wierden. Na dat dit Werk der Genade met kracht begonnen was, was het byna gewoon, dat de vreemdelingen onder de *Indianen*, voor dat zy eenen dag by ons geweest hadden, krachtig van hunne zonde en elende over- tuigt wierden, en bekommerlyk begonnen te vragen, *wat zy doen moesten om zalig te worden?*

3. Het is ook aanmerkelyk, hoe God deze arme *Indianen* bewaart heeft, dat zy niet vooringenomen wierden tegen my, door middelen welke goddeloo- ze menschen tot dat einde gebruikt hebben. Daar wierden een menigte verleidende en listige konsten gebruikt, om ze met vooroordeel in te nemen te- gen, of af te schrikken van het Christendom; doch zy keerden geduurig op haare uitvinders te rug, en hebben, door Gods goedheid, alleen gedient, om de genegentheden der *Indianen* krachtiger aan my te verbinden. En dit is te meer verwonderlyk, daar ik hun geheel vreemd was, en de andere hunne oude bekenden waren. *Doch als God wil werken, wie zal het dan verhinderen of wederstaan?*

4. Het is niet minder wonderlyk en aanmerkelyk, dat het God behaagde een hulpmiddel te verzor- gen tegen myn gebrek van kundigheit in de *Indi- aansche* Taal, door myn *Tolk* aanmerkelyk bekwaam te maken tot volbrenginge van zyn Werk. Men mocht redelyk onderstellen, dat de Goddelyke Waar- heden onvermydelyk veel verliezen zouden van de kracht en aandrang, daar zy eerst mede gesproken zyn, door het komen uit een tweede hand: doch

34 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

of schoon dit meenigmaal (tot myn droefheit en moedbeneminge) zoo geweest is, toen myn *Tolk* weinig of geen aandoeninge of gevoelen had van Goddelyke dingen, doch naderhand was het geheel anders. Ik kan niet denken dat myne aanspraken gewoonelyk, sedert dien genade tyd aan hem, iets van haare *kragt* of *scherpte* verlooren hebben, met welke zy eerst gesproken waren. Hy had ook eene ondervindelyke kennisse van Goddelyke dingen, en verlangende begeertens na de bekeeringe der *Indianen*, als ook een wonderlyken yver en vuurigheid in hen tot dat einde aan te spreken. En het is aanmerkelyk, wanneer ik met een zonderlinge bystant in myn werk begunstigt, en bekwaam gemaakt wierd, om met een meer dan gewoone vryheit, vuurigheid, en kracht, onder een levendig en aandoenend gevoelen van Goddelyke dingen, te spreken; dat hy dan gewoonelyk op dezelfde wyze bewoogen wierd, en te gelyk verlevendigt en bekwaam gemaakt, om op die zelfde zielroerende wyze te spreken. En op zulke tyden wierd het Woord meenigmaal met eene verbaazende kracht vergezelt, zoo dat het geheele aanzien van de Vergaderinge byna in een oogenblik veranderde, en traanen en zuchtingen onder hen gemeen wierden.

5. Het is verder aanmerkelyk, dat God zyn Werk alhier voortzette door zulke *Middelen*, en op zulk eene *Wyze*, als strekten tot voorkominge van zulke vooroordeelen en tegenwerpiagen als meenigmaal tegen zulk een Werk verwekt zyn geworden. Niemant konde zeggen, dat hy alleen *verschrikt* wierd door een *vreesfelyk geraas van de Helle en de verdoemenisse*, zynde dit Werk begonnen en voortgezet byna door een aanhoudende trant van Euangelische noodiginge aan verloorengaannde Zondaren, als gemakkelyk opgemaakt kan worden

uit

uit de Texten, die ik voornamentlyk verhandelde: ook heb ik nooit zoo een algemeene ontwakinge gezien, als toen ik de Parabel van het *groote Avondmaal*, Luc. xiv. verklaarde en toepaste. In welke Redenvoeringe ik bekwaam gemaakt wierd om aan hun voor te stellen den *onnaspeurelyken Rykdom* van de Genade des Euangeliums. Niet dat ik hen niet onderwezen hebbe van hunnen *gevallen staat*, en van de zondigheit en de elende van denzelfen: dit was het geene daar ik in 't eerste voornamentlyk op aandrong, en het welke ik geduurig herhaalde en byna in iedere Redenvoeringe zocht in te stampen, wetende dat ik zonder dit fundament maar alleen op een zandgrond zoude bouwen; en dat het te vergeefs was hen tot Christus te noodigen, tot dat zy overtuigt waren, dat zy Hem noodig hadden.

Ook heeft men geen rechtmatige tegenwerpinge kunnen inbrengen tegen dit Werk, ten aanzien van de *Wyze*, op welke het voortgezet is geworden. Hunne overtuigingen van zonde en elende hebben waarlyk veele traanen, roepingen, en zuchtingen voortgebracht; maar daar is geen schyn geweest van die stuiptrekkingen, lichamelyke benaauwtheit, yffelyke schreeuwingen, beswymingen, en diergelyke, daar zo veel in andere plaatsen over geklaagt is geworden. Sommige zyn wel voor een tyd, in een groote maate, van hunne lichamelyke krachten berooft geweest, doch zonder eenige blyk van stuip-trekkingen.

6. Eindelyk zyn ook de vruchten van dit Werk aanmerkelyk. Veele van deze Menschen hebben meer letterlyke kennisse van de Goddelyke Waarheden, in minder dan vyf maanden, verkregen, dan hun door het allernaarfstigst gebruik van de bekwaamste middelen van onderwys, zonder zulk eene Goddelyke

36 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

delyke Werkinge, in veele jaren had kunnen ingescherpt worden. Hunne *Heidensche* in beeldingen en Afgodische Praktyken, schynen ten eenemaal van hun verlaaten te zyn. Zy zyn geschikt, en in de zaken van het Huwelyk zeer regelmatig. Zy zyn algemeen van de dronkenschap, hunne bemindste zonde, ten eenemaal afgebracht. Daar ontdekt zig een beginsel van Eerlykheit en Rechtvaardigheit in veele van hun; en zy schynen belang te stellen in het betaalen van oude schulden, welke zy verzuimt, en mooglyk in jaren lang niet eens aan gedacht hadden. De liefde heerscht onder hen, inzonderheit onder de genen die bewys van eene zaligmakende veranderinge gegeven hebben; en ik hebbe in deze geen blyk van bitterheit noch van bedilzucht gezien, noch geen de minste gesteltheit om zig zelven beter te achten dan anderen.

Gelyk hunne droefheit onder de overtuigingen groot is geweest, also is ook de blydschap geweest van veele na dien tyd. Doch hunne vertroostinggen bleeken niet *verrukkende* of *vluchtig* te zyn, noch hen neigende tot *losheit* en *ydelheit*; maar zyn met eene plechtige bedaartheit, en meenigmaal met traanen, en eene zichtbaare gebrokenheit des herten, vergezelt geweest. Alles dan ingezien zynde, zoo oordeele ik met recht te mogen zeggen, dat hier alle de blyken en bewyzen zyn van een aanmerkelyk Werk van Genade, onder deze *Indianen*. De groote Werkmeester daar van bewaare en bevordere het zelve alhier, en Hy plante het zelve verder alerwegen voort, tot dat de gantsche Aarde vervult zy met zyne Heerlykheit! *Amen*.

Ik hebbe nu meer dan drieduizend mylen weegs, in deze laatste acht maanden afgereden, byna enkel in myn eigen Werk als een *Zendeling*, tot voortplantinge van de Christelyke Leere onder de *India-*

nen. Ik hebbe verscheide honderden mylen gereist, ten einde om een bekwaam Amptgenoot tot dit Werk te vinden; maar hebbe noch niemand gevonden, die daar toe beweegt en geneigt is. Ik bespeur eene noodzakelykheit, om met 'er haast een *Engelsche* School op te richten onder de *Indianen*, die gewillig zyn om in een Lichaam of Gemeenschap, tot dit einde, te vergaderen. De verscheide Gemeenschappen, daar ik voorleden Somer voor gepredikt hebbe, wonen in zulke groote afstanden van malkanderen, en daar word noodzakelyk zoo veel van myn tyd met reizen doorgebracht, dat ik maar weinig daar van tot myne noodige studien kan befteeden. De *Indiaansche* taalen zyn zoo meenigvuldig, myn ander Werk en Arbeid zoo groot, en myn lichaams-gesteltheit daar onder zoo gekrenkt, dat ik somtyds haast afgeschrikt worde om dezelve te leeren. Ik hebbe evenwel groote moeite gedaan, om de *Delawaarsche* Taal te leeren, en ben van voornemen, zoo veel myn bezigheid toelaat, zulks te blyven doen.

Vermits deze onwetende *Heidenen* regel op regel noodig hadden, zoo hebbe ik openbaar gepredikt, en hen, verscheide weken achter een, van huis tot huis onderwezen; myne openbaare Predikationen maakten toen de helft van myn Werk niet uit, terwijl 'er geduurig zoo veele tot my kwamen met deze gewichtige vraage, *Wat zullen wy doen om zalig te worden?* En nochtans kan ik, tot roem van Gods ryke Genade, zeggen, dat de blykbaare voorspoed van mynen Arbeid al myn moeite overvloedig vergolden heeft, en is een groot middel geweest, om my daar in te ondersteunen, en door te helpen. Ik vinde het evenwel grootelyks noodig, dat ik in myn Werk ondersteunt worde, en ben zeer bedrukt geweest over het gebrek van iemand, om een deel te

38 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

dragen in mynen arbeid en moeyelykheden.

Mocht de Heere des Oogst meer Arbeiders in zynen Oogst uitstooten, op dat de gene die in duisternisse zitten een groot licht mogen zien, en dat de gantsche Aarde vervult worde met de kennisse Gods!

Vervolg van het DAGVERHAAL.

Crosweeksung, op des Heeren-dag, den 24ten van November, predikte ik Voor- en Namiddag over de geschiedenis van *Zacheus*, Luc. xix: 1 — 9. Het Woord wierd met eene Goddelyke kracht vergezelt. Veele wierden zeer bewogen, voorgaande overtuigingen verlevendigt, en een of twee op een nieuw ontwaakt.

Op den 26ten van November, na eenigen tyd in byzondere famenspraken doorgebracht te hebben, predikte ik uit Joh. v: 1 — 9. Ik wierd met een zonderlinge vrymoedigheid en vuurigheid begunstigt, en de Goddelyke Waarheden wierden met een zeer groote kracht vergezelt. Veele weenden bitterlyk, en daar wierd byna niemant gevonden, die niet bekommert schein te zyn. Daar was geen onstuimige beroeringe, maar een lieffelyke ootmoedige aandoe-ninge en wegsmeltinge. Het was gelyk de zachte doch aanhoudende plasregens, die de Aarde bevochtigen. De onlangs overtuigden wierden sommige zeer diep verlegen, en zeiden, dat zy niet wisten wat zy doen zouden, noch hoe zy hunne goddelooze herten verandert zouden krygen.

Op den 28ten van November, na verscheide byzondere onderwyzingen, opende, en maakte ik verscheide aanmerkingen op de heilige geschiedenis van Christus *verbeerlykinge op den Berg*, Luc. ix: 28 — 36. Ik bedoelde daar in besonderlyk de
stich-

stichtinge en vertroosting van Gods Volk, en merkte dat sommige door het bericht van de heerlykheit van Christus in zyne veranderinge zeer bewoogen, en met verlangende begeertens vervuld wierden, om met Hem te zyn daar Hy is, op dat zy zyne Heerlykheit mochten aanschouwen. Ik vroeg aan eene die zeer beweeglyk schreide, *Wat zy nu begeerde?* Zy antwoordde, *met Christus te zyn; en dat zy zyn afwezen niet verdragen konde.* De Heere Jezus schein zyne Heerlykheit te openbaaren, gelyk als toen Hy van gedaante veranderd wierd voor zyne Discipelen.

Op den 30sten van *November*, na dat ik eenige uuren met hen gesproken had, verklaarde ik omtrent den Avond, de geschiedenisse van den *Ryken Man* en *Lazarus*, Luc. xvi: 19 — 26. Het Woord maakte krachtige indrukken op veele van de Toehoorders; inzonderheit toen ik sprak van de gelukzaligheit van *Lazarus* in *Abrahams* schoot. Dit bewoog hen veel meer dan het gene ik sprak van des *Ryken Mans* elende en pyne.

Op des *Heeren-dag*, den 1sten van *December*, predikte ik 's morgens uit Luc. xvi: 27 — 31. En des Achtermiddags predikte ik voor een meenigte blanke Menschen, waar by de *Indianen* zig naarstig byvoegden, en veele waren in staat, om een groot deel van myne Redenvoeringe te verstaan. Des Avonds predikte ik wederom voor myn Volk, hen vermaanende tot waakzaamheit in hunnen geheelen wandel, nadien zy omringt waren van de geene die op hunne hinken pasten, en die bereid waren om ze in verzoeking te brengen.

Op des *Heeren-dag*, den 8sten van *December*, predikte ik over de geschiedenisse van den blindgeboorenen, uit Joh. ix. Daar ontdekte zig te dezer tyd geen aanmerkelyke uitwerkinge van het Woord

46 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

op de Vergaderinge. Zoodanig zyn *de Werkingen des Heeren* alhier geweest, in het ontwaken van Zondaren, en in het vertroosten der Heiligen, dat het nu vreemd was, de Vergaderinge te zien zitten met drooge oogen, en zonder zuchten en kermen.

Op den 12^{den} van *December* predikte ik de Parabel van de *tien Maagden*, Matth. xxv. Ik wierd met een ongemeene vrymoedigheid en duidelykheit van aanspraak tot de Vergaderinge begunstigt, zoo dat veele wegsmolten in traanen, en ongemaakte zuchtingen.

Op des *Heeren-dag*, den 15^{den} van *December*, predikte ik uit Luc. xiii: 24—28. De Goddelyke Waarheden vielen met gewicht en kracht op de Toehoorders. Omtrent den Avond predikte ik wederom voor hen, uit Matth. xxv: 31—46. Daar wierden krachtige indrukken gemaakt op de Vergaderinge in 't algemeen. Het was een verbaazende tyd van Genade. Het Woord des Heeren was op dezen dag levendig en krachtig, scherper dan een tweesnydend zwaard, en drong in veeler herten in. De indrukken die op hen gemaakt wierden, waren vast, redelyk, en diep, die plechtige Waarheden waardig, door middel van dewelke dezelve voortgebracht waren. O! hoe bogen hunne herten niet onder het gewicht van de Goddelyke Waarheit! En hoe klaer bleek het nu niet, dat zy dezelve ontfongen en gevoelden niet als eenes menschen Woord, maar, gelyk het waarlyk was, als Gods Woord! Niemand kan zig een waar denkbeeld vormen van de gesteltheit van onze Vergaderinge te dezer tyd, dan de zulke die eene Vergaderinge hebben gezien, dewelke onder een plechtig ontzag, en diepen indruk wierd gebracht, door de Goddelyke Waarheden, die haar in den Name Gods verkondigt wierden.

Op den 16^{den} van *December*, predikte ik des Avonds

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 41

Avonds voor myn Volk, uit Luc. xi: 13. Na dat ik het gebod en de bemoediging, in het 9de vers verklaart had, om Goddelyke genadens af te smeeken, zoo riep en noodigde ik ze, om met de grootste aanhoudentheit, en op de dringenste wyze, een *nieuw herte* te begeeren, gelyk de Man in de Parabel om *brooden* verzocht ter *middernacht*. Daar was gróote aandoeninge en verlegentheit in de Vergaderinge; inzonderheit by eene Vrouwe, die in zulk eene benaauwtheit was in het zoeken na Christus, dat het zweet voor een langen tyd van haar aangezichte afliep, schoon het een zeer koude Avondstond was; en haar bitter geschrei was een alleroontroerenste aanduidinge van de inwendige angst van haar herte.

Op den 21sten van *December*, myn Volk een aanmerkelyke maate van kennisse bekomen hebbende in de gronden van het Christendom, oordeelde ik het gevoegt te zyn een *Catechetische* verhandeling op te richten, en op dezen Avond ondernam ik iets op deze wyze, hun vraagen voorstellende overeenkomstig de korte *Catechismus* van de *Westmunstersche* Godgeleerden. Zy waren bekwaam om vaardig en verstandig te antwoorden op veele gewichtige vraagen, die hun voorgesteld wierden. In de toepassing van het geheel, wanneer ik de gelukzaligheid verklaarde van de genen, die God tot hunnen eeuwigen Vriend en deel hebben, waren zy grootelyks bewoogen en tot werkzaamheit opgewekt.

Op des *Heeren-dag*, den 22sten van *December*, predikte ik over den *ryken jongeling* in het Euangelium, Matth. xix: 16 — 22. God maakte dit, zoo ik vertrouwe, een tydig woord voor veele zielen. Sommige *Indianen* waren nieuwelings aangekomen, die onder *Quakers* gewoont, en eenige van hunne dwaalingen ingedronken hadden, inzonderheit deze

grondwaalinge , dat indien men zedig en eerlyk leeft , volgens de inspraken van het geweeten (of het *inwendige licht*) 'er dan geen gevaar noch twyfel van zaligheid is. Deze Personen bevond ik veel moeyelyker te behandelen , dan de bloote *Heidenen* , die zulk een eigen rechtvaardigen grond niet hebben , om op te bouwen. Zy scheenen nu evenwel alle , op een na , overtuigt te zyn , dat dit zedig eerlyk leven op zig zelve niet genoegzaam was tot de zaligheid , nadien Christus zelve het zoo verklaart had in het geval van den *jongeling*.

Het was ook een tyd van vertroosting voor sommige zielen , inzonderheid voor die Vrouwe , daar op den 16^{den} dezer maand van gemeld is , die nooit te voren eenige bestendige troost genooten had ; zy verscheen nu in eene hemelsche gestalte des gemoeds , bedaart , en een vermaak en welbehagen hebbende in den wille Gods. Wanneer ik in 't byzonder met haar kwam te spreken , en haar vroeg , hoe zy van haare geestelyke benaauwtheden verlost was geworden ? Zoo antwoordde zy in gebroken *Engelsch* : *ik poogde , ik poogde my zelve te verlossen ; toen verging en verloor ik al myn kracht , zoo dat ik my niet een hairbreed verder verroeren konde. Eindelyk liet ik van Jezus Christus af , Hy mocht my indien het Hem bebaagde in de Helle werpen. Ik zeide , gy waart immers niet gewillig om naar de Helle te gaan ? Zy antwoordde , ik konde het niet helpen. Myn herte zoude evenwel goddeloos zyn , en ik konde het niet goed maken. Terstont wierd myn herte toen zeer verblyd. Ik vroeg haar , waarom haar herte blyde was ? Zy antwoordde , Myn herte is blyde , om dat Christus met my doen mag wat Hem bebaagt ; dan dacht my dat myn herte blyde zoude zyn , al stiet Christus my in de Hel. Ik was niet bekommert , ik zoude Hem*
even-

evenwel liefhebben. En zy konde niet gemakkelijk overtuigt worden, dat zy niet gewillig was naar de Helle te gaan, indien het Christus beliefte haar daar henen te zenden; doch de Waarheit was, haar wille was zoo verflonden in den Wille Gods, dat zy geen Helle konde verbeelden, die haar verschrikkelijk of onbegeerlyk zoude zyn, indien het anders maar de Wille Gods was, haar daar henen te zenden.

Omtrent den Avondt vervolgde ik de *Catechetische* handelwyze, en wanneer ik kwam tot beantwoordinge van die vraage, hoe zy zouden weten, of God hen tot het eeuwige leven had uitverkoren? door hen te vermaanen en aan te zetten, om hunne herten aan Christus te geven, en daar door hunne verkiezinge vast te maaken, zoo wierden de bekommerde op een nieuw verbonden en aangemoedigt, om een aandeel aan Hem te zoeken; en andere, die troost bekomen hadden, wierden verkwikt door in zig zelve die liefde tot God te vinden, welke een bewys was van zyne *verkiezende liefde* jegens hen.

Op den 25sten van *December*, de *Indianen* op *Kersdag* gewoon geweest hebbende met de blanke Menschen te drinken en te ravotten, oordeelde ik het gevoegt te zyn, hen by malkanderen te roepen, en predikte voor hen over de Parabel van den *onvruchtbaren Vygenboom*, uit Luc. XIII: 6—9. Ik verzekerde my, dat te dezer tyd eene Goddelyke kracht en invloed het Woord vergezelde, welke op hen veel eer schein gelyk de werkinge van de *Aardbeevinge*, als van den *Stormwind*. Hunne hertstochten waren niet zo zeer ontroert, als wel hun oordeel overtuigt was, door de alles overwinnende kracht van de Goddelyke Waarheit. God was waarlyk in het midden van ons, de onbuigsaame herten verne-

44 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

vernederende en verootmoedigende. Zy schenen naar het Woord van God te wachten, gelyk het dorstig Aardryk naar den *vroegen en spaden regen*. Daar na predikte ik voor hen over de onderlinge plichten van de *Mannen en Vrouwen*, uit Eph. v: 22 — 33. En des Avonds prente ik hun de Waarheden van myn voorgaande Redenvoeringe verder in, en bespeurde een krachtigen invloed, die noch steeds het gene gesproken wierd vergezelde.

Op den 26ten van *December*, wierd ik bezocht door een zeer oude Vrouwe, die door ouderdom zeer gekrenkt en kinds geworden was, doch onder een' groote geestelyken strydt en oeffeninge. Zy wierd by de hand naar myn huis geleid, en scheen in groote benaauwtheit te zyn. Wanneer ik vroeg, wat haar schortte? zoo antwoorde zy, *dat haar herte zeer benaauwt was, en dat zy vreesde Christus nooit te zullen vinden.* Zy zeide, dat zy my dikwyls had hooren prediken, maat daar nooit iets van geweten hadt voor den voorleden Rustdag, en toen kwam het, zeide zy, *even of 'er een naalde door haar hert gestooken wierd,* sedert welken tyd zy dag noch nacht geen rust gehad had. Dat op den avond voor *Kersmis*, eenige *Indianen*, aan een zeker huis daar zy was, over Christus te samsprekende, hunne redenen *haar hert doorwonden*, zoo dat zy niet overend konde zitten, maar op het bed nederviel, op welken tyd zy wegging, (gelyk zy het uitdrukte, meenende dat zy van haar zelve viel) en haar gevoelde als of zy droomde, zynde nochtans verzekert dat zy niet droomde. Wanneer zy dus weg was, zag zy twee wegen; de eene scheen zeer breed en krom, en deze, zeide zy, keerde na de linkerhand: de andere scheen recht en zeer naauw, en ging den berg op na de rechterhand. Zy reisde, zeide zy, een tyd lang den naauwen weg na de rechterhand op, tot dat ten laatsten iets haaren weg verhin-

verhinderde. Dit noemde zy fomtyds duifterniffe, en fomtyds vergeleek zy het by een Blok of Dwarsboom. Toen kwam haar te binnen, zeide zy, het geene zy my had hooren zeggen over *het ftryden om in te gaan, door de enge poorte*, en dacht dat zy over dezen Dwarsboom wilde henen klimmen: maar zoo als zy dit dacht te doen, kwam zy weder, gelyk zy het uitdrukte, meenende, dat zy weder by haar zelven kwam; waar op zy uitnemende benaauwt en verlegen was, vreezende dat zy nu te rug gegaan en Christus verlaaten had, en dat 'er daarom voor haar geen hope van genade was.

Vermits ik wift, dat *verrukkingen en denkbeeldige beschouwingen* van dingen, een gevaarlyk gevolg hadden in den Godsdienst, wanneer daar na gezocht, en op vertrouwt wordt; zoo konde ik niet anders dan zeer bezorgt zyn omtrent deze oeffeninge, inzonderheit in 't eerst, vreezende dat dit een toeleg van den Satan mocht zyn, om een vlek te leggen op het werk Gods alhier, door eene invoeringe van *hersenlooze vertooningen, denkbeeldige verschrikkingen*, en allerlei inwendige *beroeringen en verleidingen*, in de plaatse van waare overtuigingen van zonde, en de verlichtende invloeden en bewerkinge van den gezegenden Geest; en had byna besloten te verklaaren, dat ik dit aanzag als een van des Satans listen en bedriegeryen, en myn Volk daar tegen als zoodanig te waarschouwen. Evenwel besloot ik eerst te onderzoeken na haare kenniffe, en te vernemen, of zy eenige rechte ofte waare beschouwingen had van zulke dingen, welke haare tegenwoordige benaauwde verlegentheit mochten veroorzaaken, dan of het een enkele vreeze was, alleenlyk uit denkbeeldige verschrikkingen onstaande. Ik vroeg haar verscheide vraagen, rakende des menschen eersten en oorspronkelyken staat, en meer byzonder rakende zynen tegenwoordigen staat, en

en rakende haar eigen hert, waar op zy verstandig, en tot verbaazinge van my, antwoordde. Ik dacht dat het onmogelyk was, dat een *Heidin*, die door ouderdom kinds was geworden, in dien staat zoo veel kennisse konde bekomen, door een blood menschelyk onderwys, zonder aanmerkelyk van boven verlicht te zyn.

Daar na stelde ik haar voor den voorraad, die in het Euangelium verzorgt was tot zaligheid van zondaren, als ook de macht en de gewilligheid van Christus, om volkomentlyk zalig te maken allen die door Hem tot Godt gaan. Het welk zy toestemde, maar terstont ook zeide, *ja, maar ik kan niet komen; myn goddeloos herte wil tot Christus niet komen; ik weet niet hoe ik tot Hem komen zal*, enz. En dit sprak zy in benaauwtheit des geestes, slaande op haaren borst, met traanen in de oogen, en met zulk een ernst in haar aangezicht, als waarlyk deerniswaardig en ontroerende was. Zy schynt waarlyk van haare zonde en elende overtuigt te zyn, en dat haar herte vernieuwt en verandert moet worden; ook is haare verlegentheit byblyvende, en ik hope dat die eene zaligmakende uitkomst hebben zal.

Hoe verre nu God het gebruik van verbeeldinge kan gebruiken tot ontwaakinge van sommige Personen, laat ik my niet voorstaan te bepaalen. En of deze oefeninge door eene Goddelyke werkinge zy, laat ik anderen oordeelen. Dit moet ik zeggen, dat de uitwerkselen van dezelve, tot hier toe, dezelve zoodanig bewysen te zyn.

Op den 28sten van *December*, predikte ik voor myn Volk op een *Catechetische* wyze, en de Heere verleende, zoo ik vertrouwe, eenen aanmerkelyken invloed van zyn gezegenden Geest, om het gesprokene te vergezellen. Twee of drie Persoonen, in 't byzonder, schenen gebragt te zyn tot de laatste oefeninge

gen van een voorbereidend werk, zynde in een groote maate overtuigt van de onmogelykheit om zich zelve te helpen, en waren als op het point van alle hope in zich zelve op te geven, en het op Christus, als ontbloote, hulpelooze, en verlorene te waagen; en nogtans bleven zy in angst en benaauwtheit, poogende noch steeds iets tot behoudenisse van zig zelve te doen. Een van deze was die hoog bejaarde Vrouwe, daar laatst van gesproken is, die nu vermoeid en belast was onder een gevoelen van haare zonde en elende, en van een aandeel aan Christus te moeten hebben.

Op des *Heeren-dag*, den 29ten van *December*, predikte ik uit Joh. III: 1 — 5. Daar was een meenigte blanke menschen tegenwoordig, gelyk zulks op den Sabbath gewoon is. Deze Redenvoeringe wierd met eene Goddelyke kracht vergezelt, en daar wierden eenige traanen gestort onder de blanke menschen, zoo wel als onder de *Indianen*; doch de indrukken die op hun gemoet gemaakt wierden, scheenen voornamentlyk veroorzaakt te zyn, door den ongewoonen ernst van der *Indianen* aandacht, en hunne swaare zuchtingen. Ik ging na den openbaaren Godsdienst naar huis, van voornemen zynde, na een kleine verpoozinge, wederom te prediken; maar zy kwamen ras, de eene na de andere, by my in huis, met traanen in de oogen, en vraagende, *wat zy doen zouden om zalig te worden?* Het gene ik sprak wierd met zulk een kracht op hun gemoet gebracht, dat het huis zeer haast met geroep en zugtingen vervult wierd. Hier op vergaderden zy alle te samen, en de allersorgeloofte wierden zelfs, byna alle, met eene verlegentheit over hunne zielen bezet.

Dit was een verbaazende tyd van Gods kracht; het was als of Hy *de Hemelen gescheurt had, en neder was gedaalt*. Deze werkinge was zoo verbaazende

48 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

zende krachtig op oud en jong, dat het scheen als of niemand in eenen zorgeloozen en natuurlyken staat ge-
laaten zoude worden, maar dat God werkzaam was,
om de geheele wereld te bekeeren. Het is onmoge-
lyk een nette beschryvinge te geven van de vertoo-
ninge der dingen, zoo dat die een gelykmatig denk-
beeld zoude mededeelen van de uitwerkingen van de-
zen Goddelyken invloed. Sommige verblydden zich te
mogen zien, dat zoo veele *streden om in te gaan door
de enge poorte*, en poogden hen voort te stuwen, ge-
lyk sommige dat uitdrukten. Andere, zoo oude als
jonge, smolten weg in traanen, en waren in be-
naauwtheit des geestes, met neergeslagen oogen, als
misdadigers: zoo dat hier een levendig zinnebeeldt
was van den plechtigen oordeelsdag, of eene vermen-
ginge van Hemel en Hel onder een. Hunne verle-
gentheit en Godvruchtige aandoeninge was zoodanig,
dat ik maar tot een en ander spreken konde; somtyds
vervoegde ik my tot hen alle te gelyk, en eindelyk
besloot ik met het Gebed. Hunne omstandigheden
waren zoodanig, dat ik naauwelyks een half uur ver-
poozinge van spreken konde bekomen, van 's mor-
gens te half twaalf tot 's avonds na zeven uren toe.

Op den 30ten van *December*, wierd ik door vier
jonge Personen bezocht, die onder eene verlegentheit
waren over hunne zielen, en van welke de meeste
onlangs eerst ontdekt zyn geworden. Des anderen
daags bezogt ik myn Volk van huis tot huis, niet een
huis byna verlaatende, daar niet sommige van de Inwoon-
ders in traanen wegsmolten. Zy zyn nu van alle oor-
den te samen gekomen, en hebben kleine hutten voor
zich zelve gebouwt, zoo dat meer dan twintig Huis-
gezinnen binnen een kwartier van een myl van my
woonen. Des anderen daags bezocht ik ze weder-
om, en ontmoette 'er naauwelyks een, die niet onder
ernstige indrukken was. Daar komen byna geduurig
vreemde-

vreemdelingen aan, zoo dat ik gelegenheit hebbe, om by herhaalinge de eerste gronden van het Christendom te openen en in te prenten.

Op den 4^{den} van *January*, vervolgde ik myn *Catechetische* wyze van onderwys; ik bevond myn Volk in staat, om zeer bekwaam op vraagen te kunnen antwoorden, en verscheide wierden grootelyks bewoogen.

Op des *Heeren-dag*, den 5^{den} van *January*, predikte ik uit Matth. xii: 10 — 13. Daar ontdekte zig niet zoo veel levendigheid en aandoeninge als na gewoonte. Dezelfde waarheden, dewelke meenigmaal veele traanen en zuchtingen hadden voortgebracht, scheenen nu geen byzonderen invloed op iemand te hebben. Naderhand doopte ik die *Vrouwe*, daar op den 22sten van *December* van gemeld is, en een *Kind*. Deze *Vrouwe* heeft een aangenaame en hemelsche gestalte des gemoeds gehad, sedert dat zy eerst gered was, en troost voor haare ziele ontfangen had. Zy kwam eens op een morgen met een ongemeene blydschap by my, en zeide, *dat God haar had doen gevoelen en zien, dat het recht by Hem was, om met alle dingen te doen zoo als het Hem bebaagde; en dat Hy rechtvaardig zoude zyn, indien Hy beide haar Man en haar Zoon in de Helle wierp; schoon het blykbaar was, dat zy ze beide teederlyk beminde. En verstaande, dat ik door eenige vroome lieden in Schotland gezonden was, om voor de Indianen te prediken, zoo zeide zy, dat zy 's avonds te voren zulk een liefde in haar gevoeld hadde, dat zy nauwelyks na konde laten de geheele nacht voor hen te bidden; en dat zy met haar herte steeds voor hen tot God zoude gaan, enz.*

Omtrent den avond was ik van voornemen met myn *Catechetische* handelwyze voort te gaan, maar terwyl ik in 't eerste gebedt was, daalde de kracht

D

van

van God op zulk een aanmerkelyke wyze op de Vergaderinge neder, dat ik het nuttiger oordeelde van den overvloedigen voorraad des Euangeliums te spreken, en hen te noodigen tot een spoedige aanminge van de groote zaligheid, dan hun vraagen te doen omtrent de Leerstukken des Geloofs, terwyl zulk een groote meenigte zoo bezorgt schein, om een aandeel te bekomen aan den grooten Zaligma-ker.

Op den 11^{den} van *January*, handelde ik op eene *Catechetische* wyze, verklaarde den afval van onze eerste Voorouders, als ook hoe wy *in haar gevallen waren*, en toen ging ik vervolgens over om aan te toonen, hoe wy eenen Almachtigen Zalig-maker, en een aandeel aan zyne verdiensten en voorbiddinge noodig hadden. Daar was eenige zichtbaare teederheit, en gemoedelyke bezorgtheit in de Vergaderinge.

Op des *Heeren-dag*, den 12^{den} van *January*, predikte ik uit Jez. Lv: 6. De overtuigingen van veelen, die te voren onder Geestelyke Oeffeningen geweest hadden, wierden krachtig vernieuwt en verlevendigt. Omtrent den Avond *catechiseerde* ik. Omtrent het slot van myne Redenvoeringe ontdekte zig een groote verlegentheit onder de Toehoorders. De Geest van God schynt van tyd tot tyd met veele zielen te stryden, zoo dat zy niet in staat zyn, om zig zelve tegenwoordig in slaap te sussen. Des anderen daags wierd ik door verscheide personen bezocht, die onder diepe bekommeringen waren voor hunne zielen, een van dewelke onlangs eerst ontwaakt was. Het is een alleraangenaamt Werk, met zielen te handelen die ernstig komen vraagen, *wat zy doen moeten om zalig te worden; ook moeten wy nooit vertraagen in wel te doen*: nochtans is myn gezontheit zoo verzwakt, en myne geesten

zoo verteert en uitgeput, door myn veelvuldigen arbeid en eenzaame levenswyze, (zynde geen menschelyk schefsel by my in huis) dat hunne herhaalde en byna onophoudelyke bezoeken van, en komen tot my, somtyds uitnemende lastig is, zoo dat ik nergens voor bekwaam worde, en op tyden geheel buiten staat ben, om eenig werk te doen voor dagen aan malkanderen.

Op den 14^{den} van *January* bragt ik eenigen tyd door in byzondere samenspraken, en bevond dat sommige geneigt waren, om troost te nemen zoo als my toefcheen, op losse gronden. Zy zyn nu zoo algemeen ontwaakt, en het is zoo schandelyk geworden, zoo wel als verschrikkelyk voor de Conscientie, van Genade en Godvrucht ontbloot te wesen, dat zy in groot gevaar zyn, om maar de minste blyken van Genade aan te nemen, dan te leven onder de schande en de vreeze van eenen onherboorenen staat.

Op den 18^{den} van *January* vervolgde ik myne *Catechetische* Handelwyze. Toen ik deze Leerwyze eerst begon, vreesde ik, dat myne Redenvoeringen onvermydelyk zoo leerstukkig zouden zyn, dat die alleen mogten strekken, om het *verstand te verlichten*, zonder het *herte te raaken*. Doch de uitkomst is geheel anders; want deze Oeffeningen zyn aanmerkelyk gezegent geweest, inzonderheit ook op dezen dag, zoo wel in het laatste als in het eerste opzicht.

Op des *Heeren-dag*, den 19^{den} van *January*, predikte ik uit Jez. lv: 7. en omtrent den Avond *Catechiseerde* ik. Dit was een aanmerkelyke tyd van Genade. Een groote meenigte wierd grootelyks bewogen; de overtuigingen van veelen wierden krachtig vernieuwt; verscheide Christenen wierden verkwikt en versterkt; en eene vermoeide en belaste

ziele wierd , zoo ik vertrouwe , tot waare ruste en vaste troost in Christus gebracht.

Hy verhaalde my , dat hy my dikwils had hooren zeggen , dat de menschen zig zelve geheel hulpeloos en verlooren moesten zien en gevoelen , dat zy van alle vertrouwen in zig zelve uitgeledigt en ontbloot moesten zyn , en dat hy lang geworstelt had om daar toe te geraken , zig verbeeldende dat God die gestalte zoude aanzien. Doch doe hy zig in dezen hulpeloozen toestand kwam te gevoelen , zoo bevond hy het geheel anders als hy verwacht had ; want in plaats van zig dan in een goede gestalte te bevinden , zag hy niet anders dan kwaadheid en zonde in zig zelve , en dat hy niets konde doen om zig zelve beter te maken. In plaats van zig nu te verbeelden , dat God een welgevallen zoude hebben aan Hem , ter oorzaak dat hy zyn verlooren staat zag en gevoelde , zoo zag hy in tegendeel klaar , dat God rechtvaardig zoude zyn , om hem voor eeuwig te verdoemen , en dat 'er geen goedheit was in het gene hy gevoelde ; maar dat hy naakt , zondig , en elendig was. In deze gestalte des gemoeds kwam hy van daag tot den openbaren Godsdienst ; en terwyl ik zondaren nodigde , om zoo naakt en leedig als zy waren tot Christus te komen , poogde hy om zulks te doen , maar bevond dat hy niet komen konde , en het scheen hem toe , dat het te vergeefs zoude zyn , zulks ooit meer te onderneemen. Maar terwyl hy hier op peinsde , zeide hy , zag hy met zyn herte (zynde dit onder de *Indianen* een gemeene spreekwys) iets dat onuitsprekelyk goed en beminnelyk was , het welk hy nooit te voren gezien had ; en dit *stal hem zyn herte weg of hy wilde of niet*. Hy wist niet wat het was dat hy zag ; hy zeide niet dat het Jezus Christus was , maar het was zulk eene heerlykheit en schoonheit , als hy nooit te voren

voren had gezien. Hy gaf nu zyn herte niet weg, gelyk hy te voren bedoelde en poogde te doen, maar het *ging van zelfs uit na die heerlykheit, welke hem ontdekt wierd.* Enige tyd daar na was hy wonderlyk ingenomen met den weg van zaligheid door Christus; zoo dat het hem onuitsprekelyk beter voorkwam, geheel en al door de *vrye genade* van God in Christus gezaligt te worden, dan zelfs eenige hand te hebben in zig zelve te zaligen. Het gevolg hier van is, dat hy een smaak en gevoelen van Goddelyke dingen behoud, en een Godvruchtig leven leid.

Op den 30sten van *January*, predikte ik uit Joh. III: 16, 17. Daar was eenige zichtbaare aandoeninge in de Vergaderinge, en één heeft my naderhandt onder groote verlegentheit verhaalt, dat *zyn herte door myne predikinge zoo doorwond was geworden, dat hy niet wist waar hy hem keeren, noch wat hy doen zoude.* Des anderen daags kwam de persoon, die ik tot een Schoolmeester verkooren had, tot ons over; waar op ik verscheide dozynen A B C Boeken onder de Kinderen uitdeelde, en des morgens daar aan volgende ging hy tot zyn werk over. Hy heeft gewoonelyk op den dag dertien kinderen en jonge personen in zyn School, en 's avonds omtrent vyftien getrouwde personen.

Des Avonds *Catechiseerde* ik op myn gewoone wyze. Omtrent het slot van myne Redenvoeringe verzelde een verbazende kracht van Gods Geest myne woorden. Een Manspersoon, die al hoog bejaart was, en een groote Dronkaart, Besweerder, en Moordenaar geweest had, en eenige maanden te voren ontwaakt was geworden, wierd nu in groote angst en geestelyke benaauwtheit gebracht, zoo dat hy voor verscheide uuren lang stond te beeven, en ieder ogenblik meende, dat hy in de Helle zoude in-

54 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

storten. Veele anderen waren ook onder groote verlegentheit, en bezorgt om eene zaligmakende veranderinge te bekomen.

Op des *Heeren-dag*, den 2^{den} van *February*, predikte ik uit Joh. v: 24, 25 en omtrent den Avond *Catechiseerde* ik. Ik bevond, dat myn Volk bekwaamer was om de vraagen te beantwoorden, als ooit te voren. Het is blykelyk, dat zy dagelyks in de beschouwende en bevindelyke kennisse toenemen. Des anderen daags 's Avonds predikte ik voor een aanmerkelyke meenigte, op welken tyd veele grootelyks aangedaan en bewoogen waren over Godde-lyke dingen.

Op den 8sten van *February*, bezocht ik myn Volk van huis tot huis. Veele weenden, en scheenen nergens zoo zeer over bekommert te zyn, als om aandeel te hebben aan den dierbaaren Zaligmaker. Des Avonds *Catechiseerde* ik, en sommige scheenen onder groote gemoeds-werkzaamheit te zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 9^{den} van *February*, predikte ik de geschiedenisse van den blinden *Bartimeus*, Marc. x: 46. — 52. Verscheide, die aanmerkelyk verhard en zorgeloos hadden geweest, wierden nu ontwaakt, en weenden zeer beweegelyk. En daar wierd ook de grootste aandacht, zoo wel als teederheit en aandoeninge bespeurt over de geheele Vergaderinge. Naderhand doopte ik drie bejaarde Personen, en een Kind. Ik heb veel reden te gelooven, dat deze bejaarden waarlyk Godvruchtig zyn. Het heeft God behaagt de bedieninge van deze intellinge te erkennen en te zegenen, zoo wel als zyne andere ordonnantien onder de *Indianen*. Sommige zyn door het zien dat anderen gedoopt wierden, krachtig ontwaakt geworden; en andere hebben door dat middel ruimte en vertroosting bekomen.

Om-

Omtrent den Avond *Catechiseerde* ik. God maakte dit voor sommige een nuttige stond. Een die een snoode Dronkaart had geweest, wierd aanmerkelyk ontwaakt. Hy was in groote angst der ziele, weenende en bevende tot byna middernacht toe. Nog eene andere vermoeide en belaste ziele, wierd nu tot eene troostelyke kalmte gebracht, geboogen zynde onder, en vereenigt met de Goddelyke Souvereinheit. Zy zeide my, dat de sware last daar zy onder gelegen had nu weggenomen was; dat zy gevoelde, dat zy nooit iets zoude kunnen doen om zig zelve te behouden, maar dat zy voor eeuwig moest verlooren gaan, indien Christus niet alles voor haar deed; dat zy niet verdiende nog waardig was, dat Hy haar hielp, dog dat Christus haar konde behouden, schoon zy niets konde doen tot behouding van haar zelve, enz. En hier scheen zy te beruften.

De hoeken van *Delaware* in *Pensylvania*, 1746.

Op des *Heeren-dag*, den 16^{den} van *February*, wetende dat veele van de *Indianen* alhier hardnekkig gekant waren tegen het Christendom, zoo nam ik ses van de ernstigste en verstandigste van myn Volk, en bracht die van *Crosweeksung* met my mede, hopende dat het een middel mocht zyn, om hen van de waarheit en de aangelegentheit van het Christendom te overtuigen, wanneer zy sommigen van hun eigen Natie zagen en hoorden spreken van Goddelyke dingen; en veele kwamen op dezen dag by ons, die waarschynelyk niet overgehaalt zouden kunnen geworden zyn, de byeenkomst by te wonen, ware het niet geweest om deze Godvruchtige *Indianen*. Sommige gedroegen zig zedig, en andere lachten en spotteden. Het Woord van God viel even-

wel met zulk een gewigt op de Vergaderinge neder, dat verscheide scheenen verbaast te staan, en eene gewilligheid uit te drukken, *om my wederom over deze zaken te hooren*. Na den openbaaren Godtsdienst, nam ik eenige moeite, om die genen, dewelke gelachen en gespot hadden, te overtuigen van de Waarheit en de aangelegenheit van het gene ik verhandelt had, het welk een aanmerkelyke uitwerkinge had op een van de ergste onder hen.

Des anderen daags, hebbende veel tyd doorgebracht in het spreken met de *Indianen* in hunne byzondere huizen, kreeg ik ze te samen, en herhaalde en prente hun in, het gene ik ze te voren geleerd had. Naderhand predikte ik uit Hand. viii: 5—8. Het Woord wierd met eene Goddelyke kracht vergezelt. Verscheide *Indianen* schenen eenigfins ontwaakt te zyn, en openbaarden eene verlegentheit door hunnen ernstigen aandacht, traanen en snikkingen. Myn Volk van *Crosweeksung* bleef dag en nacht by hen, de Waarheden die ik geleerd hadde herhaalende en inprentende; ook baden zy somtyds, en zongen Psalmen onder hen; zy spraken dikwyls in hun aanhooren, met malkanderen van de groote dingen, die God voor hen, en voor de *Indianen* te *Crosweeksung*, gedaan hadde, het welk meer uitwerkinge op hen schein te hebben, dan al wat zy tot hen konden zeggen.

Op den 18^{den} van *February*, predikte ik voor eene Vergaderinge van *Ieren*, omtrent vyftien mylen af van de *Indianen*. Des anderen daags predikte ik wederom voor de *Indianen*, hebbende eerst veel tyd besteed, in afzonderlyk met hen te spreken. Daar ontdekte zig een groote plegtigheit, en eenige verlegentheit en hertstochtelyke beweeginge onder hen. Verscheide *Indianen* alhier schynen hunne vooroordeelen afgelegd te hebben, en wel genegen te zyn om het Woord van God te hooren.

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 57

Op den 20sten van *February*, predikte ik voor eene Vergaderinge van *Hoogduitschers*, die selden het Euangelium gehoort hadden, en zeer onweetende waren. Zy hadden een' wonderlyken aandacht, en sommige zeiden naderhand, dat zy te voren van den weg der zaligheid nooit zoo veel verlicht hadden geweest. Zy smeekten my te blyven, of om weder te keeren; en het smertte my, dat ik geen van beide konde doen, nadien zy als schapen waren zonder Herder, en ook sommige onder ziels-benaauwtheit. Des anderen daags predikte ik voor een meenigte Volks, van welke veele *Hollanders* waren. Sommige van de voorgemelde *Hoogduitschers* kwamen het Woord hooren, schoon zy acht of tien mylen van hunne huizen af waren. En daar waren inzonderheit twee van de *Indianen* alhier, dewelke voorleden Rustdag het Christendom gelastert en bespot hadden, die zig nu zeer zedig gedroegen.

Op den 22sten van *February*, predikte ik voor de *Indianen*. Zy schenen meer vry te zyn van vooroordeelen, en meer tot het Christendom toegedaan, en sommige schenen door de Goddelyke waarheden bewoogen en aangedaan te zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 23sten van *February*, predikte ik voor de *Indianen*, uit Joh. vi: 35 — 37. Na den openbaren Godsdienst sprak ik byzonderlyk met eenige van dezelve, dewelke aanmerkelyk verligt schenen, en noodigde ze om mede naar *Crosweeksung* te gaan, alwaar zy van de bespottingen en verzoekinggen van de tegenkantende *Heidenen* bevryd zouden zyn, het welk sommige my beloofden te zullen doen.

Crosweeksung in *Nieuw-Jersey*.

Op den 1sten van *Maart* Catechizeerde ik op myn gewoone wyze. Omtrent het slot van myne verhan-

delinge maakten de Goddelyke waarheden groote indrukken op de Vergaderinge.

Op des *Heeren-dag*, den 2^{den} van *Maart*, predikte ik uit Joh. xv: 1—6. De Vergaderinge scheen niet zoo levendig in haaren aandacht, nog ook zoo zeer niet bewoogen door de Goddelyke waarheden, als naar gewoonte. Twee van de *Indianen*, tot de hoeken van *Delaware* behoorende, zyn hier aangekomen; ach! of de Heere hun alhier mogt ontmoeten. Zy konden nu naauwelyks in een huis komen, of zy zullen een Christelyk gesprek aantreffen. Des achtermiddags predikte ik wederom voor de *Indianen*, en bespeurde onder hen eenige levendigheid en werkfaame oeffeninge in den dienst van God. Ik ken geen Christelyke Vergaderinge, daar zoo veel van Gods tegenwoordigheid openbaar is, nog daar de broederlyke liefde zoo zeer de overhand heeft, schoon zy negen maanden geleden, de Duivelen en de stomme Afgoden dienden en aanbaden. O verbaazende veranderinge! *Dit is van den Heere geschied, en het is, met recht, wonderlyk in onze oogen.*

Op den 5^{den} van *Maart*, besteedde ik des Avonds eenige tyd in het bidden, zingen, en spreken met myn Volk. Hunne Wooningen zyn nu zoo beknopt en dicht by een, dat zy gemakkelyk door het geluit van een schilp te samen geroepen kunnen worden; zoo dat zy dikwils gelegenheit hebben, om den Godsdienst by te wonen, het welk, onder den Goddelyken zegen, een groot middel is, om de indrukfelen van Goddelyke dingen in hun gemoed levendig te houden.

Op den 8sten van *Maart*, *Catechiseerde* ik 's Avonds myn Volk. Hunne kennisse in den Godsdienst neemt dagelyks toe. En de Goddelyke tegenwoordigheid was op dezen Avond in de Vergaderinge.

deringe. De Goddelyke waarheden wierden met zulk een invloed byna op allen die tegenwoordig waren vergezelt, dat men het met recht *eenen Avond van Gods kracht* mogt noemen.

Op des *Heeren-dag*, den 9^{den} van *Maart*, predikte ik uit Luc. x: 38—42. Veele wierden geraakt, en bezorgt om het eene noodige te mogen bekomen; en andere, die waarlyk Godvruchtig waren, wierden zeer bewoogen over hun gemis van Geestelykheit, en zagen hoe nodig zy hadden om op te wassen in de genade. Des achtermiddags was ik van voornemen te *Catechiseeren*; maar terwyl wy bezig waren in het eerste gebed, wierd een groot deel van de Vergaderinge zoo ontroert en bewoogen, dat ik het tydig oordeelde de praktikaalste dingen te verhandelen. Daar scheen een krachtige Goddelyke invloed met dezelve gepaart te gaan. Verscheide wierden zoodanig geraakt met een gevoelen van hunne *onvruchtbaarheid*, en *onwaardige* behandelinge van den gezegenden Zaligmaker, dat zy Hem aanschouwden als door hen doorsteken, *rouwklaagende en bitterlyk kermende, als over een eerstgeboorenen*. Andere waren in een groote zielsbenaauwtheit, en stryd om een aandeel aan Christus; zoo dat 'er een groote *rouwklaage* was. En een of twee personen, die eerst waren aangekomen, wierden ontwaakt. Het was een zeer aangename tyd. En zy, die eenige smaak van Goddelyke dingen hadden, konden niet dan uitroepen — *Hoe lieffelyk zyn uwe Wooningen, O Heere der heirschaaeren!*

Na den openbaaren Godsdienst, kwamen 'er veele aan myn huis, alwaar wy te samen zongen; en terwyl wy in 't zingen waren, wierd die Vrouwe, daar op den 9^{den} van *February* van gemeld is, indien my vergunt mag worden, dit van iemant die ik ooit gezien heb te mogen zeggen, *vervult met eene*
onuit-

onuitsprekelyke en heerlyke vreugde, en zy konde niet anders dan uitbersten in gebeden en dankzegginge tot God, somtyds in het *Engelsch*, en somtyds in het *Indiaansch* uitroepende, *O! gezegende Heere, kom doch, kom doch! O neem my weg! laat my sterven en tot Christus Jezus gaan! O! dierbaare Heere Jezus, kom doch! Ik kan niet langer wachten, ik kan niet langer wachten! O! hoe kan ik langer in deze Weereld leven? Neem doch myne ziele uit deze zondige plaats!* met veele andere woorden tot dit zelfde einde. In deze verrukkinge bleef zy eenigen tyd, en toen zy een weinig bedaarde, vroeg ik haar, of Christus nu niet dierbaar was voor haare ziele? Waar op zy, zig tot my keerende met traanen in de oogen, en met alle teekenen van eene diepe verootmoediging, antwoordde; *Ik heb u meenigmaal van de goedertierenheit en dierbaarheid van Christus hooren spreken, maar ik wist niet wat gy meende; ik hebbe u ook nooit geloofd: maar nu weet ik dat Hy beter is dan de geheele Weereld.* Ik vroeg haar, ziet gy genoeg in Christus voor de grootste zondaren? Zy antwoordde, *O! ja genoeg, genoeg voor alle de zondaren in de weereld, indien zy maar tot Hem wilden komen.* En zy haar, op myn verzoek, tot eenige Christus missende zielen wendende, die hier onder groote aandoeninge by stonden, zeide zy, *O! daar is genoeg in Christus voor u allen, indien gy maar komen wilt; O! tracht, tracht doch, uwe herten aan Hem te geven.* Hoorende toen iets melden van de hemelsche heerlykheit, viel zy weder in eene verrukkinge van blydschap, en riep uit als te voren, *Dierbaare Heere, laat my gaan! O! wat zal ik doen? Ik hebbe een begeerte om naar Christus te gaan, enz.* In deze verkwikkelyke gestalte bleef zy meer dan twee uren lang.

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 61

Van alle menschen, die ik ooit onder geestelyke oeffeningen gezien heb, heb ik naauwelyks een gezien, die zoo vernedert en verbroken is geweest onder de overtuigingen, als deze Vrouwe. Niemand schein grooter kennis van zyn eigen herte te hebben als zy. Zy klaagde dikwils over de hardigheid en wederspanning van haar herte, en wierd niet minder aanmerkelyk gebogen en vernedert onder de Goddelyke Souvereiniteit; voor dat zy eenige reddinge en hulp genoot; gelyk ik op den 9^{den} van *February* heb aangemerkt; sedert welke tyd zy geduurig de gestalte van het *nieuwe Schepsel* vertoont heeft. Wanneer ik haar somtyds vroeg, waerom zy zoo droevig zag? of zy ook bevreesd was voor de Helle? zoo antwoordde zy, *neen, daar ben ik zoo zeer niet voor bevreesd; maar myn herte is zoo goddeloos, dat ik Christus niet kan lief hebben, en berste daar op in traanen uit.*

Deze verkwikkelyke en verbaazende verrukkinge, ontstond uit eene waare *geestelyke* ontdekkinge van de heerlykheit, en de verrukkende schoonheit en uitnemenheit van Christus; en niet uit eenige *groove denkbeelden* van zyne Menschelyke Natuure; nog ook uit geen eigenliedige bevattinge van weldaden aan haar geschonken: maar uit eene beschouwinge van zyne *personeele* uitmuntentheit, en overklimmende beminnykheit. Zy schein de Goddelyke waarheden te beschouwen als levendige daadelykheden, en konde zeggen, *Ik weet dat die dingen zoo zyn; ik gevoele dat ze waarheit zyn.* Nu was haare ziele aan den Goddelyken wille onderworpen. Gevraagd zynde, indien God eens uwen Man (die toen heel krank was) van u wegnam, hoe zoud gy dat kunnen dragen? Zy antwoordde, *Hy komt God toe, en niet my; Hy doe met hem al wat Hem behaagt, en goed in zyne oogen is.* Nu kon zy
haar

haar *Al* op God, voor de tyd en voor de eeuwigheit, gerust vertrouwen. Gevraagd zynde, hoe zy gewillig konde zyn te sterven; en haar kleine Kind te verlaten, wat of zy dacht dat van het zelve zoude geworden? Zy antwoordde, *God zal daar voor zorgen, het hoort Hem toe; Hy zal 'er wel voor zorgen.*

Zy was nu ook onder een zeer ootmoedig gevoelen van haar eigen geringheit, onwaardigheit, en zwakheit, uitroepende, *indien ik leve, ik zal maar zondigen.* En van dezen tyd af betoont zy zig een zeer teeder, verbroken, liefdraagende, Godvruchtig, en nederig Christen te zyn; zoo voorbeeldig van leven en gedrag, als iemand in myne Vergaderinge.

Op den 10^{den} van *Maart*, kwamen de *Indianen*, omtrent den Avond, uit eigen beweeginge te samen, en zongen en baden met veel liefde en teedere beweeginge onder malkanderen. Een weinig daarna ging ik by hen, bad met hen, en sprak een woord van vermaaning. Dit was een Avondstont van Gods heirkraft. Des Morgens wierd ik van een groote meenigte bezocht, met welken ik eenigen tyd in Godvruchtige oeffeningen doorbracht. Des anderen daags *Catechiseerde* ik des Avonds. Veele schein opgewekt en verlevendigt te zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 16^{den} van *Maart*, predikte ik voor myn Volk, uit Heb. II: 1 — 3. De Goddelyke waarheden hadden eenen aanmerkelijken invloed op veelen. Des Avonds predikte ik wederom over de groote zaligheit; en de geest van God schein *te zweven op het aangezichte* van de Vergaderinge. Vervolgens doopte ik de Vrouwe, daar op den voorgaanden Rustdag van gesproken is, die in een zeer Godvruchtige, ootmoedige, en uitnemende gestalte was. Myn huis des Avonds vol
zyn-

zynde, bracht ik den tyd door in Godvruchtige oefeningen, tot dat myne krachten byna uitgeput waren. Zy fchenen onvermoeit te zyn in Godvruchtige oefeningen, en onverzadelyk te dorften na de Chrifhelyke kenniffe.

Op den 19^{den} van *Maart*, kwam myn Volk te famen in myn afwezen, gelyk zy gewoonelyk uit eigen beweginge doen, tot Godvruchtige oefeninge; en in 't byzonder om God te danken, voor de behouden terugkomft van de genen die eenige weken afwezig hadden geweest aan de hoeken van *Delaware*, en voor de herftellinge van hem die krank had geweest. Myn *Schoolmeester* woonde, op hun verzoek, hunne byeenkomft by; en deze verhaalt my, dat zy zeer levendig werkfaam en bewoogen waren in herhaalde gebeden, Pfalmzingen, enz.

Op den 22^{ften} van *Maart*, *Catechifeerde* ik naar gewoonte. Daar ontdekte zig niets aanmerkelyks, en nochtans mag ik met recht zeggen, dat de gezette aandacht, de teederheit en beweginge, de veelvuldige traanen en fnikkingen, die 'er by veelen waren, zouden zeer aanmerkelyk geweest hebben, indien het niet was dat God deze dingen onder ons *gemeen* gemaakt had, en zelfs onder vreemdelingen na hunne komfte by ons, van tyd tot tyd.

Op des *Heeren-dag*, den 23^{ften} van *Maart*, vyftien vreemdelingen, bejaarde perfonen, voorleden week tot ons overgekomen zynde, predikte ik uit Hoz. XIII. 9. zynde, in een zeker opzicht, zonderling gepaft na hunne omftandigheden en vatbaarheid. Daar was een aangenaame aandacht in 't algemeen, en zelfs onder de vreemdelingen; maar niet die beweginge en verlegentheit, als onder ons gewoon geweest is.

Omtrent het ondergaan van de zonne gevoelde ik
een

een ongemeene bezorgtheit voor de arme vreemdelingen, inzonderheit, dat God op dezen dag zyne tegenwoordigheit, en den krachtigen invloed van zynen geest onttrokken had; en in deze gestalte bezocht ik verscheide huizen, dog met weinig blyken van voorspoed, tot dat ik kwam aan een huis, daar verscheide van de *vreemdelingen* waren; en daar werkten de plechtige waarheden met kragt, eerst op eenige Kinderen, toen op eenige bejaarde personen, en toen ook op verscheide van de *Heidensche vreemdelingen*. Ik strekte myne reden uit, tot dat byna alle die in 't huis waren in traanen wegsmolten, en verscheide overluid weenden. Hier op kwam een groote meenigte *Indianen* terstond te samen van alle de huizen rontom, en maakten zulk een gedrang in deze plaatse, dat wy genootsaakt waren tot het huis te gaan, daar wy gewoonelyk by een kwamen; en de Vergaderinge terstont te samen komende, en veele aanmerkelyk bewoogen zynde, predikte ik uit Luc. XIX: 10. Daar was veel zichtbaare verlegentheit en gemoeds-beweevinge. Vyf of ses van de vreemdelingen wierden grootelyks ontwaakt, inzonderheit een ruw jongeling, dewelke schein als of hy nergens door bewoogen konde worden, beefde nu gelyk de *stokbewaarder*, en weende bitterlyk. Deze *Heidensche Indianen* die ontwaakt wierden, verlieten hunne woeste ruwheit, en wierden zeer gezellig, geschikt, en beleest in hunne gedraginge. Wanneer zy eerst aankwamen, vermaande ik de Godvruchtigen onder myn Volk, om dog alle moeite aan te wenden, om ze in het Christendom te onderwyzen; maar zy wilden na hen niet hooren. Dog nu wierden zy zoodanig geraakt met een gevoelen van hunnen verlooren staat, dat zy zig zeer gedwee onderwierpen aan de vrymoedigste redenen, die tot hen gesproken wierden.

Op den 24sten van *Maart*, telde ik myn Volk, en bevond dat zy, oud en jong, tot omtrent hondert en dertig waren toegenomen, behalven dat nog omtrent vyftien of twintig van myn gezette toehoorders nu afwezig waren. Vermits veele van daag uitgingen, om eenige van hunne landeryen te zuiveren, omtrent vyftien mylen van hier, ten einde om zig aldaer kort by malkanderen ter neder te stellen, op dat zy met meer voordeel den openbaaren Godsdienst bywoonen, hunne kinderen ter fchoole doen gaan, en zy te gelyk eene gelegenheit tot beplantinge van hunne landeryen hebben mogten: (zynde hunne landeryen alhier tot dat einde van weinig of geen waardy) zoo oordeelde ik het gevoegt hen te famen te roepen, en hun de plicht van getrouw en naarftig te arbeiden voor oogen te ftellen; en trachte het belang van hunne arbeidzaamheit en naarftigheit, in het vervolgen van hun werk, aan te dringen, inzonderheit in deze tydsomftandigheit. En hun befieringe tot hun werk, zoo wel als omtrent hunne gedraaginge in verfcheide opzichten gegeven, den cxxvii^{sten} Pfalm van Dr. *Watts* overzettinge gezongen, en hen met hun toeleg aan God door den gebede aanbevolen hebbende, liet ik ze tot hun werk henen gaan.

Des Avonds las en verklaarde ik voor de genen die overgebleven waren, en voor de *vreemdelingen*, dewelke nieuwelings waren aangekomen, den voornamen inhoud van Hand. III. Veele waren zeer ootmoedig aangedaan onder het woord, en verfcheide van de *vreemdelingen* wierden geraakt, en gevoelig gemaakt over hunne *natuurlyke bedorventheit*, welke zy in hunnen *Heidenschen* ftaat niet geloofden, maar ontkenden.

Op den 27sten van *Maart*, fprak ik tot een meenigte van dezelve in een van hunne huizen, en

E

tracht-

66 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

trachtte myne redenen te schikken tot elk in 't byzonder, na dat ik hunnen staat oordeelde te zyn. Ik bevinde, dat een byzondere en duidelyke behandeling van zielen in 't verborgen, meenigmaal zeer voorspoedig en nuttig is.

Op den 29sten van *Maart*, *Catechiseerde* ik des Avonds, gelyk ik gewoonelyk *Saturdays* doe. Ik handelde van *de Weldaden, die de Geloovigen van Christus ontfangen in den doodt*. De vraagen wierden beantwoord, gelyk gewoonelyk geschied, met groote vaardigheid en welvoegelykheit. Daar ontdekke zig zulk eene levendigheid en kragt in hunnen aandacht, en zulk een ernst om deelgenooten van de toen gemelde weldaden te worden, dat zy niet alleen schenen *te verwachten*, maar *te haasten na den dag des Heeren*. Evenwel waren veele niet beoorlyk werksaam, om die veranderinge des herten te bekomen, welke tot dat zalige einde noodfakelyk is:

Op des *Heeren-dag*, den 30sten van *Maart*, predikte ik uit Matth. xxv: 31—40. Daar was een zeer groote beweeginge en teedere aandoeninge in de Vergaderinge. Een oud Man, die eerst onder ons gekomen was, wierd aanmerkelyk ontwaakt en overtuigt. Des Avonds *Catechiseerde* ik. Daar was die teedere werksaamheit niet als 's Avonds te voren.

Op den 31sten van *Maart* riep ik myn Volk te samen, gelyk ik Maandags te voren gedaan had, en sprak met hen wederom van de noodfakelykheit en het belang van hunnen naarstigen arbeid, en na een plechtig gebed zond ik ze tot hun werk. Een groote meenigte bood zig gewillig tot dit werk aan, en sommige betoonden een groote bezorgtheit, dat God met hen mogt mede gaan, en hunne *kleine Stad* beginnen, op dat dezelve, door zynen zegen, een
troo.

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 67

troostelyke plaats mogt zyn voor hun en voor de hunnen, zoo ten aanzien van het tydelyke als van het geestelyke.

Op den 5^{den} van *April*, omtrent den Avond, *Catechiseerde* ik; daar na kwam een meenigte van de Godvruchtigsten aan myn huis, en scheenen begeerig te zyn na eenige verdere onderwyzinge; en terwyl ik bezig was hun, uit verscheide stellingen en gronden, aan te wyzen de verplichtingen, daar de Christenen onder waren, om malkanderen op een byzondere wyze lief te hebben, zoo smolten zy weg in teederheit en liefde jegens malkanderen.

Op des *Heeren-dag*, den 6^{den} van *April*, predikte ik uit Matth. vii: 21 — 23. Het woord had groote en zichtbaare uitwerkingen op de toehoorders, en wel zulke die zeer begeerlyk waren. Veele wierden tot een ernstig en naauw onderzoek gebracht, en sommige drukten hunne vreeze en bekommeringen uit: inzonderheit wierd een Man onder een groote en drukkende verlegentheit over zyne ziele gebracht, niet zoo zeer over eenige byzondere zonde, als wel om dat hy nooit den wille Gods in eenig ding gedaan had.

Des achtermiddags verklaarde ik hun de Tucht van Christus Kerke, en de wyze hoe men de overtreders te behandelen heeft. Zy waren onder de hoogste vreeze van als een *Heiden* behandelt te worden, nadien de staat van het *Heidendom*, waar uit zy zoo onlangs verlost waren, hun zeer verschrikelyk voorkwam. Daar na bezocht ik verscheide huizen, en de Heere schein myne byzondere poogingen te begunstigen, en dezelve voor sommige krachtadiger te maken, dan myne openbaare Redenvoeringen.

Op den 7^{den} van *April*, des Avonds, predikte ik voor hen uit 1 Cor. xi: 23 — 26. en verklaar-

68 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

de hun de instellinge, de natuure, en het einde van des Heeren Avondmaal; als ook de vereischtheden en de voorbereidingen, dewelke noodzakelyk waren tot een recht gebruiken van het zelve. Veele wieden zeer bewoogen en aangedaan over de liefde van Christus.

Op des *Heeren-dag*, den 20sten van *April*, predikte ik beide voor en na den middag uit Luc. xxiv. en verklaarde het grootste gedeelte van dat *Hoofdstuk*. Daar was niet zoo veel beweeginge en teederheit als naar gewoonte. Onze Vergaderinge was zeer vol, nadien 'er verscheide vreemdelingen by ons waren. Des Avonds *Catechiseerde* ik, en toen was de Vergaderinge zeer teeder en ootmoedig. Het was een verkwikkelyke en gezegende tyd. God heeft deze kleine vlies, reis op reis, bevochtigt door den dauw van zyne genade, terwyl de geheele Aarde rontom, vergelykender wyze, droog geweest is.

Op den 25sten van *April*, hebbende voor eenigen tyd begrepen, dat veele van myn Volk bekwaame en gepaste onderwerpen waren voor de Ordonnantie van des Heeren Avondmaal, zoo hebbe ik op goed be- raad voorgesteld, het zelve den naastvolgenden *Rust-dag* te bedienen; en deze dag wierd tot eene voorbereidinge daar toe, met vasten en bidden, afgezondert; als ook om te smecken, dat de Goddelyke tegenwoordigheit met ons mogt zyn, in onze voorgeno- mene toenaderinge tot zyn Bondtafel; om ons te verootmoedigen voor zyn aangezichte, ter oorzaake van de onttrekkinge (ten minsten eenigermaaten) van zyn gezegenden invloed onder ons, als ook over de vertooninge van zorgeloosheit, ydelheit, en zonde onder sommige, dewelke door de Goddelyke waarheden schenen geraakt en bewoogen geweest te hebben; en om te bidden voor de vreedsaame vast- stellinge van de *Indianen* tot een vereenigt lichaam,

op

op dat zy eene bloeyende Kerke mogten worden.

Deze plechtigheit wierd ernstig van de geheele Vergaderinge bygewoont, en met groote teederheit en veele traanen van de Godvruchtigen; daar was ook eenige ontdekkinge van Gods kragt op het gemoed van de genen, die te voren ontwaakt waren geworden. Na gebeden en gepredikt te hebben, stelde ik kortelyk en klaar voor den zakelyken inhoud van de Christelyke leere, waar aan zy hunne vernieuwde en blymoedige toestemminge gaven. Toen leide ik hen tot eene vernieuwinge van hunne verbintenisse aan God door den Doop; welke plechtige onderhandeling gejaart ging met veel zedigheid, ernst, vryheit, en blymoedigheid, en eene Godvruchtige vereeniging en eendrachtigheid van hert en ziele schein het geheele werk te kroonen.

Op den 26ten van *April*, omtrent den middag, bad ik voor een stervend kind, en sprak een woord van vermaaning tot de omstanders. Des Achtermiddags predikte ik voor myn Volk, uit Matth. xxvi: 26 — 30. en sprak van den Insteller, van de natuure, en het oogmerk van des Heeren Avondmaal. De Godvruchtige waren zeer bewoogen, ja sinolten zelfs weg onder de Goddelyke waarheden, en met het beschouwen van de stervende liefde van Christus. Toen doopte ik twee bejaarde personen, die beide ernstig en voorbeeldig van leven, en, zoo ik hope, ook waarlyk Godvruchtig waren. Des Avonds *Catechiseerde* ik de gene, die voornemens waren des anderen daags des Heeren Avondmaal te gebruiken, over de instellinge, de natuure, en het einde van die ordonnantie; en ontfing overvloedige voldoeninge ten aanzien van hunne kennisse in de leere, en van hunne bevoegtheit in dit opzicht. Zy schenen ook in 't algemeen een diepen indruk te hebben van de plechtigheit van deze heilige ordonnantie,

70 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

en vernedert te zyn onder een gevoelen van hunne eigene onwaardigheid, als ook ernstig bezorgt te zyn, dat zy 'er behoorlyk toe voorbereid mogten worden. Hunne herten waren vol liefde voor malkanderen, en dit was de gestalte, welke zy bezorgt waren met hen te brengen aan des Heeren Tafel. In het zingen en bidden na de *Catechisatie*, ontdekte zig eene beminnelyke teederheit, en zulke bewyzen van broederlyke liefde, dewelke iemaant zelfs zouden dringen te zeggen, *Heere, het is goet dat wy hier zyn.*

Op des *Heeren-dag*, den 27sten van *April*, predikte ik uit Tit. II: 14. *die Hem zelven voor ons gegeven heeft*, enz. Toen bediende ik des Heeren Avondmaal aan *drieentwintig* personen, zynde nu *vyf* of *ses* anderen afwezig aan de hoeken van *Delaware*, die anders met ons het Avondmaal gehouden zouden hebben. Het is aanmerkelyk, dat zy onder de verrichtinge van de Sacramentele handelingen, inzonderheit onder de uitdeeling des Broods, op eene allerlevendigste wyze bewoogen schenen te zyn, even als of Christus daadelyk voor hunne ooggen gekruist was geworden. Dog hoe zeer hunne hertstochten gaande waren, zo waren die echter lieffelyk geregelt. Wanneer ik na de bedieninge wat geruist had, wandelde ik van huis tot huis, en sprak byzonderlyk met de meeste die het Avondmaal ontfangen hadden, en bevond, dat zy algemeen aan des Heeren Tafel, als met nieuwen wyn, verkwikt waren geworden. Nooit heb ik van al myn leven, onder eenig Volk, zulke bewyzen van Christelyke liefde gezien. Dezelve was zoo aanmerkelyk, dat men met recht met een aangename verbaastheit mogt uitroepen, *ziet, hoe lief zy malkanderen hebben!*

Omtrent den Avond predikte ik wederom, uit Tit.

Tit. II: 14. De Godvruchtige werden zeer verkwikt, zoo dat eenige van hun tot my zeiden, dat zy nooit iets diergelyks te voren gevoelt of ondervonden hadden. In anderen wierden de overtuigingen verlevendigt, ook wierden sommige ontwaakt, en de geheele Vergaderinge, wanneer die weggezonden wierd, scheen, schoon het byna duister was, als onwillig om die plaats te verlaaten. Op het geheel moet ik zeggen, dat ik groote voldoeninge had ten aanzien van de bedieninge van deze ordonantie. Ik ben verzekert, dat God zelve in het midden van zyn Volk tegenwoordig was; en ik twyfele geenzins, of veele konden in de uitkomst met hun geheele herte zeggen, - *Waarlyk, een dag op deze wyze in Gods huis, is beter dan duizend elders.* Het was de levendigste afbeeldinge van den Hemel, die ik ooit gezien heb.

Op den 28sten van *April*, besloot ik deze Sacramentele plechtigheit met eene Redenvoeringe, uit Joh. XIV: 15. *Indien gy my lief hebt, zoo bewaart myne geboden.* Daar ontdekte zig eene beminnelyke teederheit, inzonderheit onder de *Avondmaalgangers*. Zy schenen gewillig hunne ooren doorboort te hebben aan de posten van Gods huis, om voor eeuwig zyne Dienaren te zyn. Bemerkende dat veele in deze uitnemende gestalte waren, oordeelde ik het gevoegt deze voordeelige gelegenheit waar te nemen, gelyk *Hiskia* de gelegentheit van het *Pascha* waarnam, om de gene die ernstig en Godvruchtig waren te vermanen, daar in te volharden; en stelde hun dienvolgens voor, dat zy zig verder zouden verbinden, om over zig zelve en malkanderen te waken, op dat zy niet door onbetamelyke praktyken, en inzonderheit door *dronkenschap*, hunne *bemindste zonde*, den name Gods onteeren mogten. Zy bewilligden hier toe met groote bly-

moedigheid, en traden uitdrukkelyk in dat verbond. Toen riep ik God tot een getuige over hunne heilige verbintenisse, en maakte hen indachtig, dat God een *vreesfelyk getuige* zoude zyn tegen de schenders van dezelve, in dien grooten en geduchten dag des Heeren. Dit was een tyd van verbaazende plechtigheit.

Op dezen dag doopte ik ses kinderen.

Op des *Heeren-dag*, den 4^{den} van *Mey*, myn Volk nu naar hunne landeryen vertrokken zynde, alwaar zy bezig zyn een kort by een gevoegde vaststellinge te vervaardigen, zoo ging ik hen op dezen dag bezoeken, (zynde nu genootsaakt in een *Engelsche* Familie in de kost te zyn, wat ver van hun af) en predikte 's Morgens uit Marc. iv: 5. trachtende hun te toonen het gevaar dat 'er was, op dat niet de hoopgevende beginselen in den Godsdienst misdragen mochten, gelyk het zaad dat in *steenagtige plaatsen* gezaait was. Des Aftersmiddags predikte ik uit Rom. viii: 9. Toen bragt ik eenige uren in byzondere famenspraken met hen door, en arbeide om eenige wanorders onder hen te reguleeren.

Op den 5^{den} van *Mey* bezogt ik myn Volk wederom, en gaf hun eenige bestieringen aangaande hun werk. Ik zie hoe langer hoe meer, van wat aangelegentheit het zyn zal voor hunne Godsdienstige belangens, dat zy arbeidsaam en naarstig worden, als ook kennisse bekomen in de zaken van den Landbouw, en in staat zyn om de nooddrustigheden en de verkwikkelykheden dezès levens voort te brengen uit zig zelve.

Op den 9^{den} van *Mey*, predikte ik voor myn Volk, uit Joh. v: 40. in het open veld, nadien zy als nog geen huis hadden in deze plaats voor den openbaaren Godsdienst, nog ook waarlyk geen ge-
noeg-

noegsaame schuilplaats voor zig zelve. De Goddelyke waarheden maakten aanmerkelyke indrukfelen op veelen. Op dezen dag doopte ik een Mansperfoon, (namentlyk de *Besweerder* en *Moordenaar*, daar op den 8ten van *Augustus*, en den 1sten van *February* van gemeld is) die zulk een aanmerkelyk voorbeeld van Gods genade zynde, ik niet nalaten kan een kort berigt van hem te geven.

Hy woonde dicht by de hoeken van *Delaware*, en woonde aldaar onze Vergaderinge by, meer dan een jaar lang; maar hy was gantsch aan den drank overgegeven, en schein in 't allerminste in zyne zeden niet verbeterd. Te dezer tyd vermoorde hy een hupsche jonge *Indiaan*, waar door hy in groote angst en eenigermaaten in wanhoop verviel; zoo dat hy zig eenige maanden van my onttrok, tot dat ik eens gelegenheit bekwam om met hem te spreken, en hem eenige bemoediging te geven om te hopen, dat hem zyne zonden om Christus wille mogten vergeven worden. Na welke tyd hy myne Vergaderinge wederom bywoonde. Dog het gene my het meest mismoedigde, was zyne *Besweeringe*. Hy was een van de genen, die onder de *Indianen* PAW-WAWEN genaamt worden; en die, niet tegenstaande hy myne prediking bywoonde, steeds zyne oude *Besweeringen* en *Guichelaryen* aan de hand hield, zig uitgevende voor wat groots, en die de *Indianen* *aanbingeren*, meenende dat hy een groote kracht bezat. En de groote gedagten, die zy van hem, van zyne *tooverkundige Besweeringen*, en bygeloovige verbeeldingen hadden, scheenen hun een verderffelyke hinderpaal te zyn, om het Euangelium aan te nemen. Ook heb ik meenigmaal gedagt, dat het aan den toeleg om de *Indianen* tot het Euangelium over te brengen zeer gunstig zoude zyn, indien God dit booze Schepsel uit de Weereld be-

liefde weg te nemen. Dog God, *wiens gedagten hooger zyn, dan onze gedagten*, sloeg een veel begerlyker weg met hem in.

Zyn eerste waare verlegentheit en bekommeringe voor zyne ziele, wierd verwekt door het zien dat myn *Tolk* en zyn Vrouw gedoopt wierden; hy volgde my, door aanraadinge van eenen *Indiaan*, naar *Crosweekfung* in de maand van *Augustus*, alwaar hy verscheide weken bleef, ter tyd van de aanmerkelykste en krachtigste ontwaakingen; op welke tyd hy meer krachtdadig ontwaakt, en onder groote bekommeringe over zyne ziele gebragt wierd: en toen, op zyn gevoelen van *Gods woord in zyn herte*, (gelyk hy het uitdrukte) verliet hem de Geest der *besweeringe* geheel en al, zoo dat hy van dien tyd af geen meer magt van die natuure gehad heeft, dan eenig ander Mensch; en hy verklaart, dat hy zelfs nu niet weet, hoe hy gewoon was zyne *besweeringe* en *guichelary* te plegen.

Hy bleef den geheelen *herfst*, en een gedeelte van den winter, onder overtuiging van zynen zondigen en verlooren staat; dog zyne ontdekkingen waren niet zoo diep tot in de maand van *January*, wanneer het woord van God hem zoodanig aangreep en arresteerde, dat hy in groote benaauwtheit gebragt wierd, en niet wist wat hy doen zoude. Hy bleef onder den swaaren en drukkenden last van eenen *verslagenen geest*, en wierd op den *1sten* van *February* in de hoogste ziels-benaauwtheit gebragt, welke dien nacht, en een gedeelte van den volgenden dag, duurde. Na dezen bespeurende, dat hy aanmerkelyk bedaart en stille was, vroeg ik hem hoe hy voer? Hy antwoordde, *het is gedaan, het is gedaan, het is nu geheel gedaan*. Ik vroeg hem wat hy meende? Hy antwoordde, *ik kan nooit meer iets doen, om my zelven te behouden; het is voor eeuwig*

wig gedaan, ik kan niets meer doen. Ik vroeg hem, of hy niet nog een weinigje konde doen, liever dan naar de Helle te gaan? Hy antwoordde, myn hert is dood, ik kan my zelven nooit helpen. Ik vroeg hem, wat hy dagt dat van hem worden zoude? Hy antwoordde, ik moet naar de Helle gaan. Ik vroeg hem, of hy dan dagt dat het regt by God was, dat Hy hem naar de Helle zond? Hy antwoordde, O! het is regt, de Duivel is in my geweest van myn geboorte af. Vervolgens vroeg ik hem, of hy dit des Avonds te voren gevoelde, toen hy in zulk eene groote benaauwtheit was? Hy antwoordde, neen, ik oordeelde toen niet dat het regt was. Ik dagt dat God my naar de Helle zoude zenden, en meende dat ik 'er al in nederzank; maar myn herte twistte met God, en wilde niet zeggen dat het regt was, dat Hy my daar heen zond. Maar nu weet ik dat het regt is; want ik hebbe altyd den Duivel gediend, en myn herte heeft ook nu niets goeds in zig, maar is zoo boos als het ooit geweest is, enz.

In deze gesteltheit des gemoeds bleef hy verscheidene dagen, het vonnis over zig zelven uitsprekende, als ook geduurig erkennende, dat het rechtvaardig zoude zyn, indien hy verdoemt wierd, en dat hy niet anders verwachtte dan dat dit zyn deel zoude wezen. En nogthans was het klaar, dat hy een heimelyke hope van genade had, schoon hy die zelve niet bemerkte. Hy vroeg dikwils, *wanneer ik wederom zoude prediken?* Ik vroeg hem, waarom hy begeerte had, om my te horen prediken, *nadien zyn herte dood, en alles met hem gedaan was, en dewyl hy dog verwachtte naar de Helle te gaan?* Hy antwoordde, *ik beminne evenwel u van Christus te hooren spreken.* Ik vroeg hem, wat hem zulks zoude baten, indien hy dog eindelyk naar de Helle moest

76 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

moest gaan? Hy antwoordde, *ik wilde gaarne, dat andere tot Christus zouden komen, schoon ik zelve moet verloren gaan.* Hy had een groote liefde voor Gods Volk, en daar was niets dat hem meer bewoog, dan de gedachte van voor eeuwig van hun gescheiden te moeten zyn. Het is ook aanmerkelijk, dat hy, geduurende deze tyd, zeer naarstig was in het gebruik van alle middelen tot zaligheid zyner ziele, schoon hy de klaarste ontdekkinge had van de ongenoegzaamheit van alle middelen om hem te helpen. Na dat hy meer als een week in deze gesteltheit des gemoeds gebleven was, ontving hy, terwyl ik predikte, een levendig ziel-verkwikkend gezichte van de heerlykheit van Christus, en van den weg der zaligheid door Hem, het welk hem in traanen deed wegsmelten, en hem met verwonderinge, troost, en dankzegginge aan God vervulde; sedert welke tyd hy zig betoont heeft een ootmoedig, Godvruchtig, en teeder Christen te zyn; ernstig en voorbeeldig in zyn gedrag en wandel, geduurig klaagende over zyn gebrek van Geestelyken yver, en in allen opzichten de merkteekenen dragende van eenen die een nieuw scheepsel is, geschapen in Christus Jezus.

Zyn yver voor de zaak van God was aanmerkelijk, toen hy voorleden *February* aan de hoeken van *Delaware* by my was; daar was een oude *Paw-waaw* of *Besweerder*, die my dreigde te *betooveren*, dog deze Man tartte hem om zyn ergste te doen, zeggende dat hy zelfs een zoo groote *Besweerder* had geweest als hy; maar dat zoo ras als hy het woord, dat dit Volk bemind, in zyn herte gevoelde, hem zyn magt van besweeringe terstond verlaten had, en zoo zoude het u ook doen, zeide hy, indien gy dat woord maar eens in uw herte gevoelde. Zoo dat hy nu als *Paulus*, dat geloove beschermt,

schermt, en praktikaal verkondigt, het welk by eertyds verwoestede. De Heere zy de eere voor de verbaazende veranderinge, die Hy in hem gewrocht heeft.

Op des Heeren-dag, den 18^{den} van Mey, predikte ik Voor- en Namiddag uit Openb. III: 20. Tusschen de twee Kerktyden nam ik gelegenheit om met veelen te spreken, op een meer byzondere wyze, van de goedertierenheit en het gedult van den gezegenden Zaligmaker in het slaan en kloppen, enz. het welk eenige vrugt en uitwerkinge schein te hebben. Des Achtermiddags wierden de Goddelyke waarheden met groote plechtigheit, en veele traanen vergezelt, schoon 'er die kragtige ontwaakinge niet was, als op voorgaande tyden.

Op den 19^{den} van Mey, bezogt en predikte ik voor myn Volk, uit Hand. xx: 18, 19. en trachtte hunne begrippen omtrent de Godvruchtige hertstochten of gemoeds-beweeingen te regt te brengen, toonende hoe begeerlyk die zyn, wanneer dezelve voortvloeyen uit een waare Geestelyke ontdekkinge van de overklimmende heerlykheit en beminnykheit van den grooten Zaligmaker; dat zulke beschouwingen ons natuurlyk zullen opwekken, om den Heere te dienen met groote beweeginge en nederigheit des gemoeds: en aan de andere zyde, merkende de zondigheit van hooggaande gemoedsbeweelingen onmiddelyk, en om zig zelfs wille, te zoeken, toonde ik hun, dat indien het herte zig lynrecht op God vestigt, de gemoeds-beweelingen dan eenigermaten een vrugt daar van zyn zouden: maar dat die lynrecht en voornamentlyk te zoeken, dezelve te stellen was in de plaats van God en zyne Heerlykheit. Indien die gezogt wierden, op dat andere zig over ons verwonderen mogten, dat zulks een gruwelyke *hoogmoed* was; indien om het
genoe-

78 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

genoegen van de bewegingen zelve, dat het dan *Afgodery* en *eigenbehaagelykheit* was. — Ik tragtte ook de wanvoegelykheit aan te toonen van die gemoeds-bewegingen, welke door de kragt van de inbeeldingen gewrocht wierden; terwyl ik steeds de Godvruchtige aandoeninge, vuurigheid, en aandacht aanprees, zonder welke de Godsdienst maar een ledige naam, en een levenloos geraamte zoude zyn. Dit bleek een zeer tydige redenvoeringe geweest te zyn.

Op den 24ten van *Mey*, bezogt ik de *Indianen*, en bezorgde hunne tydelyke zaken, gelyk ik meermalen te voren gedaan had, nadien zy zelve niet bekwaam zyn om die te behandelen, zonder de geduurige zorg en den raad van anderen. Naderhand sprak ik met eenige van hun over Geestelyke dingen.

Op des *Heeren-dag*, den 25ten van *Mey*, predikte ik beide Voor- en Namiddag uit Joh. xii: 44 — 48. Veele weenden en waren zeer bewoogen, en eene Vrouwe ontving reddinge en troost voor haare ziele, zoo dat zy haar verheugde in God haaren Zaligmaker. Het was een dag van genade en Goddelyke goedertierenheit.

Op des *Heeren-dag*, den 1ten van *Juny*, predikte ik uit Matth. xi: 27, 28. De tegenwoordigheid van God was in de Vergaderinge. Toen doopte ik vyf bejaarde personen, en vyf kinderen; zynde niet weinig verkwikt, dat deze *toegedaan wierden tot de Gemeinte, die, zoo ik hope, zalig zal worden.*

Ik heb reden te gelooven, dat God onlangs verscheide, die onder Geestelyke bekommeringen en verlegentheit waren, gered en tot Hem zelve overgebracht heeft, schoon 'er weinig voorbeelden zyn van personen, die onlangs uit eenen staat van zorgeloosheit ontwaakt zyn geworden. En zy, die

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 79

onlangs troost voor hunne zielen ontfangen hebben, schynen langs een stilder weg overgebracht te zyn. Zynde nog hunne verlegentheit nog vertroostinge zoo kragtig als voorheen, in het begin van dit werk der genade.

Op den 6^{den} van *Juny*, predikte ik een gedeelte van *Jes. LIII.* Veele wierden bewoogen en verkwikt. Een Man in 't byzonder, die lang onder bekommeringe had geweest, werd gebragt om te zien en te gevoelen, dat het hem onmogelyk was, door zyne traanen, of alles wat hy doen konde, zig zelve te helpen; en bevond dat hy, ten aanzien van zyn eigen magt of goedheit, verlooren was.

Op den 7^{den} van *Juny*, genoodigt zynde door den Eerwaarden *Mr. William Tennent*, om hem in de bedieninge van des Heeren Avondmaal by te staan, woonde myn Volk de voorbereidende diensten by.

Op des *Heeren-dag*, den 8sten van *Juny*, hebben de meesten van myn Volk, die te voren des Heeren Avondmaal genooten hadden, ook het Avondmaal gebruikt met anderen, die verlangt hadden dezen dag te zien, en wier herten zig verheugden in dit werk der genade. Sommige van de bystanders wierden zeer bewoogen, door te zien dat zy, *die vervreemt waren geweest van het Burgerschap Israels*, enz. nu naby tot God waren gebragt als zyn belydenis doende Volk, en als met Hem het Verbond verzegelende. Andere, zoo my gezegt is, wierden daar door ontwaakt, bezeffende het gevaar van eeuwig *uitgeworpen te zyn*, terwyl zy anderen van het *Oosten en het Westen* zig zagen bereiden, om *aan te zitten in het Koningryke Gods*. Andere van myn Volk, die niet ten Avondmaal gingen, waren zeer aangedaan en bewoogen. De overtuigingen

30 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

gen wierden in verscheide voorwerpen verlevendigt : en de Man, daar op den 6^{den} van *Juny* van gemeld is, ontving reddinge en troost voor zyne ziele.

Op den 9^{den} van *Juny*, kwam een meenigte van myn Volk, zeer vroeg in den Morgenstond, in een afgezonderde plaatse in de bosschadien te samen, alwaar zy met malkanderen baden, zongen, en van Goddelyke dingen spraken. Daar na woon- den zy het besluit van de Sacramentele plechtigheit by; en keerden toen wederom na hunne huizen, verscheide van hun *zig verbeugende over alle de goedheid van God, die zy gezien en gevoelt hadden.*

Op den 13^{den} van *Juny*, predikte ik voor myn Volk, over het *nieuwe schepsel*, uit 2 Cor. v: 17. De tegenwoordigheit van God was in de Vergaderinge. Gods Volk wierd verkwikt en versterkt, hunne aangezigten beschouwende in den spiegel van Gods woord, en in zig zelve de *merkteekenen en trekken* van het *nieuwe schepsel* bevindende. Ook wierden sommige, die alreede ontwaakt en bekom- mert waren, op een nieuw bewoogen en onder- andoeninge gebragt. Ik doopte twee kinderen en drie bejaarde personen. Een van deze was die zeer oude Vrouwe, daar op den 26ten van *December* van gemeld is. Zy gaf my nu een zeer onderschei- den, redelyk, en voldoende rekenschap van de aan- merkelyke veranderinge, die zy, eenige maanden na het begin van haare verlegentheit, ondervonden had- de; welke ik bekennen moet, my toescheen de waare werkingen van Gods Geest te zyn. En ik heb veel reden te hopen en te gelooven, dat zy in haaren ouderdom wedergeboren, en een *nieuw schepsel* geworden is; zynde zy nu, zoo ik vermoede, meer dan *tachtig jaren* oud.

Op den 19^{den} van *Juny*, bezogt ik, met twee
van

van de eerwaardige *Correspondenten*, myn Volk. Ik bragt eenigen tyd met hun door in het spreken over geestelyke dingen, en maakte toen eenige bezorginge omtrent hunne tydelyke zaken.

Het is heden een volkomen jaar, dat ik voor deze *Indianen* in *Nieuw-Jersey* heb beginnen te prediken. — Welke verbaazende dingen heeft God niet voor dit Volk gewrocht! Wat eene wonderlyke veranderinge ontdekt zig niet in hunne gesteltheit en gedraginge! Hoe zyn niet de toornige en woeste *Heidenen* in beminnyke, teedere, en ootmoedige *Christenen* verandert! en hunne dronkene en *Heidensche* huilingen en geschreeuw, in Godvruchtige en vuurige gebeden en dankzeggingen tot God omgekeert! Zy die eertyds duisternisse waren, zyn nu licht in den Heere. Ach! of zy wandelen mogen als kinderen des lights. Hem nu die magtig is hen te bevestigen, na het *Euangelium*, ende de predikinge *Christi*; — Den alleen *Wyzen God*, zy door *Jezum Christum*, de heerlykheit in der eeuwigheit. Amen.

Eer ik nu afbreeke, zal ik eenige weinige algemeene aanmerkingen maken.

1. Ik kan niet anders dan aanmerken, dat sedert myn eerste aankomst onder deze *Indianen* in *Nieuw-Jersey*, ik algemeen begunstigt ben geworden met dien bystant, welke my ongewoon geweest is, in het prediken van eenen gekruisten *Christus*, en in Hem te stellen tot het middelpunt en doelwit van alle myne redenvoeringen onder hen. En na dat ik hen iets geleerd had van Gods wezen en van zyne volmaaktheden; van zyne scheppinge van den mensche in eenen staat van regtheit en gelukzaligheid, als ook van de verbintenissen van den mensch om Hem lief te hebben en te dienen, zoo is myn

voornaame toeleg geweest, in alle myne Predikationen, om hen te leiden tot eene kennisse van hunnen beklaglyken en verlooren staat van natuure, als *gevallene schepselen*; van hunne *onmagt*, om zig zelve daar uit te redden; en van de *volstreckte ongenoegzaamheit* van alle uitwendige hervormingen en verbeteringen des levens, of van alle Godsdienstige betrachtingen, daar zy in dezen staat bekwaam toe waren, om hen in de gunste van God te brengen, of om hun aandeel te kunnen geven in zyne eeuwige barmhertigheid. Van daar ging ik over om hun hunne volstreckte noodzakelykheit van Christus aan te wyzen, om hen te verlossen en zalig te maken uit dien staat van elende, daar zy in *gevallen* waren; om hun te openen zyne algenoegzaamheit en gewilligheit om de voornaamste der zondaren zalig te maken; de vryheit en rykdom van zyne Goddelijke genade, dewelke voorgestelt word *zonder geld en zonder prys*, aan allen die dezelve willen aannemen; hen daar op vermaanende, om zonder uitsfel zig naar Hem te begeven, onder een gevoelen van hunne elende en verlooren staat, om hulpe en eeuwige zaligheid; hun teffens aantoonende de overvloedige bemoediging, welke het Euangelium voorstelt aan nooddruftige, hulpelooze, en verlorene zondaren, ten einde om hen te beweegen om zulks te doen.

Ik hebbe ook meenigmaal met verwonderinge opgemerkt, dat, wat stoffe ik ook predikte, ik, na de verklaringe en ophelderinge van de waarheden daar in vervat, natuurlyk geleid ben geworden tot Christus, als den zakelyken inhoud van ieder stoffe. Handelde ik over het wezen en de heerlyke volmaaktheden van God, ik wierd van daar geleid om te spreken van Christus als den eenigen weg

tot den Vader. Zocht ik de beklagelyke elenden van onzen *natuurlyken staat* open te leggen, daar uit vloeide natuurlyk dat ik aanwees de noodzakelykheit van Christus Borgwordinge, om onze zonden te verzoenen, en ons van derzelve macht te verlossen. Leerde ik hen de Geboden van God, en toonde ik de schendinge en overtredinge van dezelve; dit bragt my, op eene *gemakkelyke en natuurlyke* wyze, om te spreken van den *Heere Jezus Christus*, en Hem aan te pryzen, als eenen die *de Wet* verheerlykt had, die wy gebroken hadden, en die *het einde der Wet was tot rechtvaardigheit, een iegelyk die gelooft*. En nooit heb ik meer ruimte en bystant ondervonden, in de verscheide stukken en deelen van myne redenvoeringen in Christus te doen samenkomen, als onder deze *Indianen*.

Wanneer ik somtyds van voornemen was, over een of andere stoffe, maar eenige weinige woorden te spreken, en geen gelegenheit zag tot eenige aanmerkelyke uitbreidinge, zoo is my wel eens, op het onverwagtste, zulk een fonteyne van Euangelische genade geopent, welke in die stoffe doorscheen, of natuurlyk uit de verklaringe van dezelve afgeleid wierd, en Christus schein op zulk eene levendige wyze, als de inhoud van het gene dat ik aanmerkte en verklaarde, aangewezen te worden, dat ik niet alleen *gemakkelyk en natuurlyk, gevoegelyk en gepast*, maar ook byna *onvermydelyk* geleid ben geworden, om van Hem te spreken, het zy ten aanzien van zyne Menschwordinge, van zyn Borgtocht, van zyne voldoeninge, van zyne wonderlyke gepastheit tot het werk van des menschen verlossinge, of van de oneindige noodzakelykheit daar de zondaren in zyn, om aandeel aan Hem te

84 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

hebben ; waar door my een weg geopent wierd van aanhoudende Euangelifche noodigingen van verloorene zielen , om zoo *ledig* en zoo *naakt* , zoo *vermoeid* en *belast* , als zy waren , te komen , en zig op Hem te werpen.

En gelyk ik op tyden verbaazende verzorgt wierd met *stoffe* , rakende den *Heere Jezus Christus* , en den weg der zaligheid door Hem , zoo ook met eene voordeelige *wyze* van de verborgentheden der Goddelyke genade te openen , en de oneindige uitnementheden en *onnaspeurelyke rykdommen van Christus* te vertoonen. Ik ben gewoonelyk in staat gestelt , om zyne personeele heerlykheit , beminnellykheit , en gepastheit voor te stellen ; om den oneindigen rykdom van zyne genade open te leggen , zondaren te roepen , te noodigen , en te smeeken ; als ook klaagende te vragen , waarom zy eenen , die zoo oneindig beminnellyk , en zoo vry aangeboden wierd , zouden verwerpen. En dit alles op zulk eene wyze , met zulk eene vrymoedigheid , gepastheit , beweegelykheit , en toepassing op de conscientie , als ik my , door de grootste naarstigheid des gemoeds , nooit eigen had kunnen maken.

Ik maak van deze dingen geen meldinge , om myne eigene verrichtingen te pryzen ; want ik moet erkennen , dat ik van tyd tot tyd ondervond , dat ik geen bekwaamheit nog wysheit had tot myn groote werk , nog ook geen *aangenaame woorden wist te verkiezen* , die gepast waren om de arme blinde *Heidenen* aan te spreken. Dog het behaagde God my aldus te helpen , om *niets onder hen te weten dan Jezus Christus* , ende dien gekruist.

En dit was de prediking , die God gebruikte tot ontwaakinge der zondaren , en tot voortplantinge van dit werk der genade onder de *Indianen*. En
 hec

het was opmerkelyk , wanneer ik begunstigt wierd met eene byzondere ruimte en vrymoedigheid in het spreken van de macht en de gewilligheid van Christus om zondaren zalig te maken , en hoe volstrekt zy zulk eenen Zaligmaker noodig hadden , dat 'er dan de grootste blyken waren van de Goddelyke macht , in het ontwaken van zorgelooze zielen , de bevordering van de reets begonne overtuigingen ; en de vertroosting van benaauwde zielen.

2. Ik achtte het ook aanmerkinge waardig , dat een groote meenigte van dit Volk gebragt is tot eene naauwkeurige onderwerpinge aan de regelen van *zedelykheit* en *matigheit* , en tot eene gemoedelyke betrachtinge van de *uitwendige* plichten van het Christendom , door de *innerlyke* kragt en invloed van de byzondere leeringen der genade , zonder dat deze zedelyke plichten dikwils herhaalt , of hun ingeprent , of de tegengestelde ondeugden byzonderlyk opengelegt , en tegengesproken werden. Ik heb alreede aangemerkt , wat de trant en het oogmerk geweest is van myne predikinge , welke de waarheden waren , die ik voornamentlyk verhandelde , en hoe ik van tyd tot tyd bekwaam gemaakt wierd , om dezelve aanhoudende aan te dringen. En het behaagde God die waarheden zulk een krachtigen invloed te doen hebben op het gemoed van deze menschen , dat hun leven terstont verbeterd wierd , zonder dat ik nodig hadde om de geboden der *zedelykheit* te verhandelen , of veel tyd door te brengen in herhaalde redenvoeringen over de *uitwendige* plichten. — Daar was waarlyk geen plaats nog gelegenheit voor eenige andere soort van redenvoeringen , dan die het *wezen* van den Godsdienst , en de bevindelyke kennisse van Goddelyke dingen raakten ; nadien 'er dagelyks zoo veele be-

86 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

geerig waren te weten, niet hoe zy hun uitwendig gedrag zouden bestieren, maar *wat zy moesten doen om zalig te worden*. Zoo dat myn groote werk was, hen nog steeds te leiden tot een verder gezigt van hunne *verloorenheit* in zig zelve, — en van de geheele verdorventheit van hunne herten, — en hun ter zelve tyd open te leggen, de heerlyke en volmaakte verlossinge die in Christus verzorgt is voor hulpelooze verloorengaannde zondaren, en die om niet word aangeboden aan de genen die geen goedheid hebben in zig zelve, geen *werken der rechtvaardigheit die zy gedaan hebben*, om hen aan Gods gunste aan te pryzen.

Wanneer deze waarheden in *het herte* ingang kregen en gevoelt wierden, zoo waren 'er geen zonden daar zy zig niet van hervormden, nog geen uitwendige plichten die zy nalieten; de dronkenschap, hunne troetel-zonde, werd verlaaten, zoo dat 'er nauwelyks een voorbeeld van te vinden was, onder hen, voor verscheide maanden achter een. Het zondig gebruik van *Mannen en Vrouwen*, die malkanderen verlieten, en andere namen, werd terstont verbeterd; zoo dat drie of vier paarde genen, die zy verkeerdelyk genomen hadden, gewillig ontslagen hebben, en nu wederom met malkanderen in liefde en vrede te samen wonen. Het zelfde kan ook gezegt worden van alle andere zondige praktyken. De Reformatie was algemeen, en alles voortkomende uit den *inwendigen* invloed van de Goddelyke waarheden in hunne herten, en niet uit eenig *uitwendig* bedwang. Van sommige dezer zonden had ik zelfs nooit eenige meldinge gedaan, inzonderheit niet van het scheiden van *Mannen en Vrouwen* van malkanderen, tot dat sommige, wier consciencie door Gods woord ontwaakt

zyn

zynde , van zelfs kwamen , en zig in dat opzicht schuldig beleden. En wanneer ik te eeniger tyd hunne Goddelooze praktyken melde , en de zonden daar zy , ftrydig tegen het *licht der natuure* , aan schuldig waren , zoo gefchiede dit niet met een toeleg of verwagtinge , om door dit middel een kragtige reformatie te werken in hunne *zedes* ; want ik wift , dat zoo lang de *boom bedorven* bleef , de *vrugt* ook *natuurlyk* zoodanig zoude zyn : maar met een oogmerk om hen , door het zien van de goddeloosheit van hun leven , te leiden tot een gevoeligheit van de verdorventheit hunner herten , hen te overtuigen van de noodfakelykheit van de vernieuwinge hunner natuure , en hen aan te zetten om met de grootfte naarftigheit deze groote veranderinge te zoeken deelachtig te worden ; dewelke , zoo die verkregen wierd , ik verzekert was , dat van zelfs een reformatie van uitwendige zeden , in allen opzichten , voortbrengen zoude.

En gelyk door het *gevoelen* van de kragt dezer waarheden in *bunne herten* , alle zonden verbetert wierden , zoo wierden ook de *uitwendige* plichten van het Christendom ingewilligt , en gemoedelyk betracht uit het zelfde *inwendig* beginsel ; het huiffelyk gebed wierd opgerigt , en standvastig waargenomen , uitgenomen onder eenige weinige , die onlangs eerst aangekomen , en weinig van deze Goddelyke werkinge gevoelt hadden. Deze plicht word *stantvastig* waargenomen , zelfs in sommige familien daar niet dan Vrouwen in zyn ; en daar is naauwlyks onder *honderd* van hun een Huisgezin te vinden , daar het gebed niet in waargenomen word. Des Heeren-dag word ernstelyk en Godvruchtig doorgebracht , en de ouders dragen zorge om hunne kinderen geregelt te houden op dien heiligen dag. En

88 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

dat niet, om dat ik hen tot de volbrenginge van die plichten gedreven had, door een meenigvuldig instampen van dezelve, maar om dat zy de kragt van Gods woord in hunne herten ondervonden hadden, en van hunne zonden en elende gevoelig waren, zoo dat zy niet anders dan bidden konden, en zig aan alles overgeven wat zy wisten dat hunnen plicht was, uit het gene zy in zig zelve gevoelden. Wanneer hunne herten geraakt waren met een gevoelen van hunne eeuwige belangens, zoo konden zy met groote vryheit zoo wel als vuurigheid bidden, zonder de moeite te doen om tot dat einde *gezette formulieren* te leeren. En sommige van hun die schielyk ontwaakt wierden na hun eerste komste tot ons, wierden gebragt om te bidden en te roepen om genade met de grootste aanhoudentheit, zonder ooit onderwezen te zyn in de plicht des gebeds, of zelfs niet eens bestiert te worden tot de volbrenginge daar van.

De gelukkige uitwerkingen van de byzondere leerstukken der genade, welke ik zoo aanhoudende verhandelt heb onder deze menschen, ontdekken klaar en overtuigende, dat die in plaats van eene deure tot zorgeloosheit te openen, (gelyk veele zig ydelyk inbeelden, en lasterlyk inboezemen) zy lynrecht tot het tegendeel leiden; zoo dat een naauwkeurige *toepassing* en een *gevoelen* van dezelve, de krachtigste invloed zal hebben tot *vernieuwinge en krachtdadige reformatie* beide van het herte en het leven.

Ook heeft de gelukkige ondervindinge, zoo wel als het woord van God, en in het byzonder, het voorbeeld van Christus en zyne Apostelen, my geleerd, dat die wyze van prediking, welke meest geschikt is tot ontwakinge van de menschen tot een
gevoe-

gevoelen en levendige bevattinge van hunne verdorventheit en elende in *eenen gevallen staat*; tot opwekkinge van hun om naar eene veranderinge des herten te zoeken, en naar eene inwendige reiniging; als ook om te vlieden tot de vrye en Soevereine genade, als de eenige voorgestelde hope; waarfchynlyk de voorfpoedigfte zal zyn tot reformatie van hun uitwendig gedrag en wandel. Ik hebbe bevonden dat redenvoeringen op de man aan, en plechtige toepassingen van de Goddelyke waarheden op de confcientie, regelrecht zyn strekkende om de wortel van alle ondeucht en zonde te dooden; terwyl welsprekende en aangenaame redenvoeringen over *zedelyke deugden*, en *uitwendige plichten*, ten hoogften niet meer te weeg zullen brengen, dan eenige takken van de bedorventheit af te kappen, terwyl de wortel van alle ondeucht en zonde onaangeraakt blyft.

De beschouwingen, die ik van deze dingen gehad heb, hebben my meenigmaal herinnert wat een gepaste vermaaninge voor Leeraren ten aanzien van anderen, zoo wel als voor byzondere personen ten aanzien van zig zelve, die woorden van onzen Heere Jezus zyn, — *reinigt eerst dat binnen in den drinkbeker ende de schootel is, op dat ook het buitenfte derzelve rein worde*, Matth. xxiii: 26. Dat is, de eenige krachtdadige weg om het buitenfte te reinigen, is te beginnen met het binnenfte, en wanneer de fonteine gezuivert is, dan zullen de stroomen *natuurlyk* rein zyn.

Of schoon ik nu niet voorgeven kan, dat de reformatie onder myn Volk, in ieder voorval, van een zaligmakende veranderinge des herten voortvloeit, zoo mag ik nogtans met waarheit zeggen, dat die voortvloeit van een *hart en gemoed-aandoe-*

90 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

nend gezig en gevoelen der Goddelyke waarheden, welke zy allen in eene meerdere of mindere maate gehad hebben.

Ik bedoel hier mede niet om de prediking van de *zedelykheit*, en het aanzetten van personen tot de uitwendige volbrenginge en betrachtinge van de plichten, te vertoonen als *te aller tyd* geheel onnoodzakelyk en onnut, inzonderheit op tyden wanneer de middelen der genade met minder Goddelyke kracht vergezelt worden; en wanneer uit gebrek van inwendige invloeden 'er uitwendige bedwang-middelen noodig zyn. Dit behoort zekerlyk tot *de dingen die men doen moet*, terwyl men *de andere niet moet nalaten*. Dog het gene ik door deze aanmerkinge voornamentlyk beoog, is niet anders dan een klare *daad van gebeurtenis*, namentlyk, dat de verbeteringe, de maatigheit, en de uitwendige onderwerpinge aan de regelen en plichten van het Christendom, welke zig vertoonen onder myn Volk, geenzins de vrucht zyn van een *bloote leerstukkige* onderwyzinge, of *enkel redelyke* beschouwinge van de schoonheden der *zedelyke deugd*; maar van de inwendige kragt en invloed die de Goddelyke waarheden (de zielvernederende leerstukken der genade) op hunne herten gehad hebben.

3. Het is ook aanmerkelyk, dat God alhier de plasregens van zyne genade zoo *aangebouden* en *vernieuwt*, zyn Koninkryk zoo *spoedig* en zoo *zichtbaar* onder hen opgericht, en hen zoo begunstigt heeft, ten aanzien van hunne verkryginge beide van eene Goddelyke en menschelyke wetenschap. Het is nu omtrent een jaar geleden, sedert het begin van deze genadige uitstorting van Gods Geest onder hen; en schoon die meenigmaal schein
in

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 91

in sommige voorvallen af te nemen en te verminderen, zoo is die plasregen evenwel wederom *vernieuwt*, en het werk der genade *verlevendigt* geworden. Ik moet erkennen, dat 'er sedert eenigen tyd, in 't algemeen, een meer blykbaar afneminge van dit werk zig ontdekt heeft; en de gezegende geest schynt zig in een aanmerkelyke maate onttrokken te hebben, inzonderheit ten aanzien van zyne ontwakende en overtuigende invloeden, zoo dat vreemdelingen, die onlangs aangekomen zyn, niet met verlegentheit en bekommeringe zyn aangetast geworden, als voorheen; en eenige weinigen die, eenigen tyd geleden, door de Goddelyke waarheit krachtig aangedaan en bewoogen zyn geweest, schynen nu minder verlegen met zig zelve te zyn. Nogtans (de Heere zy gedankt) daar blyven nog blyken van Goddelyke macht en genade, als ook een zeer begeerlyke maate van teederheit, Godvruchtige aandoeninge, en aandacht in onze Vergaderingen.

En gelyk God ons begunstigt heeft met stortregens van genade, zoo heeft Hy ook met ongemee-
ne spoedigheid zyn Koninkryk onder ons opgericht. Ik heb nu *zevenenzeventig* personen gedoopt, *achtendertig* bejaarden, en *negenendertig* kinderen; en dat alles binnen den tyd van *elf maanden*. En ik hebbe geen bejaarde personen gedoopt, dan die, naar een oordeel van liefde, blyken gaven van een werk van byzondere genade gewrocht in hunne herten, en bevindinge te hebben van de vernieuwende en troostende invloeden van den gezegenden Geest van God. Daar zyn veele andere onder een groote en plechtige bezorgtheit en verlegentheit voor hunne zielen, welke ik oordeele personen te zyn van genoegsame kennisse, en zicht-
baa-

92 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

baaren ernst , *voor tegenwoordig* , om hen bekwaame onderwerpen te doen zyn voor de ordonnantie des Doops. Dog dewyl ik geen troostelyke blyken van eene zaligmakende veranderinge in hun bespeure , en aanmerkende de groote geneigtheit , die 'er in dit Volk is , om zig in dronkenschap te buiten te gaan , vreezende ook of niet sommige , die nu zeer ernstig schynen , mogelyk hunne verlegentheit verliezen , en tot deze zonde wederkeeren mogten , en dus , indien zy gedoopt wierden , een schande worden van hunne belydenisse ; zoo hebbe ik het gevoegt geoordeelt tot hier toe , den Doop van allen na te laten , dan aan de zulken die hoopgevende blyken geven van eene zaligmakende veranderinge ; schoon ik niet voorwende volstrekt te bepaalen omtrent den staat van iemant.

Ik hebbe ook des *Heeren Avondmaal* bedient aan een aantal van personen , welke ik overvloedig reden hebbe te denken dat gepaste onderwerpen waren voor deze ordonnantie , binnen den tyd van tien maanden en tien dagen , na myn eerste prediking tot hen. En binnen den tyd van twaalf maanden , na dat sommigen van hen een *Afgodisch Feest en Offerhande* , ter eere van den Duivel , hadden bygewoont. Christus kleine kudde alhier , zoo spoedig uit de *Heidenen* vergadert , mag zekerlyk met recht , met de Kerke van ouds , zeggen , *de Heere heeft groote dingen aan ons gedaan , dies zullen wy verblydt zyn.*

Daar wierd ook veel van Gods macht en goedertierenheit openbaar , in hunne verkryginge van kennisse , zoo in den Godsdienst , als in de gemeene bezigheden des levens. Daar heeft by hen een wonderlyk dorsten na de kennisse van de Christelyke leere de overhand gehad , en eene ernstige begeerte

om in de leerstukken en zeden van het Christendom onderwezen te worden. Dit heeft hen aangezet, om veele gepaste, zoo wel als gewichtige, vraagen te doen, de antwoorden op welke grootelyks gestrekt hebben, tot verlichtinge van hun verstant, en tot bevorderinge van hunne kennisse in Goddelyke dingen. Zy hebben my omtrent veele van de leerstukken, die ik verhandelt heb, nader gevraagt, ten einde om verder licht en inzien in dezelve te ontfangen; inzonderheit omtrent de leere der *Prædestinatie*. En zy hebben van tyd tot tyd een goed verstand van dezelve betoont, door hunne antwoorden op de vraagen die hun voorgestelt wierden in myne *Catechetische* lessen. Zy hebben my ook gevraagt omtrent een gevoegelyke *wyze* zoo wel als gepaste *stoffe* des gebeds, en uitdrukkingen die bekwaam waren voor die Godvruchtige oeffeninge, en hebben veel moeite aangewend, ten einde om deze plicht te volbrengen met verstand. Zy hebben ook moeite gedaan, en zyn aanmerkelijk bekwaam geweest, om de *voisen der Psalmen* te leeren, en zyn nu in staat om met welvoegelykheit te zingen.

Zy hebben ook een groote maate van nuttige kennisse verkregen in de zaken van het menschelyk leven; zoo dat zy zig nu betoonen als redelyke Schepselen, bekwaam voor een menschelyke samenlevinge, en vry van die woeste ruwheit, en beestachtige domheit, welke hen zeer wanvoegelyk maakten in hunnen *Heidenschen* staat. Zy schynen zeer gezet te zyn op een volkome kennisse van de *Engelsche* taal, de meeste van hun verstaan alreede een groot deel, en sommige den geheelen inhoud van myne Predikationen, zonder een *Tolk*; en de voorzienigheit is hun gunstig geweest ten aanzien

van

94 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

van gepaste middelen tot hunner onderwyzinge in dezelve, door ons eenen *Schoolmeester* te verzorgen, van wien ik met recht mag zeggen, *ik kenke niemant die even alzoo gemoed is, dewelke oprechtelyk hunne zaken zal bezorgen.* De kinderen leeren met eene verwonderlyke vaardigheit, zoo dat hy my verhaalt, dat hy nooit een *Engelsch* School gehad heeft, daar zoo spoedig geleerd wierd. Daar waren 'er onder dertig, en meer, maar twee die niet binnen de drie dagen, na dat hy tot zyn werk getreden was, alle de letteren van het *Alphabet* onderscheidentlyk hadden leeren kennen, en verscheide konden binnen dien tyd iets wat spelden. En sommige zyn, sedert het begin van *February* laatstleden, in staat om in een *Psalmbboek* of *Nieuw Testament* te lezen, zonder te spelden. Behalven deze, heeft hy nog vyftien of twintig menschen, getrouwd en ongetrouwd, in zyn avondschool gehad, het welk hy hield, toen de avonden lang waren.

Zy worden tweemaal ter week onderwezen in de *korte Catechismus* van de vergaderinge van *Westmunster*; en sommige hebben geleerd, om denzelven meer dan half door, zeer onderscheidentlyk van buiten op te zeggen. Zy zyn ook onderwezen in de plicht van het verborgen gebed, en zetten mal-kanderen daar toe aan.

4. Ik achtte het ook, tot roem van de Soevereine genade, aanmerkens-waardig, dat in het midden van een zoo groot werk van overtuiginge, en Godsdienstige aandoeninge, 'er geen *valsche Godsdienst* (indien ik het zoo noemen mag) de overhand gehad heeft, geen driftige inbeeldingen, onmaatigen yver, en geestelyke hoogmoed; welke bedorvene inmengselen maar al te gewoon de herlevin-

WERK GODS ONDER DE INDIANEN. 95

levinge, en krachtige voortplantinge van den Godsdienst vergezellen. Dit werk van genade is, in 't algemeen, met eene verbaazende maate van *zuiverheit*, en vryheit van bedorvene inmengfelen, voortgezet geworden. De Godvruchtige verlegentheit, daar de menschen onder hebben geweest, was algemeen zeer *redelyk* en *rechtmatig*, voortvloeyende uit een gevoelen van hunne zonden, en onderhevigheid aan Gods toorn, zoo wel als van hunne volstrekte onmacht om zig zelve te behouden. Of zoo 'er al eenige *vertooninge* van onredelyke aandoeninge is geweest, zoo heeft nogtans niets daar van de overhand gehad. En of schoon de verlegentheit van veelen zeer groot en hooggaande is geweest, zoo heb ik nogtans nooit, in een eenig voorbeeld, iets gezien dat na wanhoop gelykt. Niets heeft hen afschrikt van een allernaarstigst gebruik van gepaste middelen, tot hunner bekeeringe en zaligheid.

De *vertroostinge*, die sommige na hunne be-naauwtheden ontfangen hebben, zyn ook algemeen zeer vast, welgegrond, en schriftmatig geweest; ontstaande uit eene geestelyke en bovennatuurlyke verlichtinge des verstands; eene beschouwinge van Goddelyke dingen eenigermaaten, *zoo als zy zyn*; een welbehagen der ziele in de Goddelyke volmaaktheden; en een zonderling genoegen in den weg der zaligheid, uit soevereine vrye genade, door den grooten Zaligmaker. Hunne blydschap is uit eene verscheidenheit van beschouwingen en aanmerkingen ontstaan. Sommige zyn na de grootste tegenpartelingen en twistingen des herten tegen Gods soevereinheit, by de eerste aanbreekinge van hunnen troost, gebracht geworden, om op eene byzondere wyze zig daar in te verheugen, en hebben een
welbe-

96 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

welbehagen gehad in te denken, dat een goed God met hen en de hunnen zoude handelen *even zoo als het Hem beliefte*. Andere die aanmerkelyk be-naauwt waren onder een gevoelen van hunne *verloorenheit* en geestelyk *armoede*, zyn meer byzonder verheugt geworden door eene beschouwinge van de *vryheit* en *rykdom* van Gods genade. Sommige hebben zig eerst verheugt in de Goddelyke *wysheit*, welke zig ontdekte in den weg van zaligheid door Christus, verwondert zynde over hunne voorgaande dwaasheit in het zoeken van zaligheid langs andere wegen. Andere hebben een meer algemeen gezicht gehad van de schoonheit en uitnemenheit van Christus, en zyn verheugt geworden met zyne Goddelyke heerlykheit, als onuitsprekelyk te bovengaande alles wat zy ooit te voren begrepen hadden. Dog of schoon hunne vertroostingen uit eene *verscheidenheit* van beschouwingen ontstaan zyn, zoo waren het echter *geestelyke* en *bovennatuurlyke* beschouwingen, en geen ongegronde inbeeldingen, die de springbron zyn geweest van hunne blydschap en vertroostinge.

Evenwel moet erkent worden, wanneer dit werk zoo *algemeen* en krachtig wierd, dat *de Satan* zig schein *in eenen Engel des lichts te veranderen*, en eenige krachtige poogingen aanwende om onstuimige hertstochtelyke bewegingen in te voeren, in plaats van waare overtuigingen van zonde; als ook ingebeelde begrippen van Christus, als zig vertoonende aan het ooge des verstands, in eene menschelyke gedaante, en in byzondere lichaams gestalten, in plaats van geestelyke bovennatuurlyke ontdekkingen van zyne Goddelyke heerlykheit en uitmuntentheit: benevens verscheide andere bedriegeryen. En ik heb reden te denken, indien deze
din-

dingen eenige aanmoediging en begunstigen ontmoet hadden, dat 'er een aanmerkelyken Oogst van dit soort van bekeerden alhier geweest zoudeu hebben. De *geestelyke hoogmoed* heeft zig ook in verscheide voorvallen ontdekt; en in een of twee een onbetamelijke eer- en yverzucht om Leeraren van anderen te zyn. Doch gedankt zy God, of schoon zig iets van deze natuure ontdekt heeft, dat 'er niets de overhand gehad, noch groote voortgang gemaakt heeft.

Daar zyn ook zeer weinige voorbeelden geweest van ergerlyke of onregelmatige gedragingen onder de genen die belydenisse gedaan, of eenige vertooninge van Godtsdienst gehad hebben. Daar zyn 'er niet boven drie of vier, zoo veel ik weet, die zig aan openbaar wanbedryf schuldig hebben gemaakt, en niet een eenige die in iets van die natuure volhard. En mogelyk is de aanmerkelyke zuiverheit van dit werk in het *laatste opzicht*, deszelfs vryheit van meenigvuldige voorbeelden van ergernisse, veel toe te schryven aan de zuiverheit van het zelve in het *eerste opzicht*, namentlyk de vryheit van bedorvene inmengselen van geestelyke hoogmoed, en verleidingen, welke natuurelyk een grond leggen tot ergerlyke practyken.

Och! of dit gezegende werk, in deszelfs kracht en zuiverheit, onder de Indianen alhier de overhand behouden, en zich op andere plaatsen verspreiden mocht, tot dat hunne laate nageslachten de zaligheit Gods zullen zien! Amen.

Dan volgt een verhaal van de *Collecten* of *verzamelingen*, die 'er in *Nieuw-Fork*, *Jamaika*, en veele byzondere Steden, en Gemeintens gedaan zyn, tot onderstant van het *Engelsche* School, en tot betaalinge van andere noodzakelyke kosten, tot bevorderinge van de

G

Gods-

98 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

Godsdienstige belangens van de *Indianen*; als ook van de *wyze* op welke de verzamelde gelden besteed zyn geworden.

Daar na volgt een Aanshangsel aan het *Dag-verhaal*, een bericht gevende, in een antwoord op eenen Brief van de Eerwaardige Maatschappye tot voortplantinge van de Christelyke Leere, welke middelen hy gebruikt heeft tot onderwyzinge van zig zelve in de *Indiaansche taale*; wat voortgang hy daar in gemaakt heeft; hoedanige Leerwyze hy nu houdt tot onderwyzinge van de *Indianen*, inzonderheit wat moeielykheden hem alreede ontmoet zyn, en welke middelen hy gebruikt heeft om dezelve te boven te komen. Onder andere geeft hy een proeve van zyne handelwyze in het *Catechizeeren* van hen, welke volkomen overeenkomt, met de handelwyze gehouden in de *korte Catechismus* van de *Westmunstersche Vergaderinge*.

Eindelyk, volgen 'er eenige Attestatien tot bevestiginge van de waarheit van het geheel, zoo verre als daar berigt van konde bekomen worden, onderteekent door de Eerwaardige Heeren *William Tennent* van *Freehold*, en *Karel Macknigt* van *Croswicks*; en door de Ouderlingen en Diakenen van de Presbyteriaansche Kerk in *Freehold*.

E I N D E.

AAN-

AANHANGSEL.

Uittreksel van eenen Brief van den Eerwaardigen Mr. *Pemberton*, Voorzitter van de Eerwaardige Maatschappij's Corresponderende Leden te *Nieuw-Fork*, gedagteekent den 21sten van July 1747. aan den Voorzitter van de Maatschappij.

„ **W**y zyn verblyd te hooren, dat het *Dag-verhaal* van Mr. *Brainerd* U E. zoo veel
 „ voldoeninge geeft. Wy hebben het genoeg om
 „ U E. te berichten, dat de Godsdienst steeds aan de
 „ toenemende hand is onder die *Indianen*. Zy die
 „ te vooren bekeert zyn geworden, bewyzen de
 „ waarheit van hunne veranderinge door eenen Euan-
 „ lie-betaamenden wandel; en hun getal zyn onlangs
 „ aanmerkelyk vermeerderd door veelen uit verschei-
 „ de plaatsen, welke alle te samen woonen in eene
 „ welgeregelde Maatschappij. Een *Engelsche* School-
 „ meester word onder hen onderhouden, door by-
 „ zondere betaalingen in deze gewesten. Veele van
 „ hunne kinderen maken grooten voortgang in het
 „ lezen, en in het leeren van den *Catechismus*.

„ Mr. *Brainerd* is waarlyk voor eenen langen tyd
 „ door ziekte verhindert geweest, en is noch in eenen
 „ zwakken en gevaarlyken staat van gezondheid, ver-
 „ oorzaakt door zynen onophoudelyken arbeid en
 „ reizen in 't vervolgen van zyne zendinge; doch
 „ op dat den *Indiaanschen* Dienst geduurende zyne
 „ krankheit niet mocht lyden, zoo heeft hy zynen
 „ Broeder verzorgt, (een Godvrugtig en verstan-
 „ dig Jongeling en Proponent) om onder de *In-*

100 VERHAAL VAN EEN AANMERKELYK

„ *dianen* te woonen, die onder hen zeer bemint
„ en voorspoedig is. Of Mr. *Brainerd* ooit weder-
„ om herstelt zal worden is als noch onzeker; hy
„ heeft nu verscheide maanden als voor den mond
„ des grafs geweest; maar heeft zelfs in zynen zwak-
„ ken staat meer werkzaam geweest in het werk dat
„ hem is opgelegd, dan men had kunnen verwach-
„ ten. Indien het God behaagen mocht hem uit
„ de weereld weg te nemen, dat zoude, ik had
„ haast gezegt, een onherstelbaar verlies zyn, doch
„ ik herroep dat woord; — want by God is
„ noch des Geestes overig.

„ Wy hebben als noch geene van de *Indiaan-*
„ *sche* Jeugt doen optrekken voor de Bedieninge,
„ daar zyn tot hier toe verscheide swarigheden in
„ den weg geworpen, welke wy niet hebben kon-
„ nen te boven komen; dog wanneer wy oordee-
„ len een redelyk vooruitzicht te hebben om aan de
„ groote eindens van de Maatschappye te kunnen
„ beantwoorden, zoo zullen wy die gelegenheit met
„ blymoedigheid omhelzen.

„ Ten einde op dat U E. een klaarder inzicht mogt
„ hebben van de omstandigheden der *Indianen*, on-
„ der de bezorginge van Mr. *Brainerd*, zoo heb ik
„ eenen Brief ingesloten dien ik onlangs van zynen
„ Broeder ontfangen heb, die, gelyk ik te voren ge-
„ meld hebbe, in zyne plaatse den Dienst waarneemt,
„ zoo lange hy door ziekte onbekwaam blyft.

„ Wy bevelen ons zelve, en onze Kerken in de-
„ ze verafgelegene gewesten, aan uwe gebeden.

„ Dit word uit name van de Correspondenten on-
„ derteekent,

*Myn Heer, door uwen allergehoorzaamsten
en ootmoedigsten Dienaar,*

EBENEZER PEMBERTON. P. C.
Brief

Brief van *Johan Brainerd* in den voorgaanden Brief gemeld, namentlyk,

„ Voor den Eerwaardigen Heer *Ebenezer Pemberton*, te *Nieuw-Fork*.

„ Nadien het u behaagt heeft my te verzoeken U E. een berigt te geven van den tegenwoordigen staat der zaken onder de *Indianen*, van welken ik heden de meer onmiddelyke bezorginge heb; zoo zal ik zulks zoo kort als my mogelyk is, dog echter na waarheit, trachten te doen.

„ 1. Daar behooren nu tot de gemeenschap der *Indianen*, iets wat meer dan 160 personen, zoo oud als jong; en welke na myn gedagten, met recht genaamt mogen worden de Inwoonders van de Stad.

„ 2. Onder deze zyn 'er 37, dewelke tot de Sacramenten van den Doop en het Avondmaal zyn toegelaaten, en die, volgens een oordeel van liefde, een werk van zaligmakende genade in hunne herten ondervonden hebben. Daar zyn ook verscheide andere, die, gelyk ik rede hebbe te denken, waarlyk godvrugtig zyn, en die als bekwaame onderwerpen na die Ordonnantien staan.

„ 3. Uit het eerstgenoemde getal, zyn 'er omtrent 30 personen, die tot deze plaatse gekomen zyn, sedert myn aankomste alhier, welke geweest is op den 15^{den} van *April*; tien van deze zyn bejaarde, en de overige kinderen. Belangende de bejaarden, ik heb reden te denken, dat zy alle op eene redelyke wyze van de waarheit van den Christelyken Godsdienst overtuigt, en onder eenige verlegentheit zyn; de meeste schynen veel bekommert te wezen en hunne overtuigingen byblyvende en oprecht te zyn.

„ De andere zaak die ik zal melden is het School,
 „ het welk bestaat uit 53 kinderen, die daar eigentlyk
 „ toe behooren, en daar gewoonelyk in komen: van
 „ deze konnen 27 het Nieuwe Testament lezen, en
 „ de meeste konnen de *korte Catechismus* van de
 „ *Westmunstersche* Vergadering, geheel van buiten
 „ opzeggen. Andere lezen in de Psalmboeken, in spel-
 „ boeken, en leeren het A. B. C. ook konnen veele
 „ van deze den *Catechismus* half door van buiten.
 „ Deze kinderen zyn immers veele, onder God-
 „ vrugtige indrukken, en schynen ernstig naar Zion
 „ te vraagen; en sommige, zelfs van die genen,
 „ welke eerst nieuwelings zyn aangekomen, zyn on-
 „ der groote bekommeringe voor hunne zielen; en
 „ alle die tot eenige grootte zyn opgewassen (zoo
 „ verre wy zulks door opmerkinge, en door hunne
 „ Ouders te vraagen, of van den eenen omtrent den
 „ anderen konnen weten) leven in een geduurige
 „ waarneming van verborgene pligten.

„ Belangende hunne tydelyke zaken, die zyn veel troo-
 „ stelyker en genoechelyker als zy geweest hebben. Zy
 „ hebben meer dan 20 Morgen *Engels* Graan in de aar-
 „ de; en byna zoo veel *Indiaansch* koorn; ook vervol-
 „ gen zy, na myn oordeel, hunne tydelyke bezigheden
 „ zoo wel als vermacht kan worden, gemerkt zy alle
 „ hunne dagen tot luiheit en ledigheit gewent zyn ge-
 „ weest. Dus hebbe ik u, myn Heer, een zeer
 „ kort antwoord op uw verzoek gegeven, doch ik
 „ denk ook een waar bericht van den tegenwoordig-
 „ gen toestand van deze *Indianen*; en zoo blyve ik
 „ Eerw. Heer uwen ootmoedigen Dienaar,”

JOHAN BRAINERD.

„ Van *Bethel* de *Indiaansche*
 „ *Stad* in *Nieuw-Jersey*,
 „ den 23sten van *Juny*, 1747.

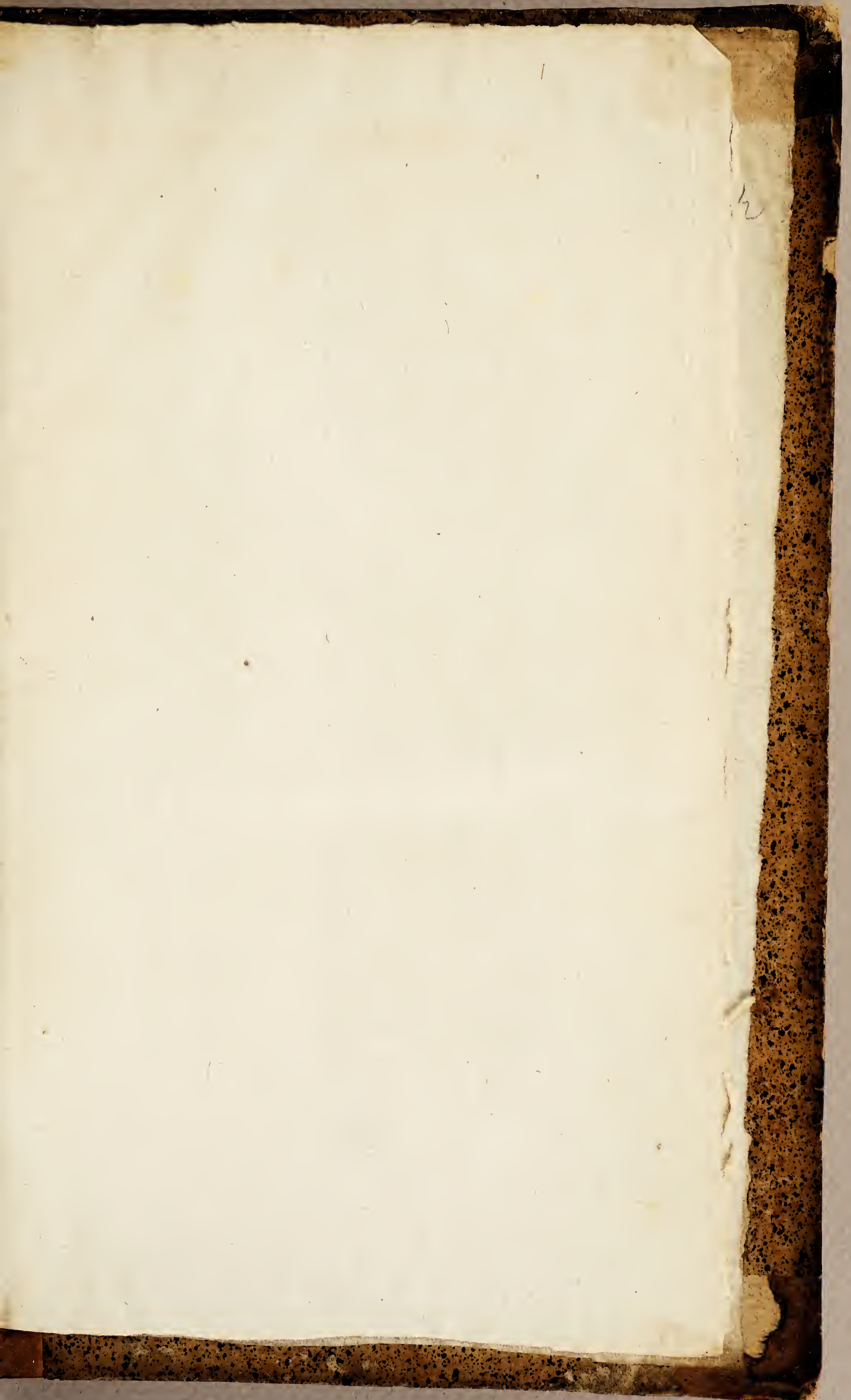
NASCHRIFT.

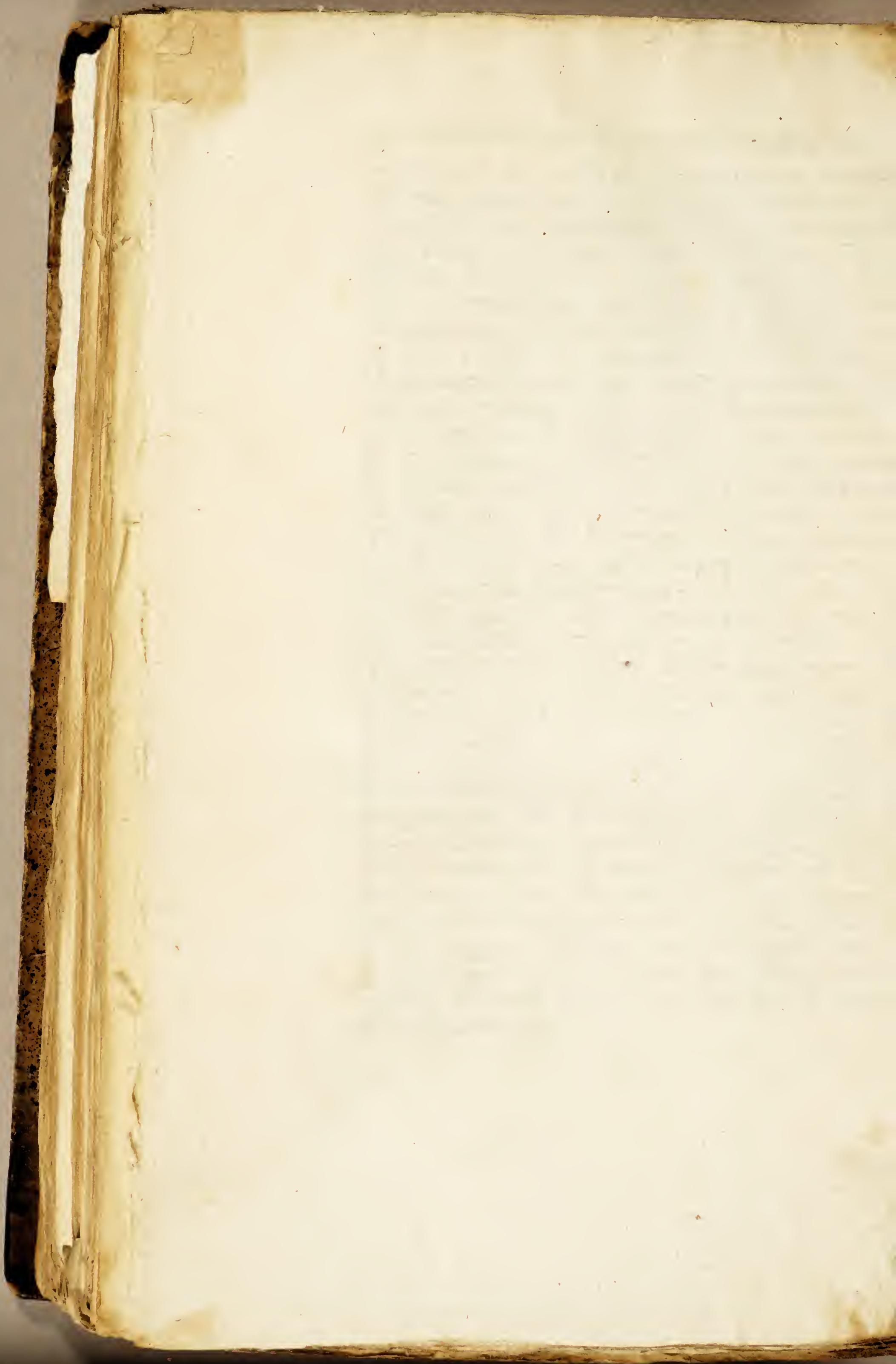
De Eerwaardige *Maatschappye in Schotland* tot voortplantinge van de *Christelyke Leere*, hebben zeer onlangs geleden, van hunne Correspondenten te *Nieuw-Jork*, Brieven ontvangen, gedagteekent in *February* laatstleden, waar in bericht word gegeven „ van het zeer droevig afsterven van Mr. „ *David Brainerd*, die (gelyk zy het uitdrukken) „ van God grootelyks in zyn leven en dood geëert is geweest. En dat zyn Broeder *Johan Brainerd* hem „ in het heerlyk werk van *Zendeling*, aan de nieuwe *Indiaansche* Stad, opgevolgt is; welke zy zeer „ gevoeggelyk den naam van *Bethel* gegeven hebben; „ alwaar hy schoone blyken geeft van de voetstap- „ pen van zyn overleden Broeder te volgen, niet alleen in zyn Godvrucht, maar in zyn bekwaamheden, „ werkzaamheit en yver voor het Koninkryke Gods; „ ook ontmoet hy groote bemoediging en liefde onder de *Indianen*, wier Vergaderinge en *Engelsche* „ School geduurig blyven toenemen en vermeerderen, door nieuwe aankomelingen van andere *Indiaansche* Landstreken.”

Men hebbe hier ook aan te merken, dat de gemelde Eerwaardige *Maatschappye in Schotland*, noch eenen anderen *Zendeling* onderhoud onder de *Indianen* op *Lang-Eiland*, alwaar hy arbeid om beide jong en oud te onderwyzen en te bekeeren, niet zonder hope van voorspoedig te zyn.

Indien deze hoopgevende voortgangen van de arme Wilden van *Amerika* te beschaaven, zoo wel als tot het Christen Geloof te bekeeren, zullen blyven toenemen, zoo mogen de voordeelen dewelke in 't ver-

104 VERH. VAN EEN AANMERK. WERK, &c.
 vervolg daar uit, zelfs uit *Staatkundige en handel-*
dryvende aanmerkingen tot *Groot-Brittannien* zullen
 voortkomen, de opmerkinge van het gemeen verdie-
 nen: nadien het brengen van de *Indianen* om op eene
 geregelde wyze te leven, (een swaarigheid die men
 tot nu toe onoverkomelyk geoordeelt heeft) met vaste
 Woonplaatsen en Landhoeven, zyne Majesteit, met
 'er tyd, een groote vermeerdering van vastgestelde
 Onderdanen in *Amerika* kan toe brengen, dewelke na-
 derhand zeer nuttig konnen zyn in de verbeteringe en
 bebouwinge van de woeste Landeryen aldaar, als ook
 in het oprichten van Stoffen daar op, tot onze eigen
 Koophandel en Manufacturen. Het schynt derhalven
 van geen kleine aangelegenheit te zyn voor *Groot-*
Brittannien, dat alle mogelyke poogingen gebruik
 worden tot bekeeringe van de *Indianen* (in en gren-
 zende aan onze Volkplantingen in *Amerika*) tot het
 Christelyke geloove, zelf uit aanmerkinge van enkele
Staatkunde alleen, nadien uit het brengen van hen tot
 het *Christen geloove*, hunne beschaavinge byna na-
 tuurlyk volgt. Dus is de bevorderinge van dit uitne-
 mende werk, zakelyk, zoo wel ons belang ten aanzien
 van deze weereld, enkel aangemerkt, als onze hoog-
 ste pligt en aanbelang ten aanzien van de eeuwigheit.
 Wy hopen derhalven, dat alle die deze vereenigde
 aanmerkingen onder het ooge hebben, in hunne by-
 zondere standplaatsen, en na hunne vermogens, samen
 zullen spannen om de handen te sterken van eene
 Maatschappye, die niet alleen een groote meenigte
 Schoolen onderhoud binnenslands, in de *Hoogelanden*,
 en naby leggende Eilanden, maar ook haare uitter-
 ste poogingen aanwend, om het Euangelium te ver-
 spreiden in de verit gelegene gewesten van de *Brit-*
sche Heerschappyen.

D756

B465h

